Roj

Yıl: 2 Sayı: 24 20 / 7 / 1996 — *Haftalık haber yorum gazetesi* — 75.000 TL.

KÜLTÜR - SANAT

MED-TV ağustosta yayında

İlk Kürt televizyonu olmasından dolayı büyük "gürültü" koparan ve rejimin tepkisini çeken MED-TV, bütün engellemelere rağmen ağustos ayında tekrar yayında. S. 9

TOPLUM - YAŞAM

Fotoğrafların çiğ gülleri

Onlar, fotoğrafların çiğ gülleri. Ekmeğini sokaklarda kazanan insanların çocukları... S. 12

12 Eylül'den bugüne kadar izlenen "ölsünler!" politikası devam ettiriliyor

Ölümle oynuyorlar!

ÖLÜ ÇIKANA KADAR, ÜÇ MAYMUNLAR

RP-DYP koalisyonu da diğerleri gibi ölüme kadar "görmedim, duymadım, bilmiyorum" diyor. Süresiz açlık grevi ve ölüm orucu eylemleri ölüm sınırına dayanmışken, hâlâ oyalamaca yürüten Bakan Kazan, bile bile ölüm doğmasını isteyen geleneği takip ediyor.

OYALAMACA SÜRDÜRÜLÜYOR

Tutsaklar yakınlarına vasiyetlerini iletirken, Adalet Bakanı "süre" isteyerek ve kapatılması şart olan Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne adli tutukluları yerleştirerek ölümlerin çoğalmasını beklercesine davranıyor. SAYFA 4'TE

Ölüm sınırına dayanmış bu devrimci tutsak, rejimin oyalamaca taktiklerini boşa çıkarmada kararlı olan yüzlerce ölüm orucu eylemcisinden biri.

Geçtiğimiz günler boyunca muhaliflerin başından 'adil cop' eksik olmadı.

Refah-Yol'da cop durakları

HABER MERKEZİ - Refah-Yol'un icraatleriyle tanıştığımız hafta boyunca insan haklarına 'adil coplar' indirildi. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'ni basan polisler, cemiyet içinde dövdükleri gazetecileri gözaltına aldı.

Gültepe'de polis karakoluna silahlı eylem düzenleyenler olduğu iddiasıyla bir eve yapılan operasyon sonucu 4 kişi öldürüldü. Yetkili ağızlardan öldüğü açıklanan Suna Gül'ün yaşadığı ortaya çıktı. Gözaltında öldürülen gazeteci Göktepe'nin davası kamu güvenliği nedeniyle Aydın'a nakledilirken, Evrensel gazetesi merkez bürosu ve ÖDP Ankara il binası polisler tarafından basıldı. Başbakan Erbakan, İnter Star televizyonunda ölüm orucundaki tutukluların görüntülerinin yer alacağı programı yasaklayarak, sansürcü ilk başbakan ünvanını alırken, kayıp yakınları bir coplandı, bir coplanmadı. (!)

Devamı Sayfa 11'de

Dönen yok, göçen çok

Bir yandan koruculuk şartına bağlanmış "Köye dönüş" sözleri edilirken, diğer yandan köy boşaltmalar sürüyor. Van'ın Nordiz bölgesinde çoğu köyün boşaltılması için sonbahara kadar süre verildi, süreyi beklemeyen bir çok köylü Van'a doğru yola çıktı

Refah-Yol yetkilileri, köyleri boşaltılanların yeniden köylerine gönderileceğini söylerken, zoraki köy boşaltmalar sürüyor. Van'ın Gürpınar ilçesinde dokuz köyün boşaltılması hazırlığı sürdürülüyor. Geri dönmek isteyenlere ise "korucu olursan dön" koşulu dayatılıyor. SAYFA 3'TE

'Silahın yerini dolar aldı'

- "Emekçi Rusya Hareketi" içinde yer alan Rusya Komünist İşçi Partisi'nin en önde gelen kurmaylarından Victor İvanoviç Ampilov ile arkadaşımız Rojda Çelikel Moskova'da görüştü. Ampilov, "Düşman II. Dünya Savaşı esnasında topraklarımıza silah ve bombalarla gelmişti. Bugün ise dolarla geliyor. Düşman, her şeyi satın alıyor. Bizim ise paramız yok. Kendisine karşı koymanın yolunu bulmak lazım" dedi.
- "Bugün emperyalistler yeni ekonomik düzenden bahsediyorlar; halbuki bu, aslında Hitler'in yeni dünya düzeni düşüncesinin bir tekrarıdır" diyen Ampilov, Kürt sorununa ilişkin sorularımıza da ilginç yanıtlar verdi. S. 6

Bosna: Atış alanı

Britanya ordusu, Bosna'nın sivil Sırplar tarafından boşaltılan bir alanında, tehlikeli silahlar kullanıyor. Britanya'nın ittifakları da, kendisinden farklı değil; S. 6

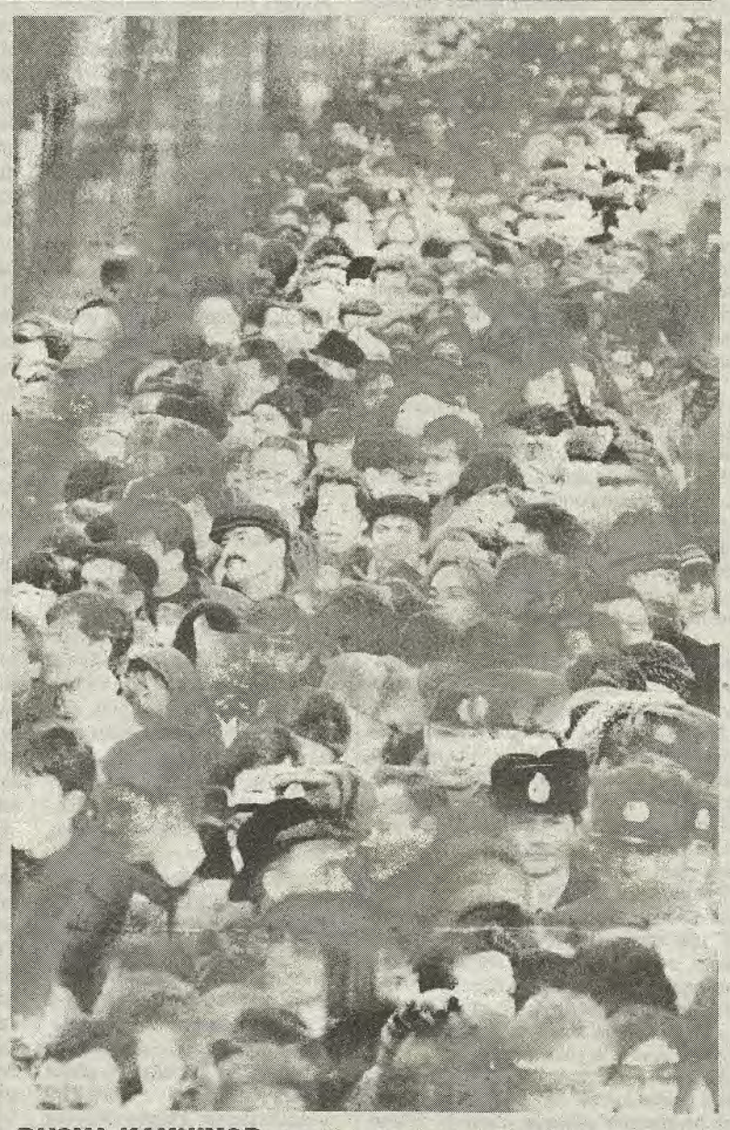

RUSYA KAYNIYOR- Ampilov, Rusya'da halk yığınlarının Yeltsin yönetiminden duyduğu hoşnutsuzluğu da anlattı.

HADEP'e özgürlük!

'Bayrak indirme' bahanesiyle yoğun bir saldırıya uğrayan HADEP'le dayanışma eğilimi güçleniyor. HADEP'liler, saldırı kampanyasını boşa çıkarmada kararlı. Parti çalışmalarını sürdüren dışardaki partililer, mahkeme sürecini takip ediyorlar. S. 5'te

BU SAYIDA

- **HADEP Kurultayı ve 23 Haziran Darbesi** — ALİ İNCESU (S. 5)
- **Bir Panelin Düşündürdükleri** — HATİCE YAŞAR (S. 2)
- **Barışa Hazır mıyız?** — Ş. DAVUT LAŞER (S. 2)
- **Refah Partisi ve Ortadoğu'daki Dengeler** — HAYRİ ARGAV (S.6)
- **Düşünce Özgürlüğü, Kürt Sorunu ve Siyasi Çözüm** — CEMAL ÖZÇELİK (S. 2)
- **Birlik, Eksiklikler ve Görevlerimiz** — M. EMİN KOŞAR (S. 10)

Yeniden çıkarken

Roj, emekçi sınıflara ve Kürt halkına karşı baskıların yoğunlaştığı, devrimci-demokrat ve sosyalist basının susturulmaya çalışıldığı bir dönemde yayın hayatına başlıyor.

Karşı karşıya olduğumuz zorluklara rağmen her zaman doğrunun takipçisi olacağız. Haksız ve kirli savaşın emireri olan burjuva basınının görmek istemediklerini görmek, çarpıttıklarını düzeltmek ve halkı doğru bir temelde bilgilendirmek başlıca görevimizdir.

Roj, bağımsızlık, demokrasi, ve sosyalizm yolunda yürüyen; bütün yıldırma, sindirme ve imha politikalarına rağmen ayakta kalmasını bilen ve daha önemlisi amacının sadık bir takipçisi olmasını başarmış, hatırı sayılır bir tarihin sahibi devrimci-sosyalistlerin sesidir.

Roj, klişeleşmiş haliyle 'tarafsız' bir yayın organı olmayacaktır. O, ezen ve sömürenlerin karşısında, işçi, emekçi ve ezilen Kürt halkının yanında olacaktır. Bu onurlu görevi hakkıyla yerine getirdiğimiz oranda destek ve sempati bulacağımızın bilinciyle, barışın egemen olduğu, sömürüden ve baskıdan arınmış bir dünyanın savunucularına, MERHABA!..

Roj

GÖRÜŞLER

Birlik, Kürdistan'da demokratik açılım ve devrimci sosyalist bir atılım demektir!

Birliği ve yeni oluşumu önemli kılan sadece bileşimi değildir. Partinin sahip olduğu sosyalist perpektif ve kadro birikimi, çok zor şartlar içinde yaşayan halkımız için hayati bir önem taşımaktadır.

M.ZİLAN

YEKBÛN, KAWA, KUK, Tekoşîna Sosyalist ve TSK hareketlerinin birleşmesinden oluşan PYSK, Mayıs ayı başında kuruluşunu resmen ilan etti. Bileşimine ve kamuoyuna yansıyan açıklamalara bakıldığında yeni parti, Kürdistan sisyasal tarihinin en büyük birlik deneyimidir. Birliği ve yeni oluşumu önemli kılan sadece bileşimi değildir. Partinin sahip olduğu sosyalist perspektif ve kardo birikimi, çok zor şartlar içinde yaşayan halkımız için hayati bir önem taşımaktadır.

Ülkemizin içinde bulunduğu durum sosyalist harekete tarihsel görevler yüklüyor. Gecikmiş olsa da, Kürdistanlı sosyalistleri bünyesinde toplayan bir partinin kuruluşu, sosyalistlerin tarihsel görevlerini yerine getirme doğrultusunda attıkları önemli bir adımdır.

Birliği oluşturan gelenekler her ne kadar üstlendikleri tarihsel sorumlulukları istenilen ölçüde yerine getirememişlerse de; bu geleneklerin Kürdistan'da ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin temellerinin atılmasında ve geliştirilip güçlendirilmesinde büyük katkıları olmuştur. Bu katkılar onlarca cana mal oldu ve birlik, işkencehanelerde, zindanlarda, dağlarda, sokaklarda ve sınır boylarında düşmana karşı savaşan bu devrimcilerin kanları ve emekleri üzerinde yükseliyor. Birliğin kökleri derin ve manevi değeri büyüktür. Bugün sosyalistlere düşen görev, birliği şehitlerimize ve halkımıza layık bir çizgide geliştirmektir.

Birlik Hangi Şartlar İçinde Oluştu?

Kürdistan Sosyalist Hareketi son 15 yıldır çok zorlu koşullar altında varolma savaşı veriyor. Bu süreç aslında tüm dünya sosyalistleri için çok zor bir süreç oldu. Kürdistan sosyalist hareketi, Türkiye ve Kürdistan'da gelişen baskı koşullarıyla boğuştuğu gibi olumsuz dış etkenlerin baskısı altında kaldı.

Birliği oluşturan gelenekler, 70'li yıllarda onbinlere hitap ediyorlardı. Her bir yapının ülkede belli bir örgütsel ağı ve tabanı vardı. Ancak 12 Eylül askeri darbesinden sonra bu hareketler ciddi yaralar aldılar. 12 Eylül darbesi, sosyalist hareketin önemli bazı kadrolarını katletti, bazılarını ise yurt dışına çıkmak zorunda bıraktı. Bu durum sosyalist hareketin örgütlülüğünü zaafa uğrattı ve kitlelerle bağlarını önemli ölçüde kesti.

Türkiye sosyalist hareketi gibi Kürdistan sosyalist hareketinin de 12 Eylül faşizmi karşısında göreceli bir yenilgiye uğradığını söylemek doğru olacaktır. Kuşkusuz yenilgi sadece karşı cephenin güçlülüğü ve zorbalığıyla açıklanamaz. Sosyalist hareketi yenilgiye götüren içsel nedenler de vardı. Kürdistan sosyalist hareketinin en büyük handikapı, işçi sınıfı ve yoksul halk kesimlerinden çok küçük burjuvazi içinde örgütlü olmasıydı. Bu sosyal taban sosyalist harekete çok kaygan bir zemin oluşturuyordu. Sosyalist hareketin diğer bir handikapı ise; ülkemiz devriminin ihtiyaçlarını saptayabilecek yeterli bilimsel teorik ve ideolojik üretimi gerçekleştiremeyişidir. Bugünden bakıldığında çok şeyin yazıldığını ve söylendiğini görebiliriz. Bu üretilen ürünler içinde değerli teorik ve ideolojik açılımların olduğu da bir gerçektir. Ancak, bu düşünsel ürünlerinin çoğunun dünya devrimci-sosyalist hareketin tercübelerinin genellemeci bir tekrarı olduğunu, Kürdistan devriminin özgünlüğünü yakalayan, bu temelde paratiğe klavuzluk eden bir niktelikte olmadıklarını söyliyebiliriz. Kürdistan sosyalist hareketi için söylenebilecek özgün bir eksiklikte, önderliğinin yeterli devrimci atılım ruhuna ve cesaretine sahip olmamasıdır.

Sosyalist hareket bütün zor şartlara karşın toparlanmaya çalışırken, PKK, 1984 yılında Kürdistan'da gerilla savaşı başlattı. Bunun karşısında TC geliştirdiği "Özel Savaş"la Kürdistan'ı tam bir savaş alanına çevirdi. Kürdistan sosyalist hareketi, silahla siyasetin bütünleştigi bu yeni şartlara kendisini uyduramadı. Ve giderek siyasi arenanın dışına itildi.

90'lı yılların başında SB'nin çöküşünün resmen ilanıyla, Kürdistan sosyalist hareketi dışardan gelen yeni bir baskı atmosferinin etkisine girdi. Dünya sosyalist hareketinin görece yenilgisi, sosyalizmin kitleler nezdindeki prestijini sarstı ve politik insiyatifini önemli ölçüde geriletti. Sermaye yakaladığı bu fırsatı, ezilen halklar ve emeğe karşı topyekun bir saldırıya dönüştürerek çok iyi değerlendirdi. Küresel kapitalizm, geliştirdiği ideolojik-politik saldırılarla insanlığı teslim almak ve ulusal ve toplumsal kurtuluş umudunu tümden yok etmek istiyor. Kapitalist-emperyalist sistemin bu saldırılarılarla önemli başarılar elde ettiği bir gerçektir.

Yenilgi esas etkisini düşünsel alanda gösterdi ve dünya sosyalist hareketi ideolojik bir bunalıma sürüklendi. Sosyalist ideoloji her açıdan sorgulandı. Hala da sorgulanıyor. Kürdistan sosyalist harekti de bu süreçte ciddi bir ideolojik bunalım geçirdi. Hatta denilebilir ki, Kürdistan sosyalistlerinin bunalımı dünya sosyalist hareketininkinden daha derin oldu. Bu ağır etkileşim ülkemiz sosyalist hareketinin teorik-pratik temellerinin zayıflığından gelmektedir.

Bütün bu zorluklara karşı savaşarak varlığını koruyan Kürdistan sosyalist hareketi, dargrup yapısıyla ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözülemiyeceği ve devrimci-sosyalist görevlerin yerine getirilemiyeceği, bu görevlerin yerine getirilmesi için bütün sosyalistleri kapsayan güçlü bir partinin gerekliliğini uzun zaman önce tespit etmişti. Şimdi bu tespit somut bir adıma dönüşmüş ve birlik gerçekleşmiştir. Bu anlamıyla birlik ve yeni oluşum, tüm objektif ve subjektif sorunlara karşı Kürdistanlı sosyalistlerin iddasını, direnişini ve taaruzunu ifade etmektedir.

Kürt halkı, tarihi boyunca yoksulluğu, zulümü ve ölümü gördü; ağaların, beylerin, jandarmaların ve patronların egemenliğinde yaşadı. Bu tarihsel ezilmişlik karşısında Kürt halkının nihayi kurtuluşunu sosyalizmde gören Sosyalist Birlik, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin ve yoksulların çıkarlarını savunuyor. Sosyailizmi hedefliyor ve bu temelde ulusal kurtuluşu toplumsal kurtuluşa dönüştürmeyi amaçlıyor.

Birliğin gerçekleşmesinde, eskiden var olan ve daha çok dünyadaki çeşitli merkezlerden bulaşan bazı ideolojik ayrılıkların pratik süreç tarafından giderilmesinin de büyük rolü oldu.

Sosyalist Birliğin Tarihsel Önemi Nedir? Ülkemiz Koşulları Yeni Oluşuma Hangi Görevleri Yüklüyor?

Her bir sosyalist öncelikle bu soruların cevaplarını yani, birliğin tarihsel önemini ve görevlerini bilince çıkarmalı ve bilincin verdiği sorumlulukla çalışmalıdır.

Kürt ulusu, günümüzde, klasik sömürgecilik statüsünde yaşayan, bağımsız devletini kuramamış dünyanın ender uluslarından biridir. Bu durum, bizimle aynı kaderi paylaşan ancak toprağı ve nüfusu küçük olan Filistinliler, Baskhlar yada Tamiller için çok fazla anormal karşılanmayabilir. Ancak büyük potansiyeli göz önüne alındığında Kürt ulusunun içinde bulunduğu durum tam bir trajedidir.

Bilinen tarihleriyle Kürtler, çok uzun bir süre feodal toplum yapısı içinde yaşadılar. Kürdistan'ın dağlık coğrafyası, kapalı ve değişime dirençli bir yapıya sahip olan feodalizme ideal bir ortam sundu. Keza günümüze kadar ulaşan bir toplumsal kurum olan Aşiret, feodal toplum yapısıyla bütünleşti ve esas formuna ulaştı.

Marks, kapitalizm öncesi çağlarda ve halklar arasında ilişkilerin henüz gelişmediği koşullarda savaşların bazı kavimlerin uygarlığını nasıl tahrip ettiğini, bu kavimlerin adeta her savaş sonunda işe sıfırdan başladıklarını anlatır ve buna örnek olarak Fenikelileri gösterir. Daha çok köleci toplum süreci için geçerli olan bu belirlemenin Kürt tarihinin uzunca bir kesiti için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz.

Kıtaların ve kavimlerin tam kontak noktasında yer almasıyla tarih boyunca stratejik bir öneme sahip olmuş olan Kürdistan, bu özelliği nedeniyle hep istilalara, savaşlara ve yağmalara uğramıştır. Bu istilalar ve savaşlar karşısında varlığını koruması bir başarı olarak kabul edilebilir. Ancak bu başarı pahalıya mal olmuştur. İstila ve savaşlar Kürtleri dağlara sürmüş, onların yerleşik hayatlarını ve kültürlerini kesintiye uğratmış hatta geriletmiştir.

Giderek sistemli bir sömürgecilik uygulamasına dönüşen istilalar, sosyal parçalanmışlık, içe kapalılık, coğrafik engeller gibi etkenler hem bir neden hemde bir sonuç olarak bünyesinde yer aldıkları feodal toplumla bütünleşince, Kürt kütlesinin birliği ve bununla birlikte toplumsal gelişmesi çok yavaş olmuştur.

Tüm Kürtleri kapsayan bir merkezi Kürt devletinin kurulmaması ancak Kürdistan'ın diğer ülkeler karşısındaki göreceli bir sosyo-ekonomik ve geriliğiyle açıklanabilir. Bugün bile uluslaşmanın şancılarının çekilmesi buna işarat eder.

Kapitalist üretim ilişkilerinin Kürdistan'da gelişmesiyle birlikte, modern sınıflar oluşmuş ve Kürt ulusal uyanışı yükselmiştir. Bununla birlikte, sömürgeci egemenlik ağırlaşarak sürmüş, feodal gericiliğin bazı kalıntıları da bizzat sömürgeciler tarafından korunmuştur. Gerek yeni sınıfsal kombinazyon, toplumsal farklılaşma ve sömürgeci asimilasyon gerekse gerici kalıntılar, ulusal birlik ve ulusal kurtuluş sürecinin önüne yeni sorunlar çıkarmıştır. Bu aşamada ulusal birlik ve ulusal kutuluş süreci, daha gelişmiş ve daha çağdaş bir projeyi gerekli kılmaktadır.

Kürt toplumunun iç ilişkileri de hiç bir zaman barışçıl olmamıştır. Kürt insanı kendi soydaşına düşmanından gördüğü ilişkiler çerçevesinde yaklaşmış, aşiretler dış düşmanlardan çok bir birileriyle savaşmışlardır. Bu çatışmaların gelişmesinde feodal toplumsal ilişkilerin rolü olduğu gbi, sömürgeci güçlerin "böl yönet" politikasının da büyük etkisi vardır.

Kürt toplumu çoğunlukla yabancı egemenliğinde yaşadığı için, kendi kendini yöntme noktasında oldukça geri bir kültüre sahiptir. Bunun için gerekli ulusal kurumlar olmadığı gibi, kendi kendini yönetme bilinci de zayıf kalmıştır.

Kürtler, başkaları tarafından yönetilmeye karşı önemli başkaldırılar gerçekleştirmiş ancak, bu başkaldırılar zaferle sonuçlanmadığı için sonuça, yabancı egemenliğini kabullenen bir ruh hali Kürt insanında egemen olmuştur. Tarihteki Kürt ulusal hareketlerinin, anti-sömürgeci ortak payda dışında şu ortak özellikleri vadır: 1- Hareketler esas olarak yereldir. Gerek program ve gerekse örgütsel olarak tüm ülkeyi ve ulusu kapsamamışlardır. Dahası dünyaya kapalıdırlar. 2- Önderlik ülkedeki egemen sınıfın elindedir. Halkın örgütlü ve bilinçli katılımı zayıftır. 3- Stratejik taleplerin kararlı bir savunusu yoktur. 4- Kurumsallaşına zayıftır.

Kürt ulusal uyanışı, yakın zamanda; PKK'nin silahlı mücadele başlatması ve sürdürmesi vede Güneyde bir "Federe Devlet"in kurulması ile somut bazı kazanımlara kavuşmuş oldu. Bu kazanımlar Kürt ulusunun kimliğinin netleşmesine, ulusal özgüvenin güçlenmesine ve bağımsızlık sürecine önemli katkılar sunmuştur. Ancak ne yazık ki, günümüzde ulusal harekete önderlik eden güçlerin; tarihteki Kürt ulusal hareketlerinin zaaflarını tam anlamıyla aşabildiklerini söyliyemiyoruz. Kuzey Kürdistan'da hareket enüst seviyye ulaştığı durumda bile hala, tüm ulusal-demokratik güçlerin içinde yer aldığı bir ulusal kurtuluş cephesi kurulamamıştır. Atamayla oluşturulan "parlamento" ise, bir parlamento karikatüründen öteye gitmez. Siyasi alanda durum daha vahimdir; stratejik taleplerin unutulması ve düzeniçi reformlarla yetinme sözkonusudur. Güney Kürdistan'da ise, tarihimizdeki en önemli fırsatlardan birini yakalayan ulusal güçler, bu fırsatı en verimli bir şekilde değerlendirmek yerine bir birileriyle savaşmak ve halkı bölmekle meşguldürler. Batıda bu durum üzerine yapılan değerlendirmeler Kürtlerin kendi devletlerini kuramiyacakları ve kendi kendilerini yönetemiyecekleri sonuçlarında birleşiyor.

Kürdistan tarihinin genel manzarası budur. Bu manzara karşısında, beş farklı geleneği bünyesinde toplayan yeni oluşum, tarihi boyunca aşiretsel, dinsel vb. nedenlerle kendi içinde parçalanmış, sömürgeci devletler tarafından ülkesi dört parçaya bölünmüş bir ulusun yaşamında yeni bir anlayışın simegesidir. Yeni oluşumun demokratik birlik anlayışı, ülkemizin ihtiyaç duyduğu ulusal birlik ve demokrasi açısından çok önemli bir açılımdır. Bu oluşum, emekçi sınıf ve katmanların farklı renklerine dayanan çok sesliliği bünyesinde toplamış ve bu çok sesli yapıyı ortak bir disiplin altında harekete geçirerek, yaşamın canlılığını ve zenginliğini yakalamaya çalışan yeni ve ileri oluşumdur. Yeni yapı içinde taşıdığı potansiyel itibariyle ülkemizde bu niteliğe sahip tek siyasal yapıdır. Bu bağımsız-demokratik ve birleşik vatan yolunda atılmış tarihsel bir adımdır.

Bir ulus, kurtuluş mücadelesi sürecinde kendisini basitten başlayarak iktidar olarak örgütler. Kuracağı iktidarın niteliği, verdiği mücadelenin niteliği ve mücadeliyi yürüttüğü örgüt ve araçların nitelikleriyle belirlenir. Bu gün Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin meşru talepleri ona demokratik niteliğini veren temel etkenlerdir. Ancak siyasal önderlik, mücadele biçimleri ve araçlarının bu mücadelenin demokratik niteliğiyle tam anlamıyla bütünleştiğini söylemek mümkün değildir. Bu gün, PKK önderliğindeki ulusal kurtuluş hareketi Kürdistan'da, klasik "Halk Savaşı" stratejisiyle, Latin Amerika kaynaklı "Öncü Savaşı" modelinin eklektik bir karışımından oluşan silahlı bir savaşım vermektedir. Bu tarz silahı fetişleştiren, örgütlenme anlayışını, halkla ilişkileri hatta siyaset tarzını savaşın aşırı merkeziyetçi yapısına (daha doğrusu emir-komuta ilişkisine) dayandırmaktadır. Bu tarz, halkın öz örgütlülüğünün mücadele içerisinde adım adım geliştirilmesi, dolayısıyla halkın giderek kendi kendisini yönetmeyi öğrenmesi ve bu temelde savaşa katılması anlayışına değil, halkın PKK tarafından kurtarılması anlayışına dayanır. PKK halkı kurtarmakla görevlidir, halkta bu nedenle PKK'yi desteklemek zorundadır. Bir anlamda ilişki tersine çevrilmiştir.

Gerçekte bir ulus kendi kendisini yönetmeyi ve demokrasiyi ne zaman ve nerede öğrenecektir? Hiç kuşku yok ki; Ulusal Demokratik Devrim sürecinde. Sosyalist birlik, Kürt ulusunun startejik ulusal demokratik taleplerine tavizsiz sahip çıkmakla kalmamalı, kendi yapısını ve halk içindeki çalışma tarzını, örgütlenmesini bu taleplerin niteliğine uygun bir biçimde geliştirmelidir.

Sosyalistler, Kürt halkına "kendi kurtuluşunun kendi elinde olduğunu" söylüyor. Kürt halkı kurtulmak istemezse ve bunun için aktif bir mücadele yürütmezse hiç kimse ve hiç bir parti Kürt halkını kurtaramaz. Sosyalistler, kendilerinin halkı kurtaracaklarını söylemiyorlar, ama halkı kurtuluş yolunda bilinçlendirirp örgüteleyecelerini ve ona öncülük edeceklerini söylüyorlar. Bu anlayışla inşaa edilecek bir sosyalist parti; Kürt halkının üstünde ve dışında emredici bir güç değil, bizzat onun örgütlülüğünün bir mevzisi olacaktır.

Program ve tüzüğüyle iç yapısını devrimci sosyalist ruha ve demokratik-merkeziyetçi bir işleyişe kavuşturan yeni yapı, emeği esas alan politik duruşuyla, ulusun en genel ve uzun vadeli çıkarlarını kararlılıkla savunması ve buna uygun bir cephe anlayışı geliştirmesiyle ulusumuzun demokratik birliğinin ve bağımsızlığının güvencesidir. Ülkemizin sosyal yapısının çok renkliliğini kapsamayan, bünyesinde bu çok renkliliğin yaşamasına olanak tanımayan, küçük burjuvazinin dar sınıf ufkuna sahip, monolotik yapıların ulusunun birliğini sağlamaları mümkün değildir. Bu birliği sağlayamiyanların kararlıca bağımsızlığa yürümesi de mümkün değildir.

Kürt halkı, tarihi boyunca yoksulluğu, zulümü ve ölümü gördü; ağaların, beylerin, jandarmaların ve patronların egemenliğinde yaşadı. Bu nedenle Kürt ulusu dünyada sosyalizme yani özgürlüge, sömürüsüz ve baskısız bir topluma ençok ihtiyaç duyan ulusların başında gelir. Bu tarihsel ezilmişlik karşısında Kürt halkının nihayi kurtuluşunu sosyalizmde gören Sosyalist Birlik, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin ve yoksulların çıkarlarını savunuyor. Sosyalizmi hedefliyor ve bu temelde ulusal kurtuluşu toplumsal kurtuluşa dönüştürmeyi amaçlıyor.

Dış dinamikler elbette devrimin gelişmesi yolunda alabildiğince kullanılmalıdır, ancak bu dinamikler hiç bir zaman özdinamiklerin yerine geçirilemez. "Kitlelerin kurtuluşu kendi ellerindedir" anlayışı ve Kürdistan emekçi sınıflarına dayanmasıyla, devrimi özgüce dayalı yürüteceğini ilan eden yeni yapı, bu özellikleriyle emperyalistlerden ve kapitalist sistemden medet ummayacağını da açıklıyor. Aynı durum, reformlara karşı tavırda da görülür. Sosyalistler, reformların sosyal yaşama ve devrimci mücadeleye ilerici bir katkı sağlayabileceğini kabul ederler ama reformların nihayi amaç haline getirlmesini doğru görmezler. Reformlar, devrim için bir basamak haline getirilirse bizim işimize yarar, yoksa egemenlere yarar.

Kısca Sosyalist Birlik, Kürt ulusunun sorunlarına getirdiği çözüm ve yaklaşımlarla şu noktalarda varolan ulusal güçlerden farklı bir niteliğe sahiptir. Bu farklılıklar onun tarihsel öneminin ve misyonunun kaynağıdır.

1- Demokratik-merkeziyetçi yapısı ve ulusal birlik anlayışı ile tarihten bu yana birliğini sağlayamayan Kürt ulusunun demokratik birliğinin sağlanmasında önemli bir katkı sunuyor.

2-Kitlelerin bilinçli ve örgütlü eylemini devrimin temel dinamiği olarak gören, bu temelde Kürt halkının bugünden kendisini, gerçek ulusal-demokratik kurumlarda iktidar olarak örgütlemesini sağlayacak yaklaşımıyla, Kürdistan'da yönetenyönetilen, parti-halk ilişkisine yeni bir boyut getiriyor ve devriminin temellerini sağlamlaştırıyor.

3-Emeğe dayanarak sosyalizm yolunda bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini her koşulda tavizsiz sürdüreceğini ilan etmesi ve bu yönde tavır almasıyla ulusal kurtuluş hareketinin dşüzen içileşmesini, reformistleşmesini önleyecek, Kürt halkının stratejik hedeflerinin kararlılmasına izin vermeyecek, kurtuluş umudunun canlı tutulmasını sağliyacaktır.

4- Sahip olduğu kadrolarıyla, bilimsel dünya görüşü ve ideolojisiyle, ulusal değerleri evrensel değerlerle; yurtseverliği enternasyonalizmle birleştirecek ve Kürt ulusunu dünya ile birleştirip, geleceğe taşıyacaktır.

Bir panelin düşündürdükleri

HATİCE YAŞAR

7.8.9.Haziran günlerinde Almanyanın Köln şehri yakınlarında Ovarath köyünde Kürt ve Alman insiyatiflerince "Türkiye'de barış sürecinde sivil güçlerin rolü" konulu bir panel düzenlendi. Almanlar bir yana, konuşmacıların çoğunluğu siyasi parti temsilcileri veya milletvekilleri idi. "Bu memlekete komünizm gelecekse onu da biz getiririz" diyen ikametçi mahtığın muzdaripleri olarak, siviller adına konuşmanın pek de "önemli" olmadığına kendimizi birkez daha ikna ederek panele katıldık. "Ünlü" "Doğu raporunun" mimarı Dr. Doğu Ergil'de Türk sivil güçlerinin görüşlerini dile getirecekti. Sevindik. Çünkü Hoca, herhangi bir siyasal partinin temsilcisi değildi ve öyle sayın İsmail Beşikçi gibi her fırsatta Kürtleri savunup akademik güvenirliliğini Türkler nezninde tehlikeye sokmamıştı(!). Bir kurum parasını ödeyerek Kürtlerin neler düşündüğünü öğrenmesini istemişti ve sayın hoca da kendisine verilen işi tarafsız bir araştırmacı olarak tamamlamış ve işverenlerine sunmuştu. İlginç olacaktı "kendi deyimiyle "binlerce" sivil Kürtle görüşen bir Türk akademisyenin barışla ilgili söyleyeceklerini dinlemek.

Çünkü, kendisinin de raporunda belirtiği üzere; son 70 yıldır Kürt halkı sistematik bir imha politikası ile karşı karşıya bırakılmış ama teslim olmaya hiç niyetli görünmüyordu. Rızası hilafına ülkesi parçalanmış ve dört taraftan kuşatılmış olan bu halk imhacı politikalara karşı sadece ve sadece kimlik ve onurunu savunma mücadelesi veriyordu. kısacası savaşın şartlarını hazırlayanlar Kütler değil Kürtleri imha etmek isteyenlerdi. Ve, "TC'nin 70 yıllık politikası iflas etmiş" diyen Dr. Ergil mutlaka yeni bir şeyler sunacaktı...

İkinci gün sayın hoca konuşmaya başladı. Odadaki cehennemi sıcak aynı anda buz kesti. İşkenceciler veya dağda peşmerge ile savaşan subay bile Kürtlere daha fazla saygı duyuyordu. Doğu Ergil bütün akademik ünvanlarını bir anda bir yana atmış sıradan bir sömürge valisi edasıyla Kürtlere akıl veriyordu. Yakılan köyler, tecavüze uğrayan kadınlar,işgal altında ve parçalanmış ülkemiz, şehir varoşlarına doldurulan yüzbinlerimiz, özel timler bir anda unutulmuş ve barışın önünde tek engel olarak analarımız terörist ilan edilivermişti. Çünkü anam yaşadığı ülkenin yasalarına karşı çıkmış bana Kürtçe öğretmiş, ısrarla Kürt olduğumu ve sakın Türkleşmememi tembih etmiş, böylece de şehrimizdeki ender Türklerden biri olan Lütfiye Hanım teyzeyi tahrik etmiş, psikolojisi ile oynamış ve ırkçı olmasına neden olmuştu. Velhasıl Doğu Ergil "hefte xwe xist ser heşte me"

Neyse dedik, çok önemli değil, ücretle yapılan çalışmaların sahibinde mutlak zihinsel faaliyetlere neden olması beklenemez. Bizi asıl rahatsız eden paneli düzenleyen ve konuşmacı olan Kürtlerin bu durum karşısında takındıkları tavır oldu. Salondaki tek Türk olan Doğu Ergil daha iyi anlasın diye Türkçeyi düzgün kullanmaya özel önem gösterdiler ve her fırsatta hatta özel fırsatlar yaratarak "sayın hocamızın dediği gibi" diyerek şirinlikler yaptılar. Malesef bir kez daha tarih tekerrür ediyordu. En eşitsiz şartlarda uçak ve bombalara karşı kimliğini kalaşnikof ile savunurken kendini karşı tarafla eşit gören Kürt halkının, diplomasi masasında oturan siyasi "temsilcileri" yüzüncü dereceden bir devlet memurunun karşısında Kürt "misafirperliğini" hatırlayıver ve binlerce insanın kanı pahasına kazandığı mevzileri bir çırpıda teslim ediyorlardı. Dağda Kürtçe konuşan Kürtler diplomasi masasında sömürgecilerin diliyle kimliklerini savunmaya uğraşıyorlardı. Oysa son iki yüzyıllık tarihimiz ve yüzlerce Halepçe, dağlarımızda kullandığımız dilin kurtuluşa, diplomasi masalarındaki sömürgeci dillerin ise köleliğe götüreceğini defalarca ispatladı.

Madem analarımız adına konuşmaya devam edecek, Kürt siyasi sınıfı (bende dahil) anamın diliyle muhataplarımızla istişarede bulunmaya başlasın artık. Çünkü; bölgemizdeki barış benim değil anamın ikna edilmesinden geçiyor.

Bana kanlı mühürler kaldı
O tarih tacirinden
Uçurumlar, çığlıklar ve ölüm tarifleri

Bildiğim, tüm masallardan topladım acıları
Bir karanfil gibi yakama iliştirdim.
Yaşamak dedim adına sığınaklar emzirdim.
Bütün sözcükleri yüzleştirdim ateşle
Anlatamadım günlerin cehennemini

Onları, 12 Eylül Askeri Cuntası'nın cezaevlerinde kalmakta olan yoldaşlarını ziyaretleri sonrası elem verici bir kaza sonucu kaybettik. Anıları mücadelemize ışık olsun.

İNCESU Ailesi, arkadaşları adına
Yeşim İNCESU ve ROJ çalışanları

Yaşamını ülkemiz işçi sınıfının örgütlenmesine adayan yiğit devrimci

Naip AYDIN'ı yitirdik.

Anısını Mücadelemizde Yaşatacağız.

Hacı YİĞİT
Genel-İş Sendikası
Bölge Şube Başkanı

Gözlem

M. MERDO

Henüz dışarıyla haşır-neşir olmamakla beraber, bir-iki aylık gözlemle bile, mevcut durumu analiz edebilmek mümkün görünüyor. Fakat, bu gözlemin yüzeysel kalması ya da yüzeyselliğinin ağırlıklı olması da ihtimal dahilindedir. Yılların pratiksizliğinde gelerek kısa sürede derin tahliller yapmak zor elbette. Yine de, ilk gözlemin, daha ilerisi için bir veri olacağı da açıktır.

Konuştuğum sıradan insanların çoğunlukla yakınmaları, kendi ekonomik sorunlarıyla yüklü. Hiç bir siyasal yanı olmayan, günlük geçim derdiyle ilgili, ama geçimsizliğinin nedeniyle pek alakadar olmayan sözler.

İşsizler bir yan, herkesin yaptığı iyi-kötü bir iş var. Yapılan işlerin yarısı yok, geçici ve ücretler de çok düşük. Bahsettiğim, kenar semtlerin, özellikle de, kendi topraklarından şu veya bu nedenle sürülmüş, terketmek zorunda bırakılmış insanlarımız ve bunlar büyük bir yekun tutuyor.

Daha dünе kadar siyaset soluyon bu insanlar, bugün "yarın ne yiyeceğim?" derdiyle başbaşa kalmış. Devlet, onları siyaset kokan diyarlarından söküp metropollere atmış, iş vermemiş, yarın garantisi tanımamış, bir nevi "hadi buyrun bakalım, nasıl geçiniyorsunuz geçinin" demiş. Metropole sürdüğü insanları çeşitli işlerde istihdam ederek soğurma yerine, zaten kıt olan kaynaklara ortak ederek, önceden yerleşik olanları da bu cenderenin içine çekmiş (yani, bir ekmeği iki kişi yerken, on kişi paylaşır hale gelmiş) ve geçim derdinden başlarını kaldırıp, siyasal sorunlarına bakamaz duruma getirmiş.

(Burada bir parantez açarak, konuya açıklık getirmek istiyorum. Genel seçimler öncesinde, tahminler yapılırken, bölgede, devletin baskısı ve göç ettirme olgusu birarada düşünülerek, HADEP'in oy potansiyelinin yeterince açığa çıkamayacağı endişesi yaşanıyordu. Metropollerde ise, aksine oy patlaması yapabileceği varsayılıyordu.

Seçim sonuçları ortada. Bölgede olumlu bir sonuç alınmasına rağmen, metropoller hayal kırıklığı yarattı. Buralarda bölgeden militan kitlenin yarattığı militan hareketlilik, kendisiyle sınırlı kaldığı için, yanıltıcı bir rol oynadı. Yıllar önce metropole yerleşenlerin etkilenmeleri çok düşük düzeyde kaldı. Buna bir de yeterince kitle çalışması yapılmadığını eklemek gerekir.

Militan kitle, seçimlerden sonra da, kendi havasını bir süre koruduu. Fakat zaman öyle işledi ki, onlarda metropolün sorunlarıyla boğuşmaya başladılar. Hatta, siyasal çalışmanın yetersizliği ve geçim sıkıntısı, insanları, kontra faaliyetlerine, mafya ilişkilerine, dinsel gericiliğin ağma dahi düşürdü.)

Süreç; ulusal sorunun yanısıra, bu yoksulluk ortamında, sözkonusu kitleler ve onun etkilediği "yerleşik" insanları, bir de sosyal soruna yönelteceği yerde, tam aksine her ikisindende bir uzaklaşmaya yol açmış.

Zamanında, çeşitli yayın organlarında (başta Jiyana Nu ve Roj), kentlerin bu gelişimi üzerine bir çok makale yazıldı, araştırmalar yayınlandı. Ve orada dendi ki; "Şayet, devletin bu taktiğine, devrimci bir taktikle yanıt verilmez, özelliklede sosyalistler bu soruna el atmazlarsa, kitleler giderek devletin taktiğine boyun eğecekler. "

Bu alanlarda hiç mi çalışma yapılmadı? Yapılmıştır tabi. Ama gerçekten çok yetersiz bir çalışma olduğu ortaya çıkan sonuçtan belli.

Bu gözlemden ne çıkarabiliriz ?

Sosyalistler olarak iddialı olduğumuz ve "yeni bir başlangıç" için adım attığımız bu süreçte durumu değerlendirip, ona göre müdahale araçlarını yaratmak zorundayız. Özellikle metropollerde kitlelerin şikayetlerinden, dertlerinden yola çıkarak, onları örgütleme ve sorunun esas kaynağına -sisteme- karşı ayağa kaldırma göreviyle yükümlüyüz.

Yani, sosyalizmi propaganda edecek, o doğrultuda örgütlemeyi hızlandıracak bir zemin doğmuştur. Hedefimiz bu zeminde çalışmak olmalıdır. Ulusal bilinçle, sosyalist bilinci kaynaştırmak, yoğurup vermek için şimdi daha da musait bir durumdayız.

Roj

Bir yandan "Köye dönüş" sözleri edilirken, diğer yandan köy boşaltmalar sürüyor

'Dönen' yok, göçen çok!

"Köylerinden göç etmiş köylülerin geri dönmesini sağlamak" propagandası arasında, zoraki göç politikası tam gaz sürüyor. Van'ın Nordiz bölgesinde sürdürülen göçe zorlama politikasında hiç bir değişiklik yok, tersine hızlandırma var.

MEHMET ÇİFTÇİ

Erbakan, köyleri boşaltılanların yeniden köylerine gönderileceğini söylerken, zoraki köy boşaltmalar sürüyor. Van'ın Gürpınar ilçesinde dokuz köyün boşaltılması hazırlığı sürdürülüyor. Geri dönmek isteyenlere ise "korucu olursan dön" koşulu dayatılıyor.

Yeni hükümet bir yandan şimdiye kadar köyleri boşaltılan köylüleri köylerine geri göndereceğini açıklarken diğer yandan da devlet güçleri yeni köyler boşaltmaya hazırlanıyor. Bir süre önce üç köyün boşaltıldığı Van'ın Gürpınar ilçesinde dokuz köy daha boşaltılmak üzere. Diğer yandan köylerine geri dönmek isteyenlere ise koruculuk şart koşuluyor.

Van'ın Gürpınar ilçesi sınırları içinde yer alan Nordiz bölgesindeki Arçun, Avan ve Aşkan köyleri 15 gün önce boşaltılırken, aynı bölgede yer alan Xazır, Xetyan, Şililan, Dudan, Govan köyleri ise geçtiğimiz hafta boşaltılarak köylüler Akçuri köyünde bir araya getirildi. Hükümet, "köyleri boşaltılanların köylerine geri dönmelerini sağlayacaklarını" açıklamasını yaparken, Gürpınar'daki askeri yetkililer bu kez tek köyde toplatılan 6 köye göç etmeleri için 2 ay süre tanıdı. Yine Nordiz bölgesinde yer alan Şivreş, Navhend ve Spindar köylerinin de boşaltılması için sonbahara kadar süre tanıdı. Kaymakamlığa çağrılan Şivreş köyü muhtarı Mustafa Onat, yetkililerin kendilerinden 3 köyün hemen boşaltılmasını istediğini, ancak kendilerinin bazı gerekçeleri göstermesi üzerine sonbahara kadar süre verildiğini söyledi. Onat şöyle konuştu: "HADEP'e oy verdiğimiz gerekçesiyle önce köy korucularının silahlarına el konuldu, arkasından da göç etmemiz istendi. Ancak bir süre sonra bundan vazgeçerek, eğer koruculuğu yeniden kabul edersek köylerimizde kalabileceğimizi söyledi. Biz de kaymakamın ve askeri yetkililerin bu isteğini kabul etmedik. Bunun üzerine bir hafta önce kaymakamlığa çağrıldım. Kaymakam Şevki Aksoy ile İlçe Jandarma Tabur Komutanı köylerimize son zamanlarda gerillaların geldiğini ileri sürerek köylerimizi boşaltmamızı istedi."

Dönüşte ilk durak koruculuk

Bölgede, hükümetin açıklaması doğrultusunda köylerine geri gönderilenler de var. Ancak geri dönmek isteyen köylülere korucu olmaları şart koşuluyor. Geçtiğimiz yıl Çukurca'nın köylerinden göçertildikten sonra Van, Yüksekova ve Hakkari'ye yerleşen 35 aile korucu olmayı kabul ettikten sonra Çukurca'ya bağlı Geman (köprülü) köyüne dönmelerine izin verildi. 1994 yılında boşaltılan Van'ın Başkale ilçesine bağlı Kuvök (Yavrucak) köylüleri de korucu olmayı kabul edince 11 Temmuz günü yeniden köylerine dönmelerine izin verildi.

Van ve Hakkari'de köyleri boşaltılan köylüler valilik ve kaymakamlıklara çağrılarak köylerine geri dönmeleri isteniyor. Ancak köylülerden korucu olmaları istendiği için kimse geri dönmek istemiyor. Geçtiğimiz yıl korucu köyü olduğu halde boşaltıldıktan sonra Van'a yerleşen Gürpınar'a bağlı Aras köyü sakinleri, koruculuk şartı aranmazsa köylerine dönebileceklerini belirtti. Köylüler "köylerimize geri dönebileceğimiz söyleniyor. Ancak bu konuda hiçbir güvence yok. Yine korucu olmamız isteniyor. Böyle olunca da hedef durumuna geliyoruz," dediler.

Köylüler ayrıca, geri dönmenin maliyetini devletin karşılaması gerektiğini, bundan sonra köyleri yeniden boşaltılmadan yaşayabilmeleri için de barış ortamının mutlaka sağlanması ihtiyacı bulunduğunu söylediler. (VAN)

NORDİZ'DEN VAN'A 15 AİLE DAHA

Göç, sonbaharı beklemiyor

VAN- Van'ın Gülpınar ilçesinin Nordız bölgesinde bulunan köylerden göç sürüyor. Devlet güçlerince boşaltılması yönünde yapılan baskılardan bir süre önce çok sayıda köylünün göç ettiği Şivreş, Navhen ve Sıpindar köylerinden geçtiğimiz hafta 15 aile daha göç etti.

24 Aralık erken genel seçimlerine HADEP'e oy verdikleri gerekçesiyle Ocak ayında silahlarına el konulan, ardından da boşaltılması yönünde baskı yapılan Gürpınar'ın Nordız bölgesindeki Şivreş, Navhen ve Sıpindar köylerinden 15 aile daha 13 Temmuz günü evlerini de yıktıktan sonra kamyonlara yükledikleri eşyalarıyla birlikte Van'a göç etti. köylüler Van'ın Şabaniye Mahallesi'ne yerleşti. İki hafta önce Van'a 18 ailenin göç ettiği üç köyde son göçle birlikte 20 civarında ailenin kaldığı öğrenildi. Geriye kalan köylülerin de göç edeceği belirtilirken sözkonusu köylerde sonbahara kadar sadece çobanların ve fazla sayıda koyunları bulunan köylülerin kalacağı bildirildi.

Van'a göç eden köylüler devletin bir yandan boşaltılan köylerin yeniden imar edileceğinden söz ederken diğer yandan da köy boşaltmaya devam ettiğine dikkat çekiliyor. Köylüler, askeri güçlerin baskısının sürdüğünü belirttiler ve devlet güçlerinin "Can güvenliğinizi sağlayamayız" diyerek göçe zorlandıklarını söylediler.

İskenderun'da gerginlik

ADANA- İskenderun'da gerginlik sürüyor. 11.07.1996 Perşembe günü meydana gelen olaylar sonrası kentte tedirginlik arttı. Kürtler ve Aleviler üzerinde terör estirmeye çalışan polis güçleriyle MHP'lilerin provokasyon girişimleri yaratmaya çalıştıkları belirtiliyor. Rastgele dövme olaylarının yaşandığı kentin Kürt ve Alevi mahallelerinde geceleri taciz atışları yapıldığı bildirildi.

Adana'da 'faili meçhul'

ADANA- Adana'nın Yurt mahallesinde kimliği belirlenmeyen bir kişinin silahlı saldırısına uğrayan İbrahim Akın isimli kişi olay yerinde öldü. Geçtiğimiz hafta meydana gelen olayda, Kurttepe civarında hayvanlarını otlatan İbrahim Akın, 25 yaşlarında olduğu bildirilen meçhul bir kişinin saldırısına uğradı. Akın'a 5 mermi sıkan saldırgan olaydan hemen sonra kaçarken, Akın'ın ailesi polislerin olaydan ancak bir saat sonra geldiklerini söyledi.

Yeniden Newroz'a yeniden toplatma

İSTANBUL- İlk sayısı 10 Temmuz 1996 günü çıkan aylık "Yeniden Newroz" dergisi, çıkar çıkmaz toplatıldı. Daha dağıtım şirketine ulaşmadan, İstanbul DGM'nin verdiği ara kararla derginin okurlara ulaşması engellendi. Toplatma kararında beş ayrı yazıda "bölücülük yapıldığı" iddia edildi. Dergi yöneticilerinden alınan bilgiye göre; toplatma sebebi yazılardan biri, daha önceki haftalık Newroz gazetesinde köşe yazarı olan Alman Horst Gobercht'e ait.Bu durum, ilginç bir hukuk tartışmasını da yeniden gündeme getiriyor. İstanbul DGM, verdiği toplatma kararında, Gobercht'in de "bölücülük yaptığına" hükmetmiş bulunuyor. Bu durumda, Gobercht'in de yargılanması gerekiyor. Ancak yürürlükteki hukuk sistemi, bir Alman yurttaşının Türkiye'de yargılanmasına olanak vermiyor. Bu tür durumlarda Türkiye, Alman hükümetinden "suçlu Alman vatandaşı"nın Türkiye'ye iadesini de isteyemiyor. Dergi yöneticileri, Alman emperyalizminden bahsetmesine rağmen, bir Alman'ın "Türkiye'yi bölmek istediği" gibi tuhaf bir iddiayı da içeren toplatma kararını protesto ettiler.

"Doğu Holding'in akibeti meçhul"

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu üyesi Şeyhmus Diken, "yeniden işin bürokrasisi içinde boğulacak, akibeti ve yönetim tarzı meçhul bir holdinge ihtiyaç yok" dedi ve "zaten holdingleri olan" girişimcilerin direkt yatırım yapmaları çağrısında bulundu.

Diyarbakır- İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Mehmet Yıldırım tarafından gündeme getirilen ve Sabancı ile Koç grubunun da "desteklediklerini" açıkladıkları "Doğu ve Güneydoğu'yu kalkındırmak için, 'Doğu Holding' kurulması" önerisine bölge ermaye evreleri ihtiyatlı yaklaştı. Konuyla ilgili geçtiğimiz hafta bir açıklama yapan Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu üyesi Şeyhmus Diken, "Bölgenin, yeni holdingler kurularak yatırımlar yapılmasını zamana terkeden anlayışlara tahammülü yok" dedi.

Şeyhmus Diken, 'Doğu Holding' girişimiyle ilgili yazılı açıklamasında şu görüşlere yer verdi: "Doğu Holding örgütlenmesi içinde düşünülen işadamlarının, zaten kendilerine ait değişik sektörlerde faaliyet yürüten holdingleri var. Yeniden işin bürokrasisi içinde boğulacak, akıbeti ve yönetim tarzı meçhul bir holdinge ihtiyaç da yok. Bu işadamları gerekli ve kârlı buldukları sektörlerde, kısa zamanda örnek olacak ve sonuca gidecek yatırımları, bölge için önem arzeden birkaç ilde gerçekleştirebilirler."

'Girişim yeni değil'

Diken, medyanın büyüttüğü girişimin yeni olmadığını savundu. "Son iki yıldır bölge, sık aralıklarla büyük

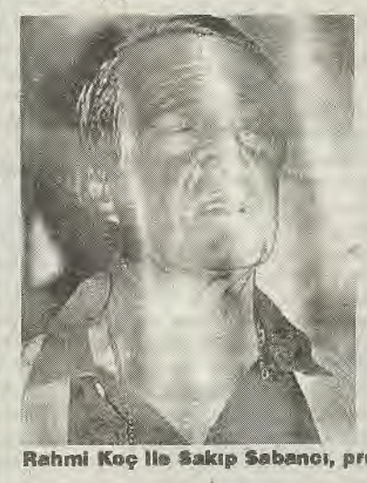

Rahmi Koç ile Sakıp Sabancı, projeye destek vaadettiler.

kentlerin sanayici ve işadamları tarafından adeta yeniden keşfediliyor. Bu gezilerin ardında da genellikle basına ve ilgili kamuoyuna raporlar hazırlanıyor. Konuyla ilgilenenlerin bildiği gibi "Doğu Holding" önerisi de bunlardan biri ve yeni değil" diyen Diken, 1995 yılı sonbaharında, İstanbul Sanayi Odası ile birlikte işadamı Sakıp Sabancı'nın da bölgeye geldiğini hatırlattı. Diken, şöyle devam etti: "Ardından Sabancı, 'çizmeyi aşan' Doğu Anadolu Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Politikaları Raporu'nu açıklamıştı. Adı geçen raporun en önemli bölümlerinden biri de Doğu Anadolu Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Birliği (DOĞBİR) önerisiydi. Buna göre merkezi İstanbul'da bulunan özel sektörün Doğu Kalkınması çalışmalarını yürütecek bir örgütlenme öneriliyordu.

Bugünlerde aynı öneri, İTO Başkanı Mehmet Yıldırım tarafından Doğu Holding ismi altında yeniden getiriliyor. Merkez İstanbul olmak kaydıyla her işadamının en az beş milyar lira ödeyerek ortak olması şeklinde bir holding örgütlenmesi düşünülüyor."

"Geç de olsa İzmir ve İstanbul gibi büyük yerleşim yerlerindeki işadamlarının, bölgede yaşanan drama çözüm bulmak amacıyla yaptıkları örgütlü çıkışları dikkate almak ve bunu yaparken de yanlışa düşmemeleri için uyarmak gerekiyor" diyen Diken, İçişleri Bakanlığı bilgilerine göre İstanbul'u ve büyük kentleri "şiddet atmosferinin sardığını" ileri süren Diken, son bir yıl içinde hiç "şiddet" olayı yaşanmadığını ifade ettiği Diyarbakır'ı sermayedarlar için cazip kılan faktörlerden önemlisinin bu olduğunu savundu.

Diken, açıklamasını şöyle sürdürdü: "Basına da yansıdığı şekliyle, İçişleri Bakanlığı illerin 'terör haritası'nı belirlemiş. Buna göre İstanbul yüzde 40'la birinci; Güneydoğu ise yüzde 25'lerde... İl bazında Diyarbakır'da son bir yıldır hemen hiç şiddet olayı yaşanmamış. İşte, işadamlarını bölgeye taşıyan İstanbul'u ve diğer büyük kentleri sallayan bu şiddet atmosferidir... Diken, 'Doğu Holding'e ilişkin kuşkularını da dile getirdi ve "Doğu Holding önerisinin pratikte gerçekleşebilme şansını tartışmak gerekir. Bize göre bölgedeki ekonomi ile ilgili yerel kaynakların ve GAP idaresinin çalışmaları önemli veriler olarak önümüzde duruyor. Öncelikle bu projeksiyonlar dikkate alınarak hemen işe başlanılabilir" dedi.

Refah'ın propaganda araçları Van'a ulaştı

VAN- Refah Partisi, hükümet avantajını kendi belediyelerini güçlendirmek için kullanma atağını başlattı. RP'li Van belediyesine gönderilen otobüs, asfalt silindiri, grayder ve itfaiye arabası gibi araçlar 11 temmuz günü Van'a geldi.

Van Belediye Başkanı Aydın Talay, şehir içi taşımacılığında kullanılacak olan otobüs, 2 grayder, 1 asfalt düzeltme silindiri ile 1 itfaiye arabasından oluşan araçlardan bir konvoy oluşturdu ve konvoyun önündeki grayderi kendisi çalıştırarak bir süre şehir turu attı. 13 Temmuz günü Van'a gelen RP milletvekilleri Mustafa Bayram ile Fethullah Erbaş da partilerinin il örgütünce düzenlenen açıkhava toplantısında yaptıkları konuşmalarda yardımın özel olarak RP tarafından yapıldığı izlenimini vermeye çalıştılar. ANAP'tan Van milletvekili seçilen, bir süre önce ise RP'ye geçen Mustafa Bayram yaptığı konuşmada Van belediyesine yardımların devam edeceğini söyledi. Bayram, köylerinden göç ettirilen köylülerin artık köylerine geri döneceklerini de ileri sürdü.

Van'lılar belediyeye yapılan yardım ile köylülerin köylerine geri dönebileceği yolundaki vaatlerin seçim yatırımı olduğu görüşünde.

Barışa Hazır mıyız?

Ş. DAVUT LAŞER

Barışa hazır olmanın birçok boyutu var. Askeri, siyasi, psikolojik, diplomatik, sosyal, ekonomik ve hukuki boyutları gibi. Barış sadece savaşan tarafların antlaşması olarak algılanmamalı; bu şarttır, ancak kalıcı bir barış için yeterli değildir. Barışın bütün boyutlarının dengeli bir şekilde gelişmesi lazımdır. Birçok kişi savaşı, çok yüzeysel bir şekilde sadece askeri boyutuyla ele almakta ve buna göre taktik ve stratejik pozisyonunu belirlemektedir. Bu, çok sığ bir anlayıştır ve bizi barışa ulaştırmaz.

"Kürtler savaşa hazır mıdırlar?" şeklindeki bir soruya, rahatlıkla "evet" cevabı verilebilir. Ne var ki barışa da aynı şekilde hazır olduğumuz söylenemez. Yakın tarihimiz ve günümüz buna çok iyi tanıklık eder. İrdeleyelim:

1990'lardan bu yana dört parçada her fırsatta savaştık; siyasal-ulusal haklarımızı elde etmek için 52 kere silaha sarıldık. Savaşsız geçen yılımız neredeyse hiç olmadı. Hâlâ elimizde kazanılmış siyasi, ekonomik, askeri bir mevzi yok. Bir yıl, başka bir yıla fazla bir şey devredemedi. Geçmişten günümüze ve geleceğe büyüyerek ulaşan bir miras yok.

Birçoğumuz, elimizde bir mevzinin olmamasını, başka bir ifade şekliyle, uğruna savaştığımız değerlerin hiç olmazsa birkaçının altyapısının oluşturulmamasının nedeni olarak askeri alandaki yenilgilere, sömürgeci şiddetin tahripkarlığına bağlıyor. Bu doğru değildir.

TC'nin Kürdistan'a yerleşme sürece 2. Dünya Savaşı'na kadar devam etti. Bu tarihe kadar Kürtler barışın altyapısını yaratamadılar. Uğruna savaştığı değerlere ve siyasal taleplere varmak için eline silah almaktan başka ciddi bir kurumlaşma yani devletse devlet, federasyonsa federasyon, özerklikse özerklik için gerekli olan adımları atmadılar; sömürgecilerden talep etmekle yetindiler. Dersim, 1937'ye kadar kısmi özerk yapısı içinde neler yaptı? Kemalizmden daha ileri hangi adımları attı? 1945'te Mahabat Cumhuriyeti'nde hangi siyasi, kültürel, sosyal ekonomik kurumlar ve değerler yaratıldı? 1979-80 yıllarında, İran işgalinden büyük ölçüde kurtarılan Doğu Kürdistan'da aynı şekilde hangi mevkiler yaratıldı? Bütün bunlardan günümüze kahramanlık anılarından başka fazla bir şey devredilememiştir. Güney Kürdistan'da geçmişte kurtarılmış alanlarda da üzerinde geleceğimizi ve barışı inşa edeceğimiz bir zemin yaratılmamıştır. Bugün de Güney Kürdistan'da Irak sömürgecilerinin askeri varlığı yok; Kürtlerin talebi salt bir Federasyon olarak belirlenmiş ve barışın ön koşulu olmuştur. Kürtler öne sürdükleri bu önkoşulun gereklerini kendileri yerine getirmediler. Federasyon ayrı bir devlet örgütlülüğüdür. Ayrı siyasi kurumlaşmaları, meclisi, hükümeti, idareyi, bağımsız yargıyı, bağımsız bir eğitim örgütlülüğünü ve ekonomik yapılanmayı öngörür. Oysa Güney'de her şey Saddam'la yapılacak anlaşmaya, veya düşmanın tanıyıp tanımama ikilemine endekslenmiştir. Ortada yaratılmış fiili bir örgütlenme yok ki Saddam neyi tanısın. Federe devletin bütün alanlarda örgütlenmesinde Saddam'ın katkıları bekleniyorsa bu hiçbir zaman gerçekleşmeyecek ve savaş yeniden gündeme gelecek demektir.

Kuzey Kürdistan da bu konuda zengin bir tecrübeye sahiptir. 1937'lere gitmeye gerek yok; günümüzü ele almak yeterlidir. Türkiyeli ve Kürdistanlı bütün devrimci güçlerin stratejilerinde "ikili iktidar" vardır. İki otoritenin devrim ile karşıdevrim iktidarlarının iç içe veya yan yana olduğu dönem için geçerli bir teori. 19750-80 arasında Türkiye ve Kürdistanlı güçler küçümsenmeyecek bir siyasi ve askeri otorite oluşturdular; fakat bu otoritelerine zemin hazırlayacak, barış döneminin toplumsal ihtiyaçlarını karşılayacak program ve pratik bir çalışmanın içine giremediler. 1975'ten bugüne T.C'nin Kürdistan'da siyasi otoritesi yok edilmiş, bazı bölgelerde askeri otoritesi bile sınırlandırılmış, garnizon çevrelerine sıkıştırılmış; ama ne yazık ki Kürtler zayıflayan bu otoritenin yerine kendi iktidarlarını inşa edemiyorlar. Yıkılan, gerileyen, eski dünyanın yerine yükselen devrimci dünya, devrimci yaşam normları ve kurumlarıyla olmalıdır ki, geleceğin barış zemini oluşsun. Savaşın bir amacı düşmana zarar vermek, eskiyi yıkmaktır, ama esas amacı gelişen yeni kurum ve normların önünü açmaktır. Eğer bunlar yoksa yıkılan rolün dışında yapıcı rolünü oynayamaz. Daha iyi anlaşılması için iki örneği Eski Yugoslavya'da ortaya çıkan devletler ile Kürdistan'ı karşılaştıralım. Kürdistan yıllardır savaşıyor ve zaman zaman askeri zaferler de elde ediyor. 5 yıldır Güney Kürdistan, sömürgecilerin askeri işgalinden arındırılmış ama siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel, askeri, hukuki, diplomatik alanlarda ciddi bir yapılanma yaratılmazken; Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Makedonya savaşla birlikte bu alanlarda ciddi bir çaba ve atılım yaptılar ve en azından savaş kadar bu alanlara da önem verdiler ve ateşkesle birlikte devlet olarak ortaya çıktılar. Barışı kendi yarattıkları sistem, kurum ve normlar zemininde kabul ettiler. Biz Kürtler hangi zemindeyiz ve barışı nerede kabul edeceğiz? "Askeri gücümüzün yetmediği noktada barışı kabul ederiz" şeklindeki muğlak, haksız ve çaresiz anlayış, oldukça yaygındır. Taleplerin güncel askeri konjonktüre göre değişmesinin nedeni de bu anlayıştır. Bu aynı zamanda, T.C'nin de anlayışıdır...

Bu anlayış barışı sağlayamaz. Çok çarpıcı bir soru: Şu anda TC ateşkesi kabil etse ne olur ve Kürtler hangi taleplerini öne sürecekler? Bu soruya başka bir yazımızda cevap vereceğiz. Şu kadarını söyleyelim ki bugün genel kabul gören, yıkılan köylerin onarılması, göçettirilenlerin yerlerine dönmesi, cezaevlerindeki tutsakların salıverilmesi, savaşın yarattığı tahribatların giderilmesi dışında elle tutulur tek talep, Kürt partilerinin legalleşmesidir. Çünkü Kürtlerin elinde varolan biricik kurumları partileridir ve bu konuda talepleri nettir. Ekonomik yapılanması olsaydı, ekonomik iktidarın paylaşımı, eğitim kurumları olsaydı eğitim talebi, meclisleri olsaydı meclislerarası yetki paylaşımı gibi diğer alanlarda da talepleri olurdu.

Barış, savaşan tarafların toplumsal taleplerinin tatmini ile mümkündür. Biz toplumsal taleplerimizin öngördüğü altyapıyı oluşturamadığımız sürece barışa hazır değiliz, geleceği üzerinde inşa edeceğimiz zeminden yoksunuz demektir. Sömürgecileri en çok korkutan, savaşın kendisinden çok bu zeminin oluşturulmasıdır. Barışın önündeki engel, düşman ve dış etkenlerden çok içsel eksiklikler ve yanlışlardır. Kürt halkının taleplerini karşılayacak örgütlenmeleri TC veya diğer sömürgeci güçler yaratmaz. Yaratılmasına katkı sunmaz, bunu Kürt halkının kendisi yaratır. TC sadece fiili durumu tanımak zorunda kalır. Kürt partileri fiili bir gerçektir, TC bunları tanımak zorundadır. MED-TV fiili bir gerçektir, TC tanımak zorundadır. Bunun dışında TC'nin tanımak zorunda kalacağı bir mevzi, bir kurum yoktur. Bugün görev, toplumsal yaşamın her alanına denk düşen, istediğimiz, özlediğimiz sistemin altyapısını teşkil edecek olan örgütlenmeler yaratmak ve TC'ye "de facto" kabul ettirmektir. İşte kalıcı barış bu temelde gerçekleşir. Gelecek bunun üzerinde inşa edilir, üretken toplum bunun üzerinde yükselir. Barışı istemek yetmiyor, bu uğurda ölmesini bilmek de yetmiyor; hangi temelde barışı istiyorsak, o temelin hiç olmazsa temel taşlarını koymalıyız. Aksi halde savaş dursa da barış sağlanamaz.

Roj

Kürtçe tercüman aranıyor

DİYARBAKIR- Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM), kentte yerel yayın yapan ve Kürtçe klip yayınlayan Can TV ile ilgili incelemeleri sürdürüyor. DGM Başsavcısı Bekir Selçuk, klibin Kuzey Irak'ta çekildiğini ve bölgedeki Kürtçe ile arasında lehçe farklılığı olduğuna dikkat çekerek, yeminli Kürtçe tercüman aradıklarını ancak bulamadıklarını açıkladı. Tercümanın bulunamaması halinde resmi kurumlara başvuracaklarını belirten Selçuk, söz konusu yayınlarda bölücülük unsuru rastlanırsa Can TV'ye süreli kapatılabileceğini, TV sahibi hakkında hapis cezası istemiyle dava açılabileceğini kaydetti.

Düşüncenin yargılanmasına devam edildi

İSTANBUL-Düşünce özgürlüğü davasında yargılanma sürüyor. İstanbul 3 No'lu DGM'de 17 Temmuz'da görülen davada bu kez 86 kişi yargılandı. Davada, "Düşünceye Özgürlük" kitabına yayıncı sıfatıyla imza atanlardan Ali Nabi Kıran, Selahattin Okçuoğlu, Ramazan Demir, Ali Kaplan, Hüseyin Aygül, Mercan Güçlü, Oya Engin ve Çağatay Anadol hazır bulundu. Bölcülük propagandası yaptıkları iddiasıyla yargılanan sanıklar, ifadelerinde kitaba bilerek ve isteyerek yayıncı olduklarını söylediler. Mahkeme heyeti, diğer sanıkların da dinlenmesi için duruşmayı ileri bir tarihe erteledi.

Gazi'de muhbir ve komiser rehin

İSTANBUL- 1995 Mart'ında birçok kişinin ölümüyle sonuçlanan olayların yaşandığı Gazi Mahallesi'nde 17 Temmuz gecesi gergin saatler yaşandı. Mahhellenin çevresine bariktlara kurarak muhbirlikle suçladıkları kişiyi alıkoyan 500 kişilik grup, mahalleye giriş çıkışları kontrol altına aldı. Cezaevlerinde sürdürülen süresiz açlık grevi ve ölüm orucuna destek amacıyla açlık grevi yapılan Gazi cemevine iki kez girip çıkan kişinin polis olduğundan şüphe edildi. Üzerinde yapılan aramada Fatih Cumhuriyet Savcısı Zeynel Tüfek ve "Nizam-ı Alem Ocakları"na ait kart bulunan sözkonusu kişi, alıkonuldu. Bu kişinin Kemal Ok olduğunu itiraf ettiği belirtilirken, olay sonrası cemevi çevresine gelen güvenlik güçleri barikat kurularak ve ateş yakılarak engellendi. bu sırada Gazi Polis Karakolu'nda görevli bir komiser de grup tarafından dövülerek, beylik silahına el konuldu. Komiseri rehin alan 500 kişilik grup, Mezarlık Caddesi'nde polisin kurduğu karşı barikatı ses bombası atarak engellemeye çalıştı. Gece boyunca girilemezken, emniyet yetkileleri olayla ilgili bir açıklama yapmadı.

Sendikacı hâlâ gözaltında

DİYARBAKIR- Belediye-İş Diyarbakır Şube Başkanı Vezir Perişan 3 yeğenini 2 Temmuz'dan beri JİTEM'de gözaltında tutuluyor. Perişan ve kardeşinin evlerine yapılan baskının ardından gözaltına alınan amca ve yeğenler hala mahkemeye çıkarılmazken, Belediye-İş Genel Başkanı Efendi Güvercin Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nün sorumluluk alanına JİTEM'in müdahale ettiğine dikkat çekti. Diyarbakır Demokrasi Platformu yaptığı açıklamada başta Diyarbakır'da yoğunlaşan gözaltı ve kayıp olaylarına dikkat çekerek, Perişan ve yeğenlerinin gözaltına alınmasını kınadı.

Çalışma Bakanı işbaşında

ANKARA- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Necati Çelik, hastalardan gelen yoğun şikayetler üzerine, SSK'lı doktor ve hemşirelerin, meslek içi eğitimden geçirilerek, hasta ve yakınlarına nasıl davranılacağının öğretileceğini açıkladı. Hasta ve yakınlarına iyi davranmayan personele göz yummayacağı tehdidini savuran Çelik, SSK'da israfı önlemek amacıyla bir komite kurduklarını duyurdu. İsrafı önlemek için alınacak önlemler arasında, sigortalı olan SSK üyelerinin, altı ayı doldurmadan sağlık yardımlarından yararlanamaması, hastalara en ucuz ilacın yazılması ve verilen ilaç sayısına sınır getirilmesi de bulunuyor.

İmamdan Alevi potu

İSTANBUL - Hürriyet gazetesinde yayımlanan okur mektubu aracılığıyla, Silivri'deki Esentepe Camii imamının, vaazında alevileri küçük düşürücü ifadeler kullandığını öğrenen İHD Azınlık Hakları İzleme Komisyonu üyeleri olayı kınadılar. Gazetenin 12 Temmuz tarihli sayısında, Nurettin Tepe isimli okur, Esentepe camii imamının cuma namazı öncesi denize girmemek konusunda verdiği vaazda, alevilere hakaret ettiğini yazıyordu. İmama göre denize, eş ve kızlarına mayo giydirerek sadece 'kızılbaşlar' girebilirdi.
İHD Azınlık Hakları İzleme Komisyonu, Diyanet İşleri Başkanlığı ve İstanbul İl Müftülüğü'ne gönderdiği mektuplarda insan hakları savunucuları olarak olayı kınayarak, imamın görevden alınması ve her iki kurumun da alevi vatandaşlardan özür dilemesi istendi.

12 Eylül'den bu yana cezaevlerinde sergilenen tanıdık senaryoyu izlemeye devam ediyoruz

Refah-Yol da ölüm istiyor

33 Cezaevinde 329 tutuklunun sürdürdüğü süresiz açlık grevi ve ölüm orucu ölüm sınırına geldi. Askeri darbeden beri çok sayıda siyasi tutuklunun yaşamını yitirdiği açlık grevlerinde de olduğu gibi siyasiler duymuyor, görmüyor ve bilmiyor. Bakan düşünüyor, milletvekiline göre herşey normal.

Cezaevlerinde adil sorgulama ve insanca yaşam hakkı talebiyle, tutuklu ve hükümlülerin sürdürdüğü açlık grevi 60'ı günleri zorluyor. 12 Eylül'den bu yana tanıdık senaryoların sergilendiği cezaevlerinde ölüme saatler kala, Adalet Bakanı, 'düşünmek' için 1 hafta istedi. Kazan'ın Eskişehir Özel tip Cezaevi'nin kapatılması talebine karşı direnç gösterirken, dar zamanlarda el altında tutulmak istenen bu cezaevine şimdilik adli tutukluların yerleştirilmesi planlanıyor. DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak, tutuklu ve hükümlülere "bedenlerinize ettiğiniz eziyete son verin" çağrısı yaparken, RP'li TBMM İnsan Hakları Komisyonu üyesi Musa Okçu cezaevlerindeki açlık grevinin normale döndüğünü öne sürdü. Tutuklu ve hükümlüler ise yakınlarını vasiyetlerini bildirip, gömülmek istedikleri yerleri açıkladı.

Ölüm yanbaşımızda, siyasiler Fizan'da

33 Cezaevinde 122 tutuklu ve hükümlü süresiz açlık grevinde, 207'si ise ölüm orucunda 60'lı günlere girdi. Tutuklu ve hükümlülerin ölüme yakınlıkları saatlerle ölçülürken, başına kuma gömmüş devekuşu örneği Adalet Bakanı Şevket Kazan, sorunun çözümü için "1 hafta" süre istedi. Siyasilerin ölüm çanlarının yükseldiği cezaevlerine ilişkin umarsızlığının sürdüğü bu günlerde, RP milletvekili ve TBMM İnsan Hakları Komisyonu üyesi Musa Okçu da, 25 tutuklu ve hükümlünün sürdürdüğü dönüşümsüz süresiz açlık grevine diğer tutuklu ve hükümlülerin dönüşümlü destek verdiği Batman Cezaevi'nde göstermelik inceleme yaptı. Bu incelemenin ardından Okçu, "Cezaevlerindeki açlık grevleri normale döndü" diyebildi. DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak ise, Bakan Kazan'ın sorunun çözümü için çaba harcadığını savunarak, süresiz açlık grevi ve ölüm orucundaki tutuklu ve hükümlülere 'bedenlerine ve ailelerine eziyet yapmaktan' vazgeçmeleri için çağrısı yapma cesaretini gösterdi.

Tutuklu ve hükümlülerin taleplerinden Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nin kapatılması talebini reddeden Bakan Kazan'ın planı, siyasi tutukluları buradan diğer cezaelerine göndermek, Eskişehir Özel Tip'e ise, Sakarya Cezaevi'ndeki adli tutukluları yerleştirmek.

Tutuklular vasiyetini açıkladı

Tutuklu ve hükümlüler, kendilerini ziyarete gelen yakınlarına vasiyetlerini iletterek, gömülmek istedikleri yerleri açıkladı. Bakan Kazan düşüne dururken eylemdeki tutuklular, 12 Eylül askeri darbesinden bugüne kadar cezaevlerinde yapılan açlık grevlerinde ölen, ölümüne göz yumulan onlarca tutuklu olduğunun farkında.

'Bakanlar' değişti, gördüğümüz aynı

12 Eylül 1980 askeri darbesinden bu yana Türkiye'deki cezaevlerinde çok sayıda tutuklu ve hükümlü öldü. Diyarbakır Cezaevi'nde PKK davasından hükümlü bulunan Ferhat Kurtay, Necmi Öner, Mahmut Zengin ve Eşref Anyık kendilerini yakarak baskıları protesto etti. Tarih 17 Mayıs 1982. Bu cezaevinde sürdürlen açlık grevinin 56. gününde PKK Merkez Komite üyesi Kemal Pir öldü. Ardından M. Hayri Durmuş, sonra Akif Yılmaz ve Ali Çiçek'in ölümü geldi. Ve Mazlum Doğan kendini asarak baskıları protesto etti.

Diyarbakır Cezaevi'ndeki 1984 Büyük Ocak direnişinde TKSP-Özgürlük Yolu'ndan Yılmaz Demir, DD-KD-KİP'den Necmettin Büyükkaya, Ala Rızgari'den Remzi Aytürk, Devrimci Yol'dan Orhan Keskin, PKK'den Cemal Arat öldü.

1984'te İstanbul'daki cezaevlerinde tek tip elbise giymeyi ve baskıları protesto etmek için başlatılan ve 75 gün süren ölüm orucunun 63. gününde Devrimci Sol liderlerinden Haydar Başbağ, 66. gününde TİKB lideri M. Fatih Öktülmüş ve 72. gününde yine Devrimci Sol davasından tutuklu bulunan Hasan Telci öldü. 1988 Diyarbakır Cezaevi'nde süren açlık grevinde PKK davasından Mehmet Emin Yavuz öldü.

Mehmet Topaç'ın Adalet Bakanlığı yaptığı dönemde çıkarılan 1 Ağustos genelgesinin getirdiği baskılar nedeniyle 1989 yılında açlık grevleri yeniden başladı. Açlık grevinin 35. gününde

Eskişehir Cezaevi koğuşlarına Jandarmanın yaptığı oparasyonun ardından, yaralı tutuklu ve hükümlüler Aydın Cezaevi'ne nakledildi. Bu nakil sırasında Hüseyin Hüsnü Eroğlu ve Mehmet Yalçınkaya öldü. 1995'te Yozgat Cezaevi'nde açlık grevi yapan PKK'li Fesih Beyazçiçek mide kanaması geçirdiği halde hastaneye kaldırılmayarak ölümüne cezaevi idaresince gözyumuldu.

Buca Cezaevi'nde polisin 60 tutuklu ve hükümlünün kaldığı koğuşa saldırması sonucunda Turan Kılıç, Yusuf Bağ ve Uğur Sarıaslan öldü.

(HABER MERKEZİ)

İHD 10 yaşında

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ 1986

Dernek, genel af, düşünceye özgürlük, demokratik bir anayasa ve Kürt sorununa barışçıl çözüm taleplerini tekrarladı

HABER MERKEZİ - 10. yılını kutlayan İHD'nin Genel Başkanı Akın Birdal, ayrımsız bir genel af için çalışmalar başlatacaklarını açıkadı. Siyasi partilerin muhalefe sanıldıkları insan haklarını, iktidara gelince unuttuklarına işaret eden Birdal, ölüm orucundaki tutuklulara 'bedenlerinize yaptığımız eziyeti bırakın" diyen DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak'ı eleştirdi.

Birdal, hak ihlalleri durdurulması konusunda adımlar atmadığı halde Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne(GB) alınmasına onay veren Avrupa Parlamento'sunun bu tutumuyla TC devletini cesaretlendirdiğini söyledi.

Genel af kampanyası başlatılacak

1986 yılında 98 aydın ve tutuklu yakını tarafından kurulan İnsan Hakları Derneği'nin (İHD), 10. kuruluş yıldönümü kutlanıyor.

Dernek Genel Başkanı Akın Birdal, ayrımsız bir genel af için çalışmalar başlatacaklarını duyururken, tutsaklara ölüm orucunu bitirmeleri çağrısı yapan DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak'ı eleştirerek, mensubu olduğu kurumun emekten yana olması gerektiğini anımsattı. Birdal, Budak'ın tutuklularda eylemi bırakmalarını istemek yerine Adalet Bakanı'na sevklerin durdurulması çağrısı yapmasını önerdi.

Avrupa Parlamentosu, TC devletine çanak tutuyor

Muhalefetteyken insan haklarına sarılan siyasi partilerin, iktidara gelir gelmez verdikleri sözü unuttuklarına dikkat çeken Birdal, "Unutmakla kalmayıp, insan haklarını sistematik olarak ihlal ettiler" dedi.

Birdal, insan hakları ihlallerinin durdurulması için adım atmayan Türkiye'nin GB'ne girmesine onay veren Avrupa parlamentosunun TC devletini cesaretlendirdiğini söyledi.

İHD'nin talepleri

Genel af çalışmasına başlayacaklarını açıklayan Birdal, "Başta gazeteciler, DEP milletvekilleri, yazarlar olmak üzere siyasi tutklular derhal serbest bırakılsın, ayrımsız bir genel af çıkarılsın" diye konuştu. Birdal, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önündeki engellerin kaldırılmasını, Kürt sorununa demokratik ve barışçıl çözüm getirilmesini, insan haklarına dayalı ve uluslüstü hukuku temel alan demokratik bir anayasa üzerinde anlaşılmasını ve insan hakları savunucuları üzerindeki baskıların son bulmasını istedi.

Özgürlük Mitingi 21 Temmuz'da

'Adil cop'un tepemizden inmediği günleri yaşarken HADEP, ÖDP, SİP,DBP, EP, İHD, ÇHD tarafından organize edilen, "Hak ve Özgürlükler Mitingi" için hazırlıklar sürüyor.

Miting Tertip Komitesi, artan baskıları protesto etmek, demokrasi, barış, özgürlük istemlerini dile getirmek için halkı 21 Temmuz'da İstanbul Kartal İskele Meydanı'nda yapılacak mitinge çağırıyor. Kentin değişik yerlerinden dağıtılmak üzere hazırlanan 200 bin el ilanlarının üzerinde, "Halkların kardeşliğini haykırmak, savaşa karşı eşitlik ve hakkaniyet teelinde barışı savunmak, yönetilenlerin, emeğin hakkını haykırmak, dayatılan 'yaşayan ölü' kimliğine hayır demek için düzenleyeceğimiz mitingte taleplerimizi haykıracağız. Temel hak ve özgürlüklerden yana olan, halkların kardeşliğini savunan herkesi mitingimize davet ediyoruz" deniliyor.

Kontra 'Söz' zehir saçıyor

Ordu güçlerine yakınlığıyla tanınan ve halk tarafından "kontra basın" olarak nitelenen "Diyarbakır Söz" gazetesinin sahibi ve başyazarı M. Ali Altındağ, "sokak uşaklarının, dağ eşkiyasının bir an evvel kökünü kazımak gerek" diyerek katliam çağrısı yaparken, "ilerdeki günlerde milisleri kamuoyuna bildireceğiz" diyerek, meşru alanlarda çalışanlar için ihbar faaliyetine girişeceğini de açıkladı.

Haber Merkezi- Diyarbakır Söz gazetesi, savaşı körükleme ve ihbar çalışmasını hızlandırdı. Diyarbakır'da yayımlanan ve halk arasında "kontr-gerillanın sözcüsü" olarak nitelenen "Diyarbakır Söz" gazetesinin 2 Temmuz 1996 tarihli nüshasında gazetenin sahibi ve başyazarı M. Ali Altındağ, topyekün katliam çağrısı yaptı. Altındağ, yakında ihbar ve hedef gösterme kampanyası başlatacaklarını da açıkladı.

M.Ali Altındağ'ın 2 Temmuz 1996 tarihli (Sivas Katliamı'nın yıldönümü ve Tunceli'deki intihar eyleminin ertesi günü) 'Önce İç Temizliği' başlıklı yazısında şu görüşlere yer verildi:

"... Bu sokak uşaklarının, dağ eşkiyasının bir an evvel kökünü kazımak gerek... Kırsal kesimde olduğu kadar şehir içindeki aktif olarak gizliden çalışan ve lojistik temini için kuryelik yapan bazı önemli odakların üzerine gidilmesi gereken önemli vazifedir. Zira buradaki bataklık kurutulmadan uçan sivrisineklerle mücadele yetmez. En önemlisi bunların kent merkezlerinde ve bazı köylerinde gizli milis örgütleri mevcuttur. Devlet eğer bunlarla mücadele etmek için çiçekle giderse milletin vücuduna birer diken olarak batacağı kuşkusuzdur."

Altındağ, yazısında yakın günlerde hedef gösterme kampanyası başlatacaklarını da duyurdu. Yazıda, "ileriki günlerde bu milisleri veya kuryelik yapan birçok kimseleri kamuoyuna bildireceğimizi önemle duyuruyoruz" denildi. Devlet güçlerine "sivil milislerle bazı resmi çevrelerin kurdukları dostane ilişkiden de vazgeçmelidir" çağrısı yapan Altındağ, yazısının sonunda "sayın Başbakan Erbakan Hoca'nın da bu husus hakkında gerçek bir politika güdeceğinden kuşkumuz yoktur. İnşallah iman basiretiyle o her şeyi görür!" dedi.

"Söz" yazar, namlu kusar

Diyarbakır Söz gazetesinde Altındağ'ın yazılarıyla cinayetlerin seyri arasında bağ bulunduğunu ifade eden yerel kaynaklar, Altındağ'ın iki yıl önceki bir makalesine ve sonraki gelişmelere dikkat çekiyorlar.

Altındağ'ın 26 Ağustos1994 tarihli "Günün Notları" adlı köşesinde, 'Baran-ı Rahmet' (Rahmet Yağmurları) adlı yazısında şu cümleler yer almıştı: "... Tekrar her şey alabildiğine bozuldu. Devlet buna güç yetiremez hale düştü. (...) Devletin ve güvenlik güçlerinin çaresiz kaldığı anlarda öyle bir bilinmez güç ortaya çıkar ki (Bu Tanrının gücüdür) bütün pislikleri siler-süpürür. Bunlara bir isim verilemez ve fail- meçhul denir..."

Bu tarihe kadar duralamış olan "faili meçhul" cinayetlerin gazetenin yayın alanına giren bölgede bu tarihten sonra yeniden başladığını hatırlatan yerel kaynaklar, son makalenin de benzer bir sürecin başlangıç işareti olabileceği yorumunu yapıyorlar.

Günün Notları

M. Ali ALTINDAĞ

ÖNCE İÇ TEMİZLİĞİ

Meşum, başat hatanın ürünü olan bir sistem, devletimizi nereye götürür?

Demokratik, evrensel insan hakları adı altında başlıbaşına Türkiyemiz, adeta Roma imparatorluğunun son dönemlerini yaşamaktadır. Sistem gereği, görünüşte irademiz, kimliği meçhul ne olduğu belirsiz 3-5 tane uzaz insanların elinde, Türkiye nereye gidiyor? Devlet binalarının şanlıtmsı olarak bilen kalburüstü bazı kimselerin elinde bu millet oyuncak oldu. Mezalim hadisatında, adeta kahramanlık biçim, fetihlerimiz çocuk - yaşlı demeden mevsim sivil insanlarını acımasızca katleden bir zihniyet şebekelerini elinden nereye gitsek? diyorsak, düşünen bu millet artık bunalır. (Devamı 10. sayfad.

PORTRE

Darbecinin kirvesi, ordunun müteahhiti

12 Eylül generallerinden Kemal Yamak'ın kırvesi olmadan önce sıradan bir imam olan M. Ali Altındağ, bu kirvelik sonrası "aniden" zenginleşti ve devleşen "Altındağ imparatorluğu"na sahip oldu. Devlet birimlerinin ve özellikle ordu ihalelerini "kazanan" Altındağ'ın, kendisine veya tesislerine yönelik her eylem sonrası bir ihale alması, ilginç bulunuyor. Diyarbakır Söz gazetesi PKK güçlerince çeşitli defalar basıldı, eylemler düzenlendi. Bu eylemlerden hemen sonra, Altındağ'ın sahibi bulunduğu İntim İnşaat Şirketi büyük askeri ihaleler kazandı. Örneğin 1993 yılında PKK'lilerin gazeteye açtığı taciz ateşinden sonra İntim İnşaat'a Marmaris'te 1 trilyon liralık askeri ihale verildi. Altındağ tesislerinin geçtiğimiz ay basılmasıyla birlikte bu örnekler yeniden hatırlanırken, şimdi hangi ihalenin verileceği de merak konusu oldu.

Daha önce gazetesinin "Günün Notları" köşesinde ismini saklayan ve Mehmet Embellioğlu takma adını kullanan M. Ali Altındağ, bir süreden bu yana ismini saklamaktan vazgeçmiş bulunuyor.

BAZEN 'ALLAH SÖYLETİYOR'

Milliyet'in 'entellektüel' itirafı

Medyanın "önde gelenlerinden" Milliyet gazetesi, nihayet Kürtler'in durumunu ikrar ve itiraf etti. İkrarda, Kürtler'in yüzyüze olduğu çoğu gerçek, çok dolaylı ve 'entellektüel' tarzda dile getirildi.

Aslında Milliyet'in böyle bir niyeti olduğuna inanmak zor görünüyor. Çünkü, sözü edilen ikrara konu yazı, gerçekte Kürtler üzerine değil, Uygurlar üzerineydi. Gazetenin 16 Temmuz 1996 tarihli nüshasında, Şahin Alpay ile Nilüfer Kuyaş'ın hazırladıkları "Entellektüel bakış" sayfasında Çin yönetimi altında yaşayan ve bağımsızlık için savaşan Uygurlar anlatılıyordu. Yazıya göre Uygurlar'ın durumu özetle şöyle idi:

"... Çin'in kuzey batısındaki Şincan eyaletinde yaşayan 10 milyon nüfuslu Müslüman Uygur Türklerinin milliyetçi ayaklanma başlattıkları haberleri son zamanlarda yoğunlaştı... Çin Halk Cumhuriyeti ile dört eski Sovyet komşusu Rusya, Kazakistan, Tacikistan ve Kırgızistan arasında 21 Nisan'da imzalanan ve sınırda askerden arındırılmış bölge yaratan anlaşma ardından, Uygur ayrılıkçıların operasyonlarını yoğunlaştırdığı anlaşılıyor.

Uygurlar Doğu Türkisatn dedikleri Şincan'ın ikiyüz yıldır Çin işgalinde olduğunu söyleyerek, bağımsızlık için 'cihad' başlattılar... Mayıs ayında Çin hükümeti büyük bir misillemeye kalkışarak, aralarında entellektüeller, dini liderler, sanatçılar ve yeraltı örgüt liderleri bulunan 5 bin Uygur'u tutukladı... 3 bin yıllık bir tarihe sahip çıkan Uygurlar, 1944-49 arasında Çin'de iç savaş sürerken Doğu Türkistan adıyla kısa bir bağımsızlık dönemi yaşadılar. Komünist dönemde ise sıkı bir asilimasyon politikası uygulandı... Yaklaşık 300 bin Uygur'un yaşadığı Kazakistan'da bulunan Uygur örgütlerinin temsicileri 'Çinliler'le din, dil ya da kültür açısından hiç bir ortak yanımız yok' diyorlar..."

Evet; haber özetle bu. Haberin içinde tek kelime olarak bile Kürtler geçmiyor.

Peki, bu durumda Milliyet'in "entellektüel" sayfası nasıl bir ikrar ve itirafta bulunmuş oluyor?.. Bunun sırrı başlıkta gizli. Haberde hiç geçmeyen Kürtler, başlıkta yer aldı. Milliyet'in 'entellektüelleri', bu habere şöyle bir başlık attılar: "Çin'in 'Kürtleri' de Uygurlar"

"Çin'in Kürtleri" haberdeki durumda ise, "Türkiye'nin Kürtleri" de benzer koşulları ve haklılığı yaşıyor olsalar gerek. Başlıktan bu anlaşılıyor.

Eğer ikrar ve itiraf değilse, "Allah söyletiyor" demek gerekecek...

(Haber Merkezi)

Roj

Bayrak bahanesiyle başlatılan saldırıya tepkiler artıyor:

HADEP'e özgürlük!

Önceden planlandığı anlaşılan ve HADEP Kurultayı sonrası yürürlüğe konulan saldırı kampanyası fiilen devam ederken, HADEP Genel Başkanı ile yöneticilerinin serbest bırakılması talebi güçleniyor.

HABER MERKEZİ - Kurultayında 'Bayrak indirildiği' bahanesiyle, önceden planlandığı belirtilen saldırı kampanyasına maruz bırakılan HADEP üzerindeki baskılar sürerken, HADEP yöneticilerinin serbest bırakılması talebi de yükseliyor. Partinin Genel Başkanı Murat Bozlak ile üst düzey kimi yöneticilerin tutukluluk hali sürerken, parti hakkında kapatma davası açabilmek için bahane arayışı da devam ediyor.

Gözaltına alınan parti yöneticileri hakkında, "silahlı çete"ye mensup olma suçunu düzenleyen TCK'nın 168. maddesinden iddianame hazırlığı sürerken, Yargıtay Başsavcılığı'nın da Anayasa Mahkemesi'ne partinin kapatılması istemiyle başvurmak için ayrı bir soruşturma başlattığı açıklandı. HADEP çevreleri, siyasi olarak nitelendirdikleri bu girişimlerin önceden planlandığını ve bu süreçlerde hukuk mantığının işlemediğini belirtti.

HADEP kararlı

İlk anlardaki duraklamadan sonra, HADEP'in 'çalışmaları sürdürme' kararı doğrultusunda Parti Meclisi toplantısını yapması ve Merkez Yürütme Kurulu üyeleri ile Genel Sekreteri seçmesinin ardından, MYK içinde yapılan görev bölümü de geçtiğimiz hafta belirlendi.

HADEP örgütü, tutuklu yöneticiler hakkında iddianamenin hazırlanması ve duruşmalara başlanmasını beklerken, partinin kapatılması halinde yeni parti kurulmasına ilişkin görüşler de tartışılmaya başlandı. HADEP kulislerinde bu konu henüz netleşmiş değil. Davanın bu aşamasında ihtiyatlı bir bekleyiş içine giren HADEP'liler, "durumu ağırlaştıracak tavırlara girmemek" niyetinde.

Öte yandan, geçtiğimiz hafta tahliye edilen 12 HADEP'li içinde eski PM üyelerinin de bulunması, dava bahanesi yapılan kurultayla ilgili hukuki sorumluluğun bir bütün olarak eski PM'ye yüklenmesinden vazgeçildiğinin işareti sayıldı. Bilindiği gibi Ankara 1 Nolu DGM, tutukluluğa yapılan itiraz sonunda PM üyeleri İsmail Karakurt, Abdullah Akın, Ali Rıza Yurtsever, Ziya Arıkan, MelikAygül, Musa Kulu, Hasan Celalettin Ezmen, Cihan Sincar, Serap Mutlu ve Aynur Gürbüz ile Mamak İlçe Başkanı İbrahim Elveren ve Ankara İl Sekreteri Babür Pınar'ın tahliyesine karar verdi. Kurultay çıkışında ise polis, elindeki listeye dayanarak o ana kadar salonda bulunan tüm eski PM üyelerini gözaltına almıştı.

Son tahliye ile birlikte, cezaevinde kalan 27 HADEP'li şunlar: Murat Bozlak, Osman Özçelik, İsmail Aslan, Bahattin Günel, M. Emin Ünay, Seracettin Kıncı, Ahmet Cihan, Veli Aydoğan, Hamit Geylani, Cabbar Leygara, Edip Yıldız, M. Nuri Güneş, Hikmet Fidan, Kemal Okutan, Yaşar Küpeli, Nebahat Altıok, Ferhan Türk, Dursun Turan, Meliha Alican, Tevfik Kaya, Bayram Önal, Etem Bingöl, Fırat Anlı, Kudret Gözütok, Nurettin Aydın ve Ömer Doyuran.

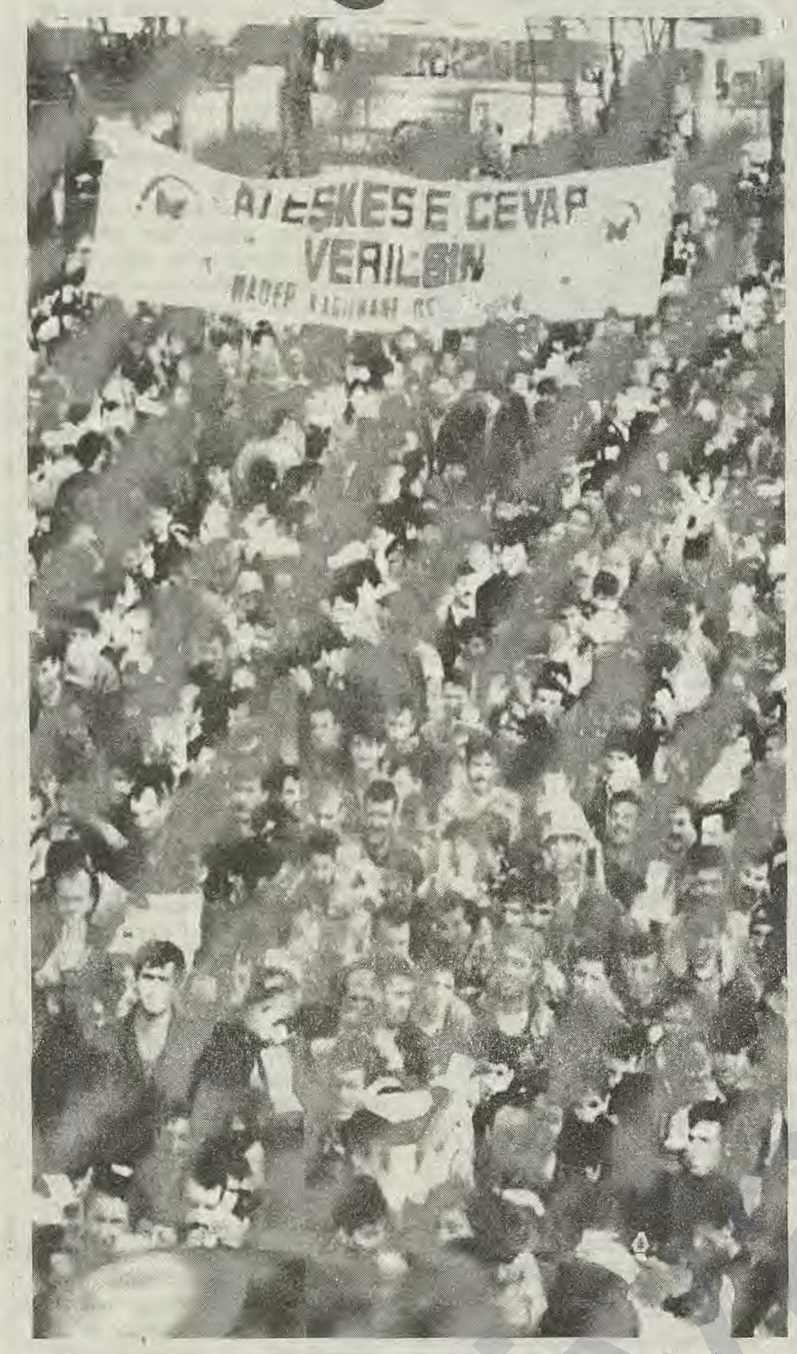

Ateşkese yanıt ve barış istemesi, HADEP'e yönelik saldırıların asıl sebebi.

Kürtler'in legalite macerası

SIDDIK BOZARSLAN

Halkımızın gelişen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi Kuzey Kürdistan'da önemli bir radikal dinamizmin oluşmasını sağlamıştır. Ancak bu radikal dinamikleri sağlıklı bir kanala yönlendirerek örgütlemek ve bu temelde halkımıza dayatılan çağımızın en kirli, en kural tanımaz barbar sömürge savaşını göğüsleyerek kazanmak gerekiyor. Ülkemizi insansızlaştırmayı ve halkımızı tamamen teslimiyete götürmeyi hedefleyen bu çok yönlü savaşı kazanmak için örgütü mücadeleden başka silahımız ve seçeneğimiz yoktur. Fakat günümüz koşullarında halkımızın içinde bulunduğu mücadele biçim ve araçları ile önüne konulan siyasal perspektifler açısından önemli handikaplarla karşı karşıyadır. Çünkü halkımızın mücadelesinde barındırdığı hatalar, zaaflar, yanlışlıklar ve saptantılar bir bütün olarak mücadelenin seyrini ve niteliğini olumsuz yönde etkiliyor. Önümüzdeki acil görev, mevcut yetmezliklerden, hata ve saptantılardan önemli dersler çıkararak bunları bir bir aşmak ve mevcut siyasal tıkanıklığı sağlıklı bir kanalda açmaktan geçiyor. Bunun için de öncelikle var olan sorunları gün yüzüne çıkarmamız gerekiyor. Mevcut tıkanıklık iyice aydınlanmadan, önümüze açabilecek yeni perspektifler sunulamaz.

Kuşkusuz burada vurgu yaptığım, Kürdistan ulusal demokratik mücadelesini bağımsızlık veya federasyon temellerinde ele alan ve illegal örgütlenmek zorunda olan Kürdistanlı siyasal yapılanmaların içinde taşıdıkları sorunlardır. Çünkü, bir taraftan kendi parti programına bağımsızlığı koyan kimi partiler; uluslararası planda sözümona kamuoyu oluşturmak ve haklı mücadeleye destek bulabilmek adına; "biz bölücü değiliz, Türkiye'yi bölmek istemiyoruz, biz Türkiye'de legal siyaset yapmak istiyoruz, Türkiye'nin sınırlarına saygılıyız vb." türünden Kürt halkını da bir dilenci konumuna sokacak ve bu tür yönelimlerle adeta kendi programlarını bile ayaklar altına alabilecek "politika"lar sergilemektedir. Halbuki haklı konumda olan Kürt halkı ve onun mücadelesi, bu tür yönelimlerle tamamen sömürgeci TC'nin de yıllardır savunduğu, "Misak-Milli" sınırlarına hapsetmekte ve batılı çevrelerin "kültürel haklar" çerçevesine indirgemeye tamamen yardımcı olmaktadır. Özellikle Kürt ve Kürdistan siyasal sorununun bu çıkmazdan kendini kurtarması gerekmektedir. Bu sorunlar aşılabildiği ölçüde, legal demokratik düzeydeki izdüşümlerin de aynı ölçülerde mevcut handikaplardan kurtulabilmesi mümkün olacaktır. Ancak, araştırmamın bu bölümünde sorun, sadece legal demokratik düzeyde sürdürülen mücadele ile sınırlı olacaktır. Çünkü, sözü edilen siyasal yapıların irdelenmesi, bu yazının konusu değildir. Bu düzeyde görülen handikapları dile getirirken okuyucu, asıl eleştiri konumuzun muhataplarının illegal örgütlenme temelinde mücadele sürdüren siyasal yapılarımızı anlamalıdırlar.

Araştırmamın bu bölümünde legal Kürt partisi sorununu, belirli yönleriyle Türkiye demokrasi mücadelesi çerçevesinde görülen Kürt ulusal dinamiklerinin mücadelesi ile sınırlı tutacağım. Fakat legal Kürt partisinin gerekliliği konusuna geçmeden önce son dört yılda yaşanan HEP ve DEP deneyimlerini bazı yönleriyle irdelemeyi gerekli görüyorum. Bu yüzden önce soruna HEP ve DEP deneyimleriyle başlamak gerekiyor. Çünkü bu süreci irdelemeden ve bundan öğretici değerler çıkarmadan önümüzdeki süreçle sağlıklı köprüler kurmak ve ona göre doğru bir perspektif sergilemek mümkün değildir.

1) HEP ve DEP Deneyimi:

Bilindiği gibi Kürtler açısından Türkiye'de legal parti kurma sorunu, dört yıllık bir geçmişe sahiptir, yani oldukça yeni sayılmaktadır. 1989 sonlarında Fransa'da yapılan "Paris Kürt Konferansı"na katılan 7 "Kürt kökenli" SHP milletvekilinin ihracıyla başlayan süreçle birlikte yeni bir parti kurma sorunu ivme kazandı. Sömürgeci Türk devletinin kurucusu olan SHP'nin (eski CHP'nin devamı) sözü edilen milletvekillerini ihraç etmesi ardından Kürdistan'ın birçok il ve ilçe teşkilatları toplu istifa ettiler ve kısa sürede SHP Kürdistan'da bir tabela partisi konumuna geldi. SHP'deki bu ayrışmalar, yurtsever, devrimci-demokratik mücadelenin vardığı boyut, Türkiye ve dünyadaki genel gelişmeler ile Türkiye'de iflas eşiğine gelen sömürgeci düzen partilerinin yeni alternatifler sunamamaları ve eski ırkçı-şoven tutumlarını inatçı bir biçimde sürdürmeleri legal-demokratik mücadelede Kürt dinamiklerini daha bir hareketlendirdi. Ve bu gelişmeler bir bütün olarak HEP'in kuruluşuna nesnel zemini hazırladı. Böylece 1989 sonlarında HEP kuruldu.

HEP'in bünyesinde birçok siyasi yapılanmanın tarafları ve "bağımsız" şahsiyetler yer aldı. Yani HEP, bünyesinde birçok ayrı düşünceyi barındıran cephe türünden bir kitle partisi olarak kuruldu ve doğrusu da buydu. HEP'in kuruluşunu izleyen süreçte Kürdistan'ın birçok il ve ilçesinde ve metropollerin bazı alanlarında teşkilatlanma çalışmaları tamamlandı ve kısa sürede HEP bünyesinde muazzam bir radikal dinamizm toplandı. HEP, böylece ilk olağan kurultayını 1991 haziranında gerçekleştirdi. Derken 20 Ekim 1991'de erken genel seçimlere gidildi. Seçim yasasında yapılan bir değişiklikle HEP'in seçimlere katılması engellendi. Birçok seçim bölgesinde güçlenen HEP'in radikal tabanı ve teşkilat yönetimleri; HEP'in bağımsız bir seçim politikası doğrultusunda tutum almasını istiyordu. Ancak o dönemki HEP yönetiminin SHP ile kurdukları ilişki ve pazarlıklar sonucu oluşturulan tablo, HEP tabanının genel eğilimini bir tarafa bıraktı ve kamuoyunda bilinen şekliyle, SHP-HEP "İttifak"ı sağlanarak seçimlere girildi. Kamil Hasar, bunu o dönem Vatan Güneşi'nde şöyle dile getiriyordu:

HEP'in seçimlere sokulmaması sonucu aldığı tutum da ilginçti. HEP, sahip olduğu dinamikleri ve radikal tabanını hiçe sayarak devlet partisi SHP ile 'ittifak' yapıp seçimlere girdi. Halbuki çoğu HEP parti teşkilatlarının eğilimi, seçimlere bağımsız adaylarla girmekti. HEP yönetimi kliği ise kısa vadeli özel çıkarlarını öne çıkararak Kürdistan'da iflas eden SHP'nin kucağına oturdu. Aslında HEP'in seçimlere SHP ile birlikte girmesi bir ittifaktan ziyade bir devlet operasyonuydu. Diğer bir ifadeyle HEP, ameliyat masasına yatırıldı. Zaten şimdiye kadar hangi prensiplerle, nasıl bir potokolle SHP ile ittifak yaptıkları da HEP yöneticilerince, özel olarak da Fehmi Işıklar'ca açıklanmış değildir. Seçimlerden sonra Fehmi Işıklar'ın bazı açıklamalarından da anlaşılacağı gibi HEP, SHP'ye iltihak etmiştir. Bu klik, İnönü'nün deyimiyle 'Yuvaya döndü.'"

HEP'in politikasızlığı ve seçimlerde içine girdiği çıkmaz konusunda Kürt solundan iki eğilimin yaklaşımını da kitlelere sunmak gerekiyor. Bu iki eğilimden en ilginci "sol" radikal eğilimdir. Bu eğilimi savunan kimi kalemler önce SHP ve diğer düzen partilerini haklı ve doğru bir şekilde eleştirdiler ve HEP'in bağımsız adaylarla seçime girmesinin en iyi tavır olduğunu belirttiler. Ancak bu kalem sahiplerinin döktükleri mürekkep henüz kurumadan bir hafta sonra 180 derece çark ederek HEP'in SHP ile yaptığı "ittifak"ı; "Genelde oluşan bu devrimci demokratik sol ittifak ve blokla Türk ve Kürt emekçi halkına uygun zemin ve ortam hazırlayarak, Kürt ve Türk halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesine önemli yararlar sağlanması hedefleniyor" şeklinde "değerlendirdiler." 70 yıllık devlet partisi olan SHP, meğer "sol" bir partiymiş de bizim haberimiz yokmuş. Bu baylarımız, HEP'e yapılan ve tüm demokrasi güçlerince bilinen bu devlet operasyonunu haklı göstermeye çalışırken tamamen gerçekleri inkar ettiler ve kitlelere yanlış hedef gösterdiler. Bunlara göre bu koşullarda Kürdistan'da bağımsız aday göstermenin can güvenliği yokmuş. Kürt sorununu parlamenter mücadele ekseninde de olsa savunmanın başlı başına büyük riskler gerektirdiğini herkes biliyor. Türkiye'de Kürt sorununu savunanlar, telörgülü mayın tarlalarında bir yürüyüşü göze almak zorundadırlar.

(SÜRECEK)

SOSYALİSTLER YÖNETİME GİRMEDİ

Sorumlu bekleyiş

Kamuoyunu "bayrak indirme" ve HADEP yöneticilerinin bu bahane ile tutuklanması ile meşgul eden son HADEP kurultayında, yönetime aday göstermeyen HADEP içindeki çevreler, tavırlarını netleştirmek için bekleyiş içine girdiler. Sözkonusu çevrelerin, HADEP'lilerin serbest bırakılmasını bekleme eğiliminde oldukları öğrenildi.

HADEP'teki çoğunluk eğiliminin diğer siyasal eğilimlerin varlığını reddettiğini ve kurultay öncesi il-ilçe kongrelerinde "partide kayıtsız şartsız hakimiyet için" dışlayıcı bir tutuma girdiğini savunan Kürt sosyalist çevrelerine mensup HADEP'liler, kurultayda aldıkları "yönetime girmeme ve yönetimlerden çekilme" kararı sonrası yürütecekleri çalışma biçimini tartışıyorlar. "Partide düz üye olarak, muhalefet görevini sürdürme" kararındaki bu çevreler, çalışmalarının biçimini belirlemek ve parti kamuoyuna tutumlarını iletmek için bekleyiş içindeler. "Rejimin HADEP'e saldırdığı bu dönemde sorumluluk duygusuyla hareket ediyoruz" diyen ilgili çevreler, tutuklanan HADEP'lilerin serbest bırakılması ve saldırının dinmesi sonrasında muhalefet tutumlarını daha da belirginleştireceklerini ifade ettiler.

Prensip olarak, "tam denetim isteyen" çoğunluk eğilimine yönetimi devretme; "çoğunluk eğiliminin dayattığı, vitrinlik bir iki kişi ile yönetimi paylaşma"yı reddederek düz üye olarak çalışma kararı alan üç çevre, bundan sonraki çalışmalarının hangi yöne gideceğine ilişkin tartışmalar da yürütüyor. Edinilen bilgilere göre, parti yönetiminin muhalefete yaklaşımı ve partinin politik yönelimleri, sözkonusu çevrelerin daha sonraki tutumlarını belirlemede etkili olacak. Olası ihtiyaç ve gelişmelere ilişkin, geleceğe yönelik kimi planlamaların tartışıldığı da alınan haberler arasında.

Kurultay'da neler oldu?

HADEP içindeki çalkalanma, il ve ilçe kongreleri esnasında hız kazandı. "Yeniden yapılanma" kararı alan HADEP merkez yönetimi, "grup yok; birey var" diyerek, parti içindeki diğer Kürt siyasal çevrelerinin, siyasal görüşlerinin taşıyıcıları olarak değil, "parti için çalışan bireyler olarak" yönetimlere girebileceğini deklare etti.

Konuya muhatap çevreler ise, bunun bir kitle partisi yaratmak için değil; HADEP'i, çoğunluk eğiliminin isteği doğrultusunda, bir "izdüşüm partisi" haline getirmek için geliştirdiğini belirtti. Daha sonra yönetimlerde yer almamak kararına varan sözkonusu çevreler, "grup yok" söyleminin çoğunluk eğilimi için geçerli olmadığını; partiye egemen çoğunluk anlayışının katı bir "grupçuluk" ile, il ve ilçe kongrelerine ve hatta kendi aradaşlarına bile müdahale ettiğini dile getirdi. Bu şekilde, "yeniden yapılanma"nın pratikte parti yönetimlerini önceden belirlenmiş bir görevlendirme ile tahkim etme halini aldığını; kongreler sürecinde ve kurultayda, politik sorgulamalar yerine bu noktada ısrar edildiğini ifade eden sosyalist çevreler, daha il ve ilçe kongreleri sürecinde yönetimi paylaşmaktan vazgeçme tutumunu geliştirdiler.

Kurultaya gelindiğinde, genel olarak bu tablo netleşmişti. Öyle ki, önemli ölçüde birbirlerinden ağırnsız olarak bu karar varmış olan üç çevre ile siyasal anlamda bir görüşme lüzumu bile hissedilmiyordu. Parti yönetimi, kuruluşun temel felsefesi olan "partinin renkliliği" esasından ayrılarak, siyasal grupların temsiliyetini gündemine almıyor, yalnızca "partide çalışabilecek bireyler olarak" kimi kadrolara teklif götürüyordu.

Kimileri önce, kimileri biraz sonra: Sonuçta, kurultayda üç çevrenin kararı kesinlik kazanmıştı. Bir çevre bunu kendi imzası ile dekare ederken, diğerleri kurultay konuşmasıyla kararlarını deklare etme niyetindeydi. Ancak, sıra "yönetime girmeme ve yönetimlerden çekilme" kararını deklare edecek konuşmacılara geldiğinde, konuşmalar için "yeterlilik önergesi" veriliyor ve bunun kabul ettirilmesiyle, kararın dile getirilmesi engelleniyordu...

Yönetimlerden çekilme kararı alan sosyalit kadroların "rahat" oldukları göze çarpıyordu. "Partinin en zor günlerinde önemli görevler omuzladık. Şimdi, parlamentoya girme hevesi arttı, göreceli bir rahatlama var ve bu nedenle yönetime girme telaşındaki insanlar da arttı. Böyle bir ortamda, politik bakımdan dayatılmış bir tür kimliksizleştirmeyi kabul etmemek, daha fazla ertelenemez bir tutum haline gelmişti" diyen sözkonusu çevreler, çoğunluk eğiliminin politik bir tercihte bulunduğuna, kendilerinin de buna yanıt veren bir tercihi geliştirdiklerine dikkat çekiyorlar ve her iki tercihin de "önemli ve politik" olduğunu vurguluyorlar.

(HABER MERKEZİ)

Erbakan'da OHAL sancısı

HABER MERKEZİ - Muhalefette düzen dışı bir söylem kullanan Refah Partisi, iktidarın büyük ortağı olunca düzenin tüm kurallarına uymaya ve tabanını bu doğrultuda iknaya başladı. Çoğu Kürt ilinde uygulanan Olağanüstü Hal'in yeniden uzatılması isteğindeki Genelkurmay'la uyum içinde bulunmaya çalışan RP, çeşitli manevralarla sorumluluktan kurtulmaya çalışıyor. RP, geçtiğimiz hafta OHAL ve Çekiç Güç'ün görev sürelerinin uzatılması konularının Milli Güvenlik Kurulu toplantısı öncesi Melis'te oluşturulacak bir komisyonda ele almayı önerdi. Öneri TBMM Başkanlığı'na reddedilirken, RP lideri Necmettin Erbakan'ın sorumluluğu Melis'e taşıma girişiminden vazgeçmeyeceği anlaşıldı. Konuyla ilgili olarak BBP e DSP liderleriyle ikili görüşmeler yapan Erbakan, DYP'den ayrılan redcilerin önde gelen isimlerinden Köksal Toptan'a da gitti. Ancak Erbakan'ın manevrası bu görüşmelerle sınırlı olmadı. Komisyon önerisi reddedilen RP, OHAL ve Çekiç Güç konularında Meclis'te Genel Görüşme yapılmasını önerdi. Öneri, geçtiğimiz hafta yapılan oylamada kabul edildi. Erbakan'ın genel görüşmenin gizli yapılması teklifi ise diğer partilerce olumlu bulunmadı.

Önce ret, şimdi 'serbest'

Muhalefette iken tüm uzatma oylamalarında OHAL ve Çekiç için et oyu kullanan RP, tam bir U dönüşüne hazırlanıyor. OHAL oylamasında grubu serbest bırakacaklarını açıklayan RP'li Devlet Bakanı Abdullah Gül, OHAL uzatılması ile ilgili olarak bağlayıcı grup kararı almayacaklarını açıkladı.

Bu arada Genelkurmay'ın Erbakan'a OHAL ve Çekiç Güç ile ilgili olarak brifing vereceği açıklandı. Bu açıklamayla birlikte, RP'nin sözkonusu konularla ilgili taktiği de netleşti. Siyasi çevreler, Washington-Ankara eksenli geleneksel politikaları izlemek durumundaki RP'nin, bir yandan "ben değil, Meclis kabul etti" formülüne hazırlandığını, diğer yandan ise "meğer bilmediğimiz gerçekler varmış" mazaretine sığınacağını belirtiyorlar.

Erbakan, bu yolla tabandaki rahatsızlığı da azaltmayı amaçlıyor. Anak, ekonomi politikasındaki köklü virajdan sonra, OHAL ve Çekiç Güç konularındaki yeni tavrın RP'yi büyük sıkıntılara götürmesi; IMF ile görüşmeler ve Kıbrıs üzerindeki müzakerelerde de aynı dönüşlerin belirginleşmesiyle, tabandaki rahatsızlığın patlama düzeyine ulaşması bekleniyor.

HADEP Kurultayı ve 23 Haziran Darbesi

ALİ İNCESU

HADEP Kurultayı'na ilişkin değerlendirme yapmak, şu dönem açısından çok kolay olmayacaktır. Parti bu kadar baskı altında iken, Genel Başkan dahil, genel merkez yöneticilerinin çoğu zindandayken; bugüne kadar 109 şehit vermiş bu partide yıllarca yöneticilik yapmış biri için detaylı değerlendirme yapmak, zor... Ancak, acımızı ve öfkemizi bir tarafa bırakarak, oturup reel düşünmemizin zamanının geldiğine de inanıyorum..

HEP sürecinden bugüne kadar dişe diş bir mücadele ile önemli kazanımlar elde ettik. Siyasi mücadele açısından kısa sayılmayacak bu dönem, gelecek için önemi küçümsenmeyecek bir kadro birikimi sağlamakla kalmadı, bizlere yol gösterici deneyimler de bıraktı.

Bugünkü siyasal rejim, doğuşundan beri, ezilenlerin meşru ve yasal zeminde mücadelesine tahammül etmedi; parti ve kurumları hızla tasfiyeyi ya da kendi rotasına çekmeyi amaçladı. Devletin, amacına ulaşamayınca, bu mevzileri baskıyla kapatma yolunu seçtiğini biliyoruz. Buna rağmen atılmış cesur adımlar çoktur. Deyim yerindeyse mücadele, yüz yılları on yıllara sığdırmıştır. Halkımız bu durumu bilince çıkarmıştır, elinden gelen hiçbir fedakarlığı esirgememiştir.

Yüreğinde özgürlük kıvılcımı taşıyan her demokratın, devrimci, sosyalist ve yurtsever Kürt'ün emeği, alınteri ve kanı pahasına bu mevziler kazanılmıştır. Sorun sonuç alma sorunudur. Bu amaca varmanın yolu politik çizgide tutarlılık ve netlikle; mücadeleci, bilinçli, disiplinli ve demokratik bir mantıkla mümkündür.

Bugüne kadar yüzü şehit, yüzlerce yaralı, binlerce göz altı ve tutuklama ile verilen bedel, HADEP'i barış umudu olarak meşrulaştırmıştı.

HADEP; iç dinamiklerine dayanarak, bağımsız siyasal kişiliğini koruyarak, ittifaklarını genişleterek, ulusal birliği gözeterek kurultaya gitmeliydi. Ne yazık ki bu başarılamadı.

DEP, "ben bu ülkede barış istiyorum" dediği için; barış bildirisi yayınladığı için kapatıldı. Önemli bir siyasal mesaj verdi ve mahkeme salonlarında, eveleyip gevelemeden "biz barış istiyoruz; partimizi kapatsanız da her zaman barıştan yanayız" denildi... Oysa son HADEP Kurultayı'nda hiçbir siyasal mesaj verilmedi, vermek isteyenlere de söz hakkını esirgendi ve 25 bin kişinin önüne neredeyse sadece davul zurna ile halay çekmek tablosu sunuldu.

25 bin kişi bu koşullar altında HADEP Kurultayı'na katılıyorsa, bu insanların ve delegelerin önüne 50 kişilik bir liste dayatılıp 'bunları seçin' deniliyorsa, yılların mücadelesinin böylece heba edildiğinden de söz etmek gerekiyor demektir.

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, bir kurum marjinalleşme süreine girerse, devlet, kriz anlarında son derece rasyonel hareket eder. Yani devletin davranışında duygusallık ve ideolojik kaygılar değil, somut çıkarlar rol oynar.

Ateşkes süreci, kayıp anaların eylemi, ölüm oruçları, örtülü ödenek sorunları vs. karşısında sistem en üst boyutta bir çözümsüzlükle debelenirken, HADEP kongresindeki 'bayrak indirme', gündemi suni olarak değiştirmiştir.

HADEP Kurultayı denince ilk akla gelen bayrak olayıdır. Bayrağın indirilmesi tasvib edilecek şey değildir. Öte yandan, amacın zaten bayrak indirme olmadığına; asılan posterle kurultaya yansımak niyeti bulunduğuna da inanıyorum.

Yasal demokratik zemini her kim ki bitirmeye veya küçültmeye çalışıyorsa, büyük bir yanılgı içindedir. Barış umudu haline gelen ve barışın önünü açacak tek parti, HADEP'tir. HADEP büyüdükçe hiç kimsenin önünü tıkamayacak, bilhassa önünü açacaktır. Sonuçta kimden gelirse gelsin, HADEP bir provokasyonla karşı karşıya kaldı.

Devlet için ele geçecek büyük bir fırsattı ve zaten pusuda bekliyordu. Medya vasıtasıyla istediği şekilde kullandı.

DEP'e karşı yapılan mart darbesinin benzeri, 23 Haziran'da HADEP'e karşı yapıldı.

Yaşanılan süreç doruk noktasına gelmeden, olumsuzluklara ve dıştan gelecek vakalara karşı tedbir alınmalı veya provoke olaylar açığa çıkarılmalıydı. Bu yapılmadı.

Şunu da belirtmek gerekir ki, bayrak indirildi diye parti yöneticileri tutuklanmadı; karar siyasidir, bayrak sa bahane.

HADEP, kuruluş bildirgesine uygun bir parti olma eğilimini gösterince yeni dönemde yönetime aday olmamayı, Kürt sosyalist güçleri kongre öncesinde kararlaştırmışlardı. Son anda aday olan arkadaşlarımız, kendi bireysel inisiyatiflerini kullanarak aday olmuşlardır.

Kongre öncesi sesli ve sessiz bir sürü konu tartışılıyordu. 24 Aralık seçimlerinden sonra parti yönetimi yeniden yapılanma diye bir dizi karar aldı, ancak yeniden yapılanma geriye dönüş şeklinde oldu: Sovyetler Birliği'ndeki 'Glasnost' gibi...

İl ve ilçe Kongrelerinde iyice açığa çıktı; kongrelerde atanmış il başkanları tek liste halinde delegelere sunuldu... Tüzük değişikliği yapılarak il başkanlarının hem Parti Meclisi hem de Merkez Yürütme'de görev alması eğilimi vardı; böylece Parti Meclisi üyelerinin yaptırım gücünün ortadan kaldırılması düşünülüyordu.

Türkiye partisi söylemiyse çok doğru bir söylem değildi ve bu, son seçimlerde de ortaya çıktı. Hitap ettiği kitlenin de bu söylemi benimsememesine rağmen ısrarcı davranılması ayrı bir yanlıştı.

Kimi parti yöneticilerimizce geliştirilen "grup yok, birey var" söylemiyle, çoğunluk dışındakilerin kendini siyasal olarak tarif etme olanakları kurultay öncesinde bitirildi... Bu mantık belki doğru gbi görünüyor; ancak çifte standart davranılınca doğruluğunu yitiriyor: Çoğunluk eğiliminin grup davranışı geliştirdiği, diğerlerine bu yolun kapandığı çok açıktı.

Parti Meclisi'nin 40 kişiden 50 kişiye çıkarılması, yoğun başvuru taleplerinin karşılanmasına ve seçkin bir yönetim isteğine değil, talebin karşılanmasına dayanıyordu...

HADEP bu dar kalıplara oturma eğilimi gösterince, yönetim sorumluluğunun, bu kalıbı savunanlara eksiksiz olarak verilmesi savunuldu. Ve Kürt osyalistleri bu şekilde davrandı.

Bundan sonraki yeni dönemde, birer üye olarak biz aydınlara ve sosyalistlere büyük görevler düşüyor.

Roj

Rusya Komünist İşçi Partisi kurmaylarından Ampilov'la Moskova'da görüştük

'Silahın yerini dolar aldı'

"Emekçi Rusya Hareketi" içinde yer alan Rusya Komünist İşçi Partisi (RKRP) liderlerinden Victor İvanoviç Ampilov ile yaptığımız görüşmede Ampilov, - "Düşman II. Dünya Savaşı esnasında topraklarımıza silah ve bombalarla gelmişti. Bugün ise dolarla geliyor. Düşman, her şeyi satın alıyor. Bizim ise paramız yok. Kendisine karşı koymanın yolunu bulmak lazım" dedi.

ROJEN ADAR

Yeltsin'in seçim gezilerinde çekilen bu fotoğrafın aksine Rusya, artık daha az gülüyor, daha fazla ağlıyor.

MOSKOVA - "Emekçi Rusya Hareketi" içinde yer alan Rusya Komünist İşçi Partisi (RKRP) üst düzey yöneticilerinden Victor İvanoviç Ampilov ile Moskova'da görüştük. Ampilov, Rusya'nın içinde bulunduğu ortamdan, Kürt sorununa kadar, değişik bir çok sorumuzu açık yüreklilikle yanıtladı. Ampilov'la yaptığımız görüşmeyi sunuyoruz.

O Partiniz hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

● Partimiz bugün Rusya'nın en büyük partisi olmamakla birlikte tamamen Marksist-Leninist bir çizgidedir. Dünyanın devrimle yenilenmesi ve işçi sınıfının iktidara gelmesi taraftarıdır. Biz bir hareket partisiyiz. RKRP, kendi saflarında yaklaşık 50 bin kişiyi örgütlemiştir. Ayrıca, geçen seçimlerde para, araç-gereç, basın-yayın imkanları, kısacası hiçbirşey olmaksızın çevremizde 3 milyon 157 binden fazla kişi topladık. Halk, bizi henüz gerçek anlamda bilmemesine rağmen, destekledi. RKRP- aynı zamanda kitlesel-toplumsal bir hareket olan "Emekçi Rusya"nın siyasi çekirdeğidir. Her yöreden işçi, köylü, uzman ve çalışanlar sovyetini, Sovyet Kadınları Kongresi, kızıl bayrağa sadık kalan Kızıl Emekçiler Komiteleri'ni bünyesinde benimser.

O Parti programınız nedir ve sosyalizmi ne şekilde görmek isterdiniz?

● Parti programımız -kavramsal olarak ele alırsak- emekçilerin ve Sovyetlerin iktidarını yeniden canlandırmayı hedeflemektedir. Sosyalizmi emekçi kollektifte, çalıştıkları yerden başlamak üzere milyonlarca insanın iştirak ettiği bir devlet biçimi olarak görmek istiyoruz. Metal döven işçi, ameliyat yapan doktor, tarlada çalışan köylü, çalıştıkları kollektifte ne kadar para kazanıldığını, elde edilen gelirin nereye gitmesi gerektiğini, idarecilerin ne maaş aldığını bilsin; hatta bu miktarı kendisi belirlesin. Emekçilerin, üretimi arttırmayı ve elde edilen ürünlerin doğru biçimlerde nasıl dağıtılması gerektiğini bildiği bir sosyalizm istiyoruz. Bizce asıl sosyalizm budur. İnsanın üretimden uzaklaştığı ve ürünlerin dağıtımına katılmadığı düzende kapitalist bir toplum sözkonusudur.

O Sizce Rusya nereye doğru gidiyor?

● Günümüz koşullarındaki kapitalizm, Marks'ın tanımladığı kapitalizm olmayıp Rusya'nın fiilen sömürgeleştirilmesidir. Bugün, Rus makamlarının, örneğin Başkan Yeltsin'in hiçbir işlevi yoktur. Her şey Washington'ın, ABD Başkanı'nın iradesine bağlıdır. Bu sebeple, günümüzde Rusya'da olup bitenler, Rusya'nın sömürgeleştirilmesine yönelik bir emperyalizm politikasının eseridir. Bağımsızlığımız elden gidiyor, yeni sömürge bir ülke haline geliyoruz. Sanayi üretimindeki yüzde 50'lik düşüş bunu doğrulamaktadır. Rus ailesinde ulusal para olan rublenin yerini artık dolar almıştır. Petrol yatakları, maden ocakları boşaltılmakta, ihraç ürünü olarak akıl almaz miktarda orman kesilmekte; gaz, petrol ve balık ürünleri hızla tüketilmektedir. Ülkenin sahip olduğu sayısız zenginlik fiilen eritilmektedir.

O Lenin şu saptamada bulunuyor: "Kapitalizmden sosyalizme geçiş uzun bir tarihi süreçtir. Bu süreç boyunca da burjuvazi yine dönüş için ümit besleyecektir..." Sizce, Gorbaçov ve ekibi bunlardan mı idi?

● Gorbaçov ve ekibinin, dünya burjuvazisi tarafından satın alınmış kişilerden olduğunu düşünüyorum. Bu da Gorbaçov ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi idarecilerinin komünist hareketin başında bulundukları sırada gerçekleşti. Gorbaçov ve Yeltsin gerçekte dünya emperyalizminin uşağı ve yaratıcısıdırlar. Nobel Ödülü'nün Gorbaçov'a verilmesi de tesadüfi değildir. Aynı şekilde, Yeltsin'in "Malta Nişanı"nı -ki bu oldukça gerici bir organizasyondur- alması rastlantı değildir. Yani, dünyadaki gericiler bu tür kişileri mükafatlandırarak satın alıyor. Onların iç kapitalizmin "malı" olduğu söylenemez. Bizde kapitalizm yoktu. Onların, kapitalistler gibi yaşamak istedikleri söylenebilir. Bu sebeple de sovyet iktidarını, işçi ve köylü iktidarını devirdiler.

O Yeni dünya düzenini nasıl değerlendiriyorsunuz? Buna karşı alternatif bir programınız var mı? Varsa nasıl bir program öngörüyorsunuz?

● Bugün emperyalistler yeni ekonomik düzenden bahsediyorlar; halbuki bu, aslında Hitler'in yeni dünya düzeni düşüncesinin bir tekrarıdır. Hitler de "yeni dünya düzeni" diyordu. Bu, Avrupa halklarının köleleştirilmesi, farklı zihniyette olanların gaz ocaklarında yok edilmesi ve tüm dünyanın sait Almanya çıkarlarına boyun eğmesi demekti. Bugün ise aynı yolu ABD tekrarlıyor. Bu çılgınlığa ve insanlığın III. Dünya Savaşı'na sürüklenmesine karşı yegane alternatifin ilk önce, Sovyetler Birliği'nin ve Sovyet Cumhuriyetlerinin sosyalist çizgiye ve sosyalizme geri dönmesi, bir de şimdilik en azından iki sistemin aralarında yarışır olması gerektiği görüşündeyiz. Çünkü iki sistemin yarışması barışçıl idi. Bu nedenle de bizim ana programımız, ilerleme yolunda insanlığın yaptıklarını yok etmek değil, tersine, hukuki alandakiler de dahil olmak üzere kaydedilen gelişmeleri korumaktır. Eğer Avrupa'da Helsinki toplantıları yapılmış ve sınırların dokunulmazlığının tanınma kararı alınmış ise, yeni bir şeyler icat etmek yerine bunu korumak gerekir.

O Şu an mevcut birçok işletme kapanma noktasına gelmiş durumda. Hâlâ faaliyet gösterenler ise batı sermayesinin denetimine girmiş bulunmakta. Yabancı sermaye ve mafya Rusya'nın idaresini kontrol altına almış. Aralarındaki koalisyon sizce ülkenizi nereye götürecek? Rusya'da istikrar nasıl sağlanabilir?

● Düşman II. Dünya Savaşı esnasında topraklarımıza silahla, tanklarla, otomatik makinalarla, uçaklarla, bombalarla gelmişti. Bugün ise dolarla geliyor. Karşımıza yeni bir durum çıktı. Düşman, her şeyi satın alıyor. Bizim ise paramız yok. Kendisine karşı koymanın yolunu bulmak lazım.

O Rusya Federasyonu Komünist Partisi hakkında neler söyleyebilirsiniz? Bu, nasıl bir partidir ve sizin ondan farkınız nedir?

● Şahsen R.F. Komünist Partisi'ni halkın karşısında olan gerici bir parti olarak görmüyorum. Son seçim sonuçları da bunu kanıtlamıştır. Halk, bu partiye de güveniyor. Parti yöneticilerine gelince; sanırım, bu hususta ideolojik kişiliğimizi korumamız gerekiyor. Günümüzde ülkemizde işçi sınıfı, hem komünistlerle, hem de halk düşmanı rejimin iktidardan uzaklaştırılmasını, hatta Yeltsin'in devrilmesini savunan tüm güçlerle ortak bir dil bulunmasını istiyor.

O Stalin zamanında, Sovyet Kürtleri, birleşme ve kendi otonomilerini kurma imkanı bulamasınlar diye ülkenin dört bir yanına "dağıtıldılar." Siz bu bakış açısına katılıyor musunuz?

● Hayır katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum. Çünkü Stalin zamanındaki milli politika, halkları ayırmaya yönelik olsaydı, o zaman Birobican'da bir Yahudi Otonomi Cumhuriyeti kurulmuş olması gerçeği nasıl açıklanabilirdi? Bu görüşü kesin olarak protesto ediyorum. Tam tersine, Stalin devrindeki milli politikanın halkları birleştirmeye, ulusal onurlarını kırmamaya ve kendi kültürlerini geliştirmelerine yardımcı olmaya yönelik olduğunu düşünüyorum. Büyük Anayurt Savaşı sırasında meydana gelen ve tam anlaşılır olmayan şeyleri, zafer yahut ölüm prizması yardımıyla açıklamak gerekiyor. Bize karşı hem dış hem de iç savaş sözkonusu idi. Bunun Kürdistan halkı ile ilgisi yoktur. O yıllardaki Kürt sorunu konusuna vakıf değilim. Ancak, Stalin'in Kürtlerin ayrılmasına sebep olduğunu kesinlikle reddediyorum. Bu olamaz, çünkü Stalin sınıf konusunda çok netti. Senin Rus, Kürt, Gürcü veya Alman olman onun için hepsi birdi. Bilindiği üzere, kendisi Rus değil Gürcü'ydü. Ancak, komünistti. Bu yüzden, her soruya somut tarihi durum açısından yanıt aramak gerekir. Yine tekrar ediyorum, bence, Stalin Kürt sorununu volontarizm (iradecilik) yoluyla çözemezdi.

O Ortadoğu'da iki siyasi sorun mevcut: Filistin ve Kürt sorunları. Filistin sorunu hemen hemen çözüldü. Ancak Kürtlere kendi bağımsız devletlerini kurma imkanı verilmiyor. Bu da artık uluslararası bir sorun halini aldı. Sizce bu sorun nasıl çözülmeli?

● Bu sorun, devletimizin kurucusu V.İ.Lenin tarafından teorik olarak çok derin incelenmiştir. Lenin, bilindiği üzere, uluslarn kendi kaderlerini tayin etmesi hakkından yanaydı. Eğer bugün bir Kürt devletinin kurulması dünya proletaryasının zaferi için daha iyi koşullar yaratacak ise Kürtlerin bağımsızlığını selamlıyorum. Ama, eğer bu devlet, ABD'nin yardakçısı bir devlet olacaksa, o zaman onu reddediyorum. Ben kürt sorunu konusunda uzman değilim; ama mücadele veren Kürtlerin saflarında kızıl bayrağı görmek isterim. Bu bağlamda sınıf savaşını savunmamız gerekiyor. Eğer bunu yapmazsak ulusal ilişkilerin içinden çıkamayız. Bu nedenle, Kürt halkının mücadelesini, sınıf mücadelesi rengine bürünmüş anti-emperyalist ulusal mücadele olarak görüyorum.

O 1970 yılına kadar Kürtler, Türk sosyalist partileri içerisinde faaliyet gösteriyordu. Daha sonraları Kürt sosyalist hareketi bağımsız oldu. Ancak, Türk partileri SSCB ile ilişkileri engellemeye başladılar. SSCB ise Kürt sorununu görmezden geldi. Bu konuda sizin görüşünüz nedir ve Kürt sosyalist hareketi hakkında ne derece bilgi sahibisiniz?

● Bugün bizim gördüğümüz, Kürt hareketinin dış tarafı olsa gerek. İçgüdüsel olarak Kürtlere sempati duyduğumuzu söyledim. Çünkü, Kürtler emperyalizme karşı savaşıyorlar; kendi özgürlükleri ve bağımsızlıkları için çarpışıyorlar. Biz bu mücadeleyi selamlıyoruz. Ne var ki bu mücadelenin detayı göründüğünden daha karmaşık. Karmaşık, çünkü Kürtler bir devletin değil de bildiğim kadarıyla birkaç devletin topraklarında yaşıyorlar: Suriye, Türkiye, İran, Irak, Azerbaycan. Bu nedenle çok çok karmaşık; bence bu sorun proletaryanın dünyada yapacağı devrimle çözülebilir. Bu devrim mevcut bütün anlaşmazlıkları çözecektir. Bunun için Kürt halkının mücadelesini, Kürt hareketini değerlendirirken, silahlı mücadelesini incelerken meseleye daima sınıfsal açıdan bakıyorum ve bakmaya da devam edeceğim. Kürt hareketi ile ilişkileri genişletmek istiyorum. Kürtlerin kahramanca bir mücadele verdiğini görüyorum. Bugün Kürtler bir başkaldırı hareketi içerisindeler. Bin yıl boyunca, köleliğe karşı ayaklanan Spartaküs'ten Lenin ve daha binlerce özverili devrimciye kadar insanlık, başkaldırı ruhuna ve özgürlüğe kavuşma emeline saygı duymuştur. Ben Kürt hareketinde bu ruhun devamlılığını görüyorum; bu nedenle Kürt kardeşlerimize zor mücadelelerimde başarılar diliyorum. RKRP (Rusya Komünist İşçi Partisi) ve "Emekçi Rusya Hareketi", ilişkilerimizi geliştirmekten dolayı memnun olacaktır. Birbirimizi daha iyi tanımamız için gerekeni yapmalıyız. Bugün buna çok ihtiyaç var. Sovyetler Birliği ile güneydeki sınırlarını ayıran halkların da buna ihtiyacı var. Bu sınırda, "Sovyetler Birliği" yazılı sınır taşlarını yeniden görmeyi yürekten diliyorum.

"Eğer bugün bir Kürt devletinin kurulması dünya proletaryasının zaferi için daha iyi koşullar yaratacak ise Kürtlerin bağımsızlığını selamlıyorum. Ama, eğer bu devlet, ABD'nin yardakçısı bir devlet olacaksa, o zaman onu reddediyorum. Mücadele veren Kürtlerin saflarında kızıl bayrağı görmek isterim. Sınıf savaşını savunmamız gerekiyor."

Refah ve Ortadoğu'daki Dengeler

HAYRİ ARGAV

"Ordu Refah'lı bir hükümetin kurulmasına izin vermez" görüşü bir hayli yaygındı. 24 Aralık Genel Seçimi sonrasında Refah Partisi dışlanarak ANAYOL hükümetinin kurulması, bu görüşü savunanları haklı çıkartır gibiydi. Ne var ki altı ay sonra "izin verilmez" denilen Refahlı hükümet kuruldu. Ve üzerine kurulduğu dengelere bakılırsa, ANAP-DYP hükümetine göre daha uzun süreli olacağı izlenimi veriyor.

Refah'lı hükümete vize nasıl ve kimden çıktı? Tabiki sorun, yalnızca Refah-Ordu ikilemi içinde ele alınamaz. Türkiye gibi bir ülkede ABD'nin olurunu almayan hiçbir hükümetin kurulma şansı yoktur.

Burada sorun, RP-Şeriatçılık ilişkisi üzerine indirgenerek açıklanamaz.

Politikanın tamamı bir çıkarlar ve güçler ilişkisidir; yalnızca güçlerin görüntüsel ilişkilerinin bir toplamı değildir.

Bütün iç siyasal hesap ve dengeleri bu yazıda bir tarafa bırakıyorum. Çünkü Refah'a önce kapılarını kapatan ve sonra açan da ağırlıklı olarak bölgesel -Ortadoğu'daki- gelişmeler oldu. O zaman bu hükümetin Ortadoğu'da hangi dengeler üzerine oturtulacağı da önem kazanmış oluyor.

Bilinyor ki TC, Kürt sorununu ağırlıklı olarak bir dış politika sorunu olarak görüyor. Bunu, "terörün kökü dışarıda" ya da "dış kaynaklı terör" teziyle işliyor. Uluslararası alanda kazanacağı başarıların içteki direnci korumanın ön koşulu olarak gördüğü içindir ki, 1990'dan itibaren özellikle Ortadoğu'daki komşular Suriye ve İran'la karşı Kürt cephesi oluşturmaya yöneldi. Türkiye-İran-Suriye devlet bakanlarının üç aylık periyodlarla yapacakları toplantılar, İran'la ortak operasyon yapmak için anlaşmalar imzalama vb. gibi girişimlerle bir Kürt bloku oluşturmayı denedi. Bütün bunlar, bir sonuç vermedi; Suriye ve İran'ı kendi savaş düzeninin bir parçası durumuna getiremedi. Ve TC, Ortadoğu'da süren barış görüşmelerinden de dışlanınca, bölgede tümüyle yalnızlığa itildi. Yaşadığı çaresizlik, daha iki yıl önce birlikte cephe oluşturmak istediği ülkelere, bu sefer sopa göstermeye itti.

ABD'nin Ortadoğu Barışı için pürüz dediği ülkeleri-İran, Irak ve Suriye-birbirinden yalıtarak etkisizleştirme politikası, bu ülkeler arasında doğal bir dayanışmayı doğurdu. Bu koşullar içinde PKK ve HAMAS gibi partiler de bu dayanışmanın güçleri durumuna geldiler. Böyle bir gelişme, TC'yi tam bir çıkmaza itti; karşı Kürt Bloku oluşturmak isterken kendisine karşı bir blokla karşılaştı.

24 Aralık sürecinde bu durumla karşı karşıya bulunan TC, Refah'lı bir hükümetin kurulmasını tehlikeli gördü,

Zira kendisi politik bakımdan bir çıkmaz yaşıyordu. Refah'lı bir hükümetin iktidar üzerinde baskı kurmasına ve daha da ileri giderek karşı cephe ile ilişki geliştirme yoluna gidebilirdi. Böylesi bir durum iki olumsuz sonuca yol açabilirdi: İlki, Kürt sorununda siyasi çözüm yolunun açılmasına, dolayısıyla iktidarın gücünün kırılmasına; diğeri ise Türkiye'nin Amerika'nın karşısında bölgede güçlenmesine katkıda bulunabilirdi.

24 Aralık'ın bu politik koşullarında RP'ye hükümet vizesinin verilmesi beklenemezdi.

Şimdiyse durum farklı:

Ortadoğu'nun siyasi atmosferi değişti; her şeyden önce, Suriye-İsrail barış anlaşması beklentisi dağılmış, Türkiye İsrail Askeri İşbirliği Anlaşması'yla bütün Ortadoğu'ya tehdit ve saldırganlık havası egemen olmuştur. Bununla da kalınmadı, Suriye-İsrail yakınlaşmasının ardından, Türkiye ve İsrail'in barış tezleri aynı zemine oturtuldu. "Önce güvenlik sonra toprak" ya da "önce güvenlik sonra su." Bu ortak gerekçeler Türkiye-İsrail Askeri "İşbirlik Anlaşması'nı daha da ileri götürerek askeri bir pakt konumuna yükseltiyordu. Ortadoğu'ya açıktan bir savaş havası yayıldı. Bu hava, İran ve Suriye gibi ülkeleri öncelikli olarak kapsasa da bir bütün olarak Ortadoğu'yu etkiledi ve ters bir havanın oluşmasına yol açarak ABD'nin politikalarını uzun vadede olumsuz bir sürece itti: Bir tarafta Türkiye, İsrail ABD, diğer yanda Arap ve bölge islam ülkeleri. İşte RP'ye hükümetin kapısı bu süreçle birlikte açıldı.

Bu ilişkiler içinde Refah Partisi ne gibi bir rol oynayabilirdi?

Refah, hükümette yer alabilmek için Amerika'nın gözleri önünde adeta çırpınıyordu. Amerika, bunun gerçekleşebilmesinin ancak kendisinin bölgedeki ekonomik-siyasi çıkarlarıyla uyum içinde olmakla olanaklı olduğunu RP'ye kabul ettirdi. Zaten RP'nin takkiyeci yapısı böylesi bir ilişkinin altına yatmaya elverişliydi. Ve zorlanmadan yattı.

Bloke edilmiş Refah'lı bir hükümet, Ortadoğu'nun bugünkü ortamında Amerika için iki açıdan gereklidir.

Her şeyden önce hükümet, Refah Partisi'nin "Müslüman" etiketini de taşıyor... Bu durum, özellikle Türkiye-İsrail anlaşmasından sonra Ortadoğu'da oluşan tepkileri yumuşatıcı bir rol oynayacaktır. Örneğin, 21-23 Haziran tarihleri arasında Kahire'de toplanan Arap Zirvesi'nde de görüldüğü gibi, Suriye ve İran'ın estirici rüzgara karşı çıkmakta çekingen davranan birçok Arap ülkesi var. Türkiye'deki müslüman etiketli bir hükümet bu ülkelerin açıktan karşı çıkmalarını gerekçelendirecek bir faktör olacaktır. Bu kesimin "tarafsız" bir konuma getirilmesi, İran'ın önerdiği Türkiye, İsrail cephesine karşı çıkan Suriye-Mısır-Suudi Arabistan cephesinin oluşturulması çabalarını boşa çıkartacak, İran ve Suriye yalnız bırakılmış olacaklardır. ABD'de bölgede otoritesini yeni biçimiyle böylece yerleştirmiş olacaktır.

Nitekim Refah Partisi Genel Başkanı Erbakan, hükümet vizesi aldığı günlerde ABD'nin bu politikasına yatırım yapmak için, Arap Zirvesi'nin hazırlıklarının yapıldığı günlerde Der Spiegel'le yaptığı bir söyleşide "İsrail ile her iki taraftan da çıkarına olacak ticari ilişkilere hazırız" diyerek çıkış yaptı. Böylece Amerika'nın kilitlediği hedefe dalmış oldu.

Diğer yandan RP, Amerika'nın bölgede uzun vadeli politikaları açısından da kullanılabilir durumdadır. Refah, takkiyeci karakteri nedeniyle sıkça 'sözünü ettiği "müslüman dünyası"nda da çekinmeden herkesle rahatlıkla algülüm-vergülüm ilişkisi içindedir. Gerici Krallık ve Emirliklerle olduğu gibi, Müslüman Kardeşler Örgütü ve HAMAS gibi radikal parti ve örgütlerle de ilişkileri vardır. Refah'ın bu konumu, Ortadoğu'da çok yönlü ilişkiler geliştirmek isteyen ABD- Almanya ve Türkiye gibi ülkeler için önemlidir. Amerika'nın Refahlı bir hükümete yeşil ışık yakmasının diğer nedenini de Refah Partisi'nin "müslüman dünya" ile sağladığı ilişkileri oluşturuyor.

Nedenine gelince; Amerika, müslüman ülkelerde resmi dine karşı doğup gelişen muhalif islamla-kendisinin denetiminde olanları dışta tutarsak- genellikle karşı karşıya geldi. Son yıllarda Cezayir'den Bangladeş'e kadar olan bölgede muhalif İslamın yükselişinde önemli bir gelişme oldu. ABD, birçok ülkede iktidara oynayan böylesi bir gelişmeyi dikkate almamazlık etmiyor. Bunlarla ilişkiler geliştirmenin yollarını arıyor. İşte Refah Partisi bu yolu açan bir güç olabilir.

Almanya'nın gölgesinde büyümüş böyle bir partinin bir anda Ortadoğu'da ABD'nin bir uzantısı durumuna geleceğini beklemek yanlış olur. Refah'ın Ortadoğu'da yaratacağı imaj ve açacağı kanallardan kısa süreçte olmasa da ilerisi açısından Almanya da yararlanacağından bu konuda en azından ilk haftalarda sorun yaşanmayacaktır. Son aylarda Refah yöneticilerinin Almanya'ya ardarda yaptıkları gezilerden de anlaşılan o ki, Almanya da Refah'ın bu manevralarından oldukça memnundur. RP'nin bu misyonu Ortadoğu'ya Alman politikasının taşınmasına yardımcı olabilir. Bütün bu hesaplar, Refah'ın işlevini de açığa çıkartmıştır. Refah, Tansu Çiller'in Örtülü ödenek pisliğini kapatmakta kullandığı gibi, TC'nin Kürdistan'da sürdürdüğü kirli savaşı, kayıpları, sokak infazlarını, işkenceleri ve emperyalistlerin Ortadoğu halkları için tezgahladığı kirli politikalarını örtmek için de kullanılacaktır.

KATOLİK-PROTESTAN ÇATIŞMASI DEĞİL

Irlanda'da provokasyon

SEYDA ALPŞEN

LONDRA- Yine Orange Order yürüyüşü, yine çatışma. Tüm dünya son günlerde İrlanda'daki bu yürüyüşü ve çatışmaları konuşuyor.

1969'daki Orange Order yürüyüşü büyük çatışmalara yol açmış ve İngiliz askerlerinin Kuzey İrlanda'ya çıkıp sürekli kalmalarını sağlamıştı. Ada'daki toplumsal gelişmeyi ve Ada'nın tümden bağımsızlaşmasını isteyen dinamiklerin gelişmesi protestan birlikçileri rahatsız etmiş ve provokatif Orange Order yürüyüşleri 27 yıldır süren şiddetli çatışmaları doğurmuştu.

Bu sene yine politik sürecin gündemini belirleyen IRA- SINN FEİN ve Sosyal Demokrat Liberal Parti (SDLP)'ye karşı maniplasyon gerekiyordu ve öyle görülüyor ki bu maniplatif hareket başarıya ulaştı.

11 Temmuz'da Orange Order yürüyüşünün SINN FEİN ve SDLP tarafları katoliklerin oturduğu mahallelerden geçmesini yasaklayan güvenlik güçleri 12 Temmuz'da büyük bir terör ve tutuklama kampanyasıyla mahallelere saldırdı ve sokakları ORANGE ORDER yürüyüşü için hazırola getirdi.

12 Temmuz'da paramiliter birlikçi gruplar Belfast'ta katoliklerin evlerine yangın bombaları attılar ve bir katolik taksiciyi öldürdüler. İngiltere'yle birliği savunan mevcut statükoyu destekleyen birlikçiler belki de Ada'ya yeni askeri güç gönderilmesiyle hedeflerine de ulaştılar.

Birbuçuk yıl süren ateşkes sürecinde IRA'nın eylemleri ile ekonomik ve askeri hedeflerine karşılık birlikçiler her zaman olduğu gibi kitlelere ve sivil insanlara saldırarak hayati terörize edip politik gündemi ellerine almaya çalışıyorlar.

Gözlemciler ORANGE ORDER yürüyüşlerinin Kuzey'deki birlikçi protestan çoğunluğa rağmen 3500 kişilik bir kalabalığı toplayabilmesini diğer protestanların barış beklentilerinden kaynaklandığını ve bu barış beklentisinin artık protestan kitlelerce de dillendirilebileceğini yazıyorlar. Ancak henüz böyle bir eğilim görülmüyor. Kaldı ki katolik kitlelerin sokağa dökülmek için harekete geçecekleri söylenebilir. Bu durum tekrar 2 sene önceki terörize ortama dönmek ve barış sürecinin iyice gerilemesidir.

Batı'nın atış talim alanı: Bosna Hersek

ROJDA ÇELİKEL

İSVEÇ - Britanya ordusu, Bosna'nın sivil Sırplar tarafından boşaltılan bir alanında, siyasi açıdan sakıncalı olan silahları kullanıyor. Ordu, Hırvat kontrolünde bulunan Glamoc çevresinde, Warrior ve ağır AS-90 mekanik silahları ve RAF (Kraliyet Ordu Kuvvetleri) alçak uçuş hücum uçakları için atış talim alanı olarak kullandığı bir arsa kiraladı. Bir sıradağın yakınında olan ve kireçtaşı tabakalarından oluşan arsa, sonraları Hırvat güçleri tarafından kovulan Sırp köylüleri tarafından işgal edilmişti.

Britanya'nın ittifakları da, kendisinden farklı değiller; ABD Apache helikopterleri, Britanya'nın kullandığı alanın yakınındaki bir hava şeridinde misillerini boşaltmak için bekliyor. Fransız zırhlı araçları da kendi toplarını ateşlemek için sırada.

Batılı güçler, kendi yöre halkı ve kamuoyunun tepkisini çekmemek için, dövize muhtaç eski Doğu Bloku ülkelerinde eğitim alanları arıyorlar. Britanya, Avrupa'nın en büyük atış alanı olarak düşündüğü Kuzey Yorkshire talim alanı planı büyük bir tepki alınca, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Romanya gibi eski Doğu Bloku ülkeleri ile ilişkiye geçti. Bir kaynak, "Bu sadece Britanya için değil, Almanya için de bir problem.

Koruma lobileri, gerekli olan alçak uçuş ve hakiki mermi kullanılarak yapılan atış eğitimlerini gerçekleştirmeyi zorlaştırıyorlar. RAF pilotları açısından, alçak uçuşlar yapmak için Kanada'ya gitmek, İskoç köylülerine tazminat ödemekten daha ucuz hale geldi" dedi.

Ama artık Kanada'ya gitmek gerekmeyebilir; iki hafta önce Britanya, Polonya topraklarını sombahatda yoğun bir askeri eğitim için kullanmak amacıyla bir anlaşma imzaladı. Britanya, kıtadaki 7 yılın en büyük tatbikatını yapmak için 3,500'e yakın askerini Polonya'nın Drwasko bölgesinde toplayacak. Slovakya da, Britanya'dan NATO üyeliği için yardım istiyor. Bu arada Romanya da, kendi dağlık eğitim alanlarının Norveç'e ucuz bir alternatif olduğu reklamını yapıyor.

Britanya, NATO'nun kendisinin eski hakimiyet alanı olan Doğu Avrupa'ya yayılmasından hoşnut olmayan Rusya'ya, eski Varşova Paktı üyeleri ile sözkonusu askeri anlaşmalara olumlu bakması karşılığında, Rus mafyasına karşı mücadelesinde yardım edileceğini taahhüt ediyor.

Sorunlar yumağı çözülecek mi?

Dayton Antlaşması ile başlayan barış süreci sancılı da olsa ilerliyor. "Etnik temizlik"le başlayan gazete haberlerinin yerini "etnik mühendislik" örnekleri almaya başladı. "Kimler nereleri boşalttılar? Hangi arazi ve evler kimlere aitti? Hangi bölgede yüzde kaç Hırvat, Sırp ya da Boşnak kalıyordu?" tartışmaları güncelleşti. Başkent Saraybosna'da hergün yeni bir gayri menkul tartışması yaşanıyor.

Barış sürecinin bir diğer önemli sonucu da yeniden başlayan göç... Korkularından dolayı yerleşim alanlarını terkeden 170.000 Sırp'tan söz ediliyor. Barış süreci, savaş döneminde topraklarını terk eden 70.000 Boşnak'ın da topraklarına geri dönmelerini sağladı. Fakat herkeste ve özellikle Sırplarda büyük bir güvensizlik egemen. Mülk sorunları ve geleceğe yönelik belirsizlikler, güvensizliğin esas kaynağı.

Dayton Antlaşması'na göre seçimlerin 14 Eylül'de yapılması gerekiyor. Bundan önce yeni anayasanın bitirilmesi, seçim sisteminin ve yeni siyasal rejimin temel anayasal dayanaklarının belirlenmesi gerekiyor.

Ekonomik olarak Batı, vaadlerini de yerine getirilmiş değil. Vaadedilen 1.8 milyar dolardan yarısı ancak yerine getirildi. Bunun da büyük bir bölümü uluslararası polis gücü ve yardım kuruluşlarına harcandı. Bir başka sorun da Sırp lider Radovan Karadziç'in, uluslararası savaş suçlularını mahkemesinde etnik temizlik sorumlusu olarak yargılanması ve suçunun tescil edilmesi.

Ankara'da sadece kadınlardan oluşan tiyatro grubu, oyunlarını dışarda sergiliyor

Kadın tiyatrocular 'sokağa düştü'!

Onlar üç yıldır sesiz sedasız çalışıyorlar.Kendilerini ezen, baskılayan bu hayatın içinde bir karşı duruş tiyatroları. Üç oyun hazırlamışlar: "Asr-ı Zulmün Melodrama Kaçmayan Öyküsü", " Dayê Wana Ez Kustim", "Adı İsmet", Kadın kadına olmanın yaratıcılığına, içtenliğine bırakmayı, sokaklarda, kadınların olduğu heryerde kadınlarla birlikte oynamayı istiyorlar.Çünkü sokağı, sokağın düzen tutmayan yanını seviyorlar. Sokağa düşmek,Asr-ı Zulme Karşı Bir Asr-ı Saadet ne de olsa.

ALİ BİÇER

Kadın tiyatrocuların sosakta oynadıkları "Daye Wane Ez Kuştim" oyunundan bir sahne.

○ Kadın Tiyatrosu ilk ne zaman kuruldu?

● **Aynur-** Hiç bana bakmayın öyle. Tarih sorularını benim üzerime yıkıp kocamış kadın muamelesi yapıyorlar ya! (Gülüşmeler)

Gülnaz- Hayır ya, biz buna sadece tecrübe diyoruz. (Gülüşmeler)

○ Söylediğiniz her söz aleyhinize delil olarak kullanılabilir!

Gülnaz- Üç bin yıllık bir düşünce Kadın Tiyatrosu... (Gülüşmeler) Kadınlar tarafından, kadınlar için tiyatro yapmak fikriyle biraraya gelindi. Hem kadınların oynadığı, hem de kadınlarla oynanan, sokaklarda oynanan bir tiyatro...şimdi olduğu gibi..

○ Niye tiyatro değil de, kadın tiyatrosu?

Berna- Çünkü bizim yaşadığımız sorunları yine en iyi biz bilebiliriz, ve en iyi biz anlatabiliriz.

Gülnaz- Kadınların yazdığı, kurgusunu kadınların yaptığı oyunlar istiyoruz. Kadınların kendilerinin yazdığı oyunlar...

○ Kadın ve erkeklerin birlikte oynadığı oyunlar olamaz mıydı?

Canan- Olurdu, erkeklerle de olurdu. Ama bu bir tercih. Sadece oyun yazma aşamasında değil, öncesinde de, oyun çıkarma, doğaçlama çalışmalarında da yalnızca kadınların olduğu bir ortamda kendimizi daha direkt ortaya koyabiliyoruz. Belki bir erkek olsaydı, bunu yapamayacaktır. Çünkü kendi yaşadıklarımızı daha rahat sorguluyor, paylaşabiliyoruz.

● **Aynur-** Kadın tiyatrosu yapalım,dediğimizde, biraraya gelen kadınların şöyle bir özelliği vardı-hala devam ediyor - : Hiçbirimiz tiyatrocu değildik sadece, hayatını şimdiye kadar bir tiyatrosever olarak yaşamış kadınlardık. Dolayısıyla kadın tiyatrosu fikri, feminist kadınlar , hayatını olabildiğince bu eleştiriyle kurmaya çalışan kadınlar olarak, o hayatın kendisine tutum almak açısından önemliydi.Tiyatro yapmanın nasıl bir şey olacağını da, feminist sezgilerimize sahip çıkarak birlikte yaşayacağımız o deneyime bıraktık.

Berna- Erkek olamaz derken, şunu kastediyorum: Roza'da okumuştum, Kürt kadınlar diyorlar ki, sosyalist olmak, feminist olmak Kürtleri anlamaya yetmez. Tıpkı ona benzer bir şey. Erkekler de kadın sorununa duyarlı olabilirler, ama bizi ne kadar anlayabilir ve bunu ne kadar ortaya koyabilirler, şüpheli geliyor bana.

○ Bir erkek, ataerkil erkek tipini eleştiren bir rol yapamaz mı? Kadın, bunu daha iyi yapar anlamına mı geliyor bu?

Gülnaz- Bu teknik bir sorun . Bir de,"erkekliği" anlatmayı, erkeklere bırakmaktan çok, kadını anlatarak erkeği göstermek bize daha yakın. Erkeği nasıl sembolize edebiliriz, gibi bir soruyu düşünmek yani. Bazen kocaman bir bıyık olabilir bu, boş bir teneke, belki bir yumruk filanama erkeğin kendisi değil.

● **Aynur** - Tabiki, kadın-erkek oyuncular topluluğu olarak feminist perspektife sahip oyunlar oynanabilir..Kadın kadına yapıyor oluşumuzun , kadın dostluğunu kurmak, birbirimizi sevmeyi, erkeklerin ve sözlerinin olmadığı bir yerde birlikte iş yapmayı öğrenmek gibi bir yanı da var. Niye sadece tiyatro değil de, kadın tiyatrosu sorusunun altında, aslında hep şöyle meraklar taşıdık: Kadınlar olarak kendi bedenimizi nasıl taşıdığımızı açığa çıkartmak, bize ait bir dil varsa imkanlarını ve sınırlarını bilmek, hem tiyatro bilgisinin kendisine,hem de tarihine dönük bir feminist sorgunun nasıl yapılabileceğini araştırmak gibi.

○ Şimdiye kadar kaç oyun oynadınız?

Figen- Üç çıkartılmış sokak oyunumuz var. Henüz oyunlaştırmadığımız, ama yazdığımız küçük oyunları saymazsak.

○ " Daye Wane Ez Kuştim" kaçıncı oyun?

Figen- İkinci oyun.

○ Üç yıl boyunca sayınızın hep değiştiğini söylediniz. Anlaşılan sürekli bir kadronuz yok.

Canan- Kadro olarak düşünmek çok doğru değil. Aslında hem bir sirkülasyon, hem de süreklilik var. Eskiler-yeniler gibi, kıdeme dayalı bir ayrım yok aramızda. Gelen, grubun bulunduğu ortak noktaya dahil olabiliyor. Şimdilik, 10 kişiden oluşan sabit bir grup gibiyiz.

Gülnaz- Bir de sempatizanlar... (Gülüşmeler)

○ Eğitim durumunuz?

Berna- Çoğumuz üniversiteliyiz. Ama çalışanlar da var, bir kısmımız da hem öğrencilik yapıyor, hem çalışıyor.

○ Peki acaba bu bir heves mi? Okul bitince biter mi?

● **Aynur-** Buradakiler için belki, ama başka okullu olanlar gelir. İnsanların değil de, fikrin sürekliliği daha önemli galiba.

○ Sürekli değişen bir kadroyla zorluklar olmuyor mu?

Figen- Tabii ki, fakat eğer aktarılabilir bir süreklilik kurulabilirse, zorluklar da azaltılabilir.

Gülnaz- Aslında böyle bir süreklilik sağlanıyor da.

○ Buna bağlı olarak Kadın Tiyatrosu, kendisine nasıl bir misyon biçiyor?

Gülnaz- Ne?!

● **Aynur-** Bütün gece düşünüp böyle acayip sorular hazırlamış. Aşkolsun Ali! (Gülüşmeler)

○ Yani sadece feminist bir misyon mu taşıyor, yoksa başka şeyler de var mı?

Gülnaz- Ben sadece ideolojik bir misyon yüklemiyorum. Hayata müdahale etmek isteyen biri olarak başka alanlarda da olabilirim. Ama o aradığımız tarz var ya, işte o arayışın kendisi beni cezbediyor. Olabildiğince anti-hiyerarşik, sözün renklerini kaybetmediği bir tarz. Önemli olan da bu. Kendime ait ideolojik bir kimliğim var; sosyalist feministim. Ama Kadın Tiyatrosu'nun da böyle bir kimliği olmalı diye bir kaygım yok.

○ Herkes böyle mi düşünüyor?

Berna - Gülnaz'dan pek farklı düşünmüyorum ben de. Kadınların söyleyecek sözleri var. Burada, onları ortaya çıkarmaya çalışıyoruz. Gerçekten ciddi bir sorgulama yapıyoruz, hem tiyatroya hem kadına dair.

Gülnaz- Biraz zıpçıktı gibiyiz bence. Başkalarıyla olduğu kadar kendisiyle de dalga geçen, eğlenerek yolunu bulmaya çalışan bir yanımız var.

○ Şöyle bir izlenim bırakıyor bu: Politik bir amacınız var, onu işliyorsunuz; ama sanki eğlenmek için de tiyatro yapıyor gibisiniz.

● **Aynur-** Tabii ki, neden olmasın? Tiyatro neşeli bir şey bence.

Canan- Biz politik bir örgüt , kurumsallaşmış bir yapı da değiliz. Herkes kendini farklı muhalefet grupları içinde ifade edebilir. Başka bir şey yapmayı deniyoruz.Politik tartışmalar da yapıyoruz. Oyun çıkmadan önce, epey sancılı dönemlerimiz oluyor; her bir replik üzerine bazen saatler süren uzun tartı;şmalar yapıyorz. Nasıl bir misyon? Bir kadın olarak kendimizi nasıl varedebiliriz, kadın nemenem bir şey... Ben bunu anlayabildiğim bir yerdeyim.

Gülnaz- Feminist ya da sosyalist, başka hiç bir örgütte erkek arkadaşlarından dolayı duyduğun üzüntüyü, aşık olmak istediğini, kedilerini, çiçeklerini, sevinçlerini kolayca anlatamazsın. Bu bile Kadın Tiyatrosu'nun taşıdığı bir misyon.

○ Terapi gibi mi?

Gülnaz- Herkes de bunu söylüyor: "Terapist bir yaklaşımınız mı var?"!

● **Aynur-** Eh, buna da yanıyor. Ne kötülük var ki?

○ Peki, kadın sorunu ile diğer toplumsal sorunlar arasındaki bağlantıyı nasıl kuruyorsunuz?

● **Aynur-** Kadın sorunu bir yanda, toplumsal sorunlar diğer yanda gibi bir kategorizasyonu pek taşımıyoruz . Çünkü, kadın sorunu diye ayrı bir alan kurmak, sözü de orada marjinalleştirmek demek. Böylece kimseyi tehdit etmeyebilir. Oysa, bir bütün olarak dünyayı kuran ilişkilerin kendisi- devletten, ordulara, uluslararası sermayeden sınıflar mücadelesine, evdeki kocadan sokaktaki adama kadar- aynı zamanda cinsel bir hiyerarşiyle (kuşkusuz sınıfsal ve etnik hiyerarşiyle de) kuruluyor. Dolayısıyla savaşın, özelleştirme programının, "kadın sorunu" diye adlandırılan şeyle bir dolayımı var.

○ Peki, yönetmen-oyun yazarı- oyuncu ilişkisi nasıl kuruluyor? Kollektif mi yazıyorsunuz, yoksa yazılmış bir şey üzerinden mi oyunu geliştiriyorsunuz?

Berna- Saydığın statülere dayalı bir ilişkimiz yok. Şimdiye kadar hep kendi yazdığımız oyunları oynadık. Farklı arkadaşlar yazdı, bir ön tekst olarak, sonra onları birlikte zenginleştirdik. Bunu galiba daha çok seviyoruz, ama "sadece bizim yazdığımız oyunlar" gibi bir saplantımız da yok. Oyunları, hatta kimi ünlü klasikleri feminist bir perspektifle yeniden yorumlamak, neden denenmesin ki?

○ Belli bir oyun yazarı ve yönetmeniniz yok yani...

Aynur- Hayır. İşleri paylaşıyoruz, ama tanımlanmış işbölümüne dayalı bir ilişkimiz yok. Herkes, istediği herşeyi yapabilmeli. Zaten böyle bir şans tanımıyorsak birbirimize, neden tiyatro yapıyoruz ki!

○ Kadın Tiyatrosu'ndaki kadınların hepsi feminist mi?

Gülnaz- Şu andakiler için, evet. Ama bu, Kadın Tiyatrosu'nda olmanın bir önkoşulu değil. Yine de, kadınlık durumuna duyarlı olmak gibi asgari bir zemini paylaşmak, hiç olmazsa anti-feminist olmamak önemli sanırım.

Yıldız- Fakat, Kadın Tiyatrosu'na gelenler sonunda feminist oluyorlar mutlaka. (Gülüşmeler). Benim başıma geldiği gibi.

Figen- Aslında ben de, Kadın Tiyatrosu'na katılmadan önce feminist değildim. Hatta, kadın sorununun bir insanlık sorunu olduğunu düşünüyordum.

Gülnaz- Böyle bir tanımlama yapmak gayreti de, şimdi saçma geldi bana. Zaten Kadın Tiyatrosu olarak varolabiliyorsak, bu sorgulamaya sahip kadınlarla buluşacağız doğal olarak. Gerçi soruyorlar bazen, "size katılmak için ne gerekiyor" diye. (Gülüşmeler).

○ Ayrıca, "sosyalist misiniz?" diye sorma gereği duymuyorum. Çünkü her feministin 'aynı zamanda sosyalist olduğunu düşünüyorum.

Berna- Gerçi anti-kapitalist bir ruh taşıyor feminizm, ama bu hepsinin sosyalist oldukları anlamına gelmiyor.

○ Ama onların da feministlikleri tartışılır.

Yıldız- Neden? Farklı feminizmler var. Örneğin liberal feministler, ya da radikal feministler de geniş bir sorgu alanı oluşturuyorlar. Üstelik onlarla birlikte de yapılacak şeylerin olduğuna inanıyorum.

○ Oyunlarınızın tarzına geçersek... Oyunlarınızda hem her bir replik kendi içinde bir anlam taşıyor, hem de oyunun bütünü içinde başka bir anlam çıkıyor ortaya. Neresi başlangıç, neresi final belli değil. Buna bir ad koydunuz mu? nasıl bir sanatsal biçimden yanasınız?

Gülnaz- Gözlemin doğru;yaptığımız şeylerle kendimizi bir sanat akımından yana ya da ona karşı tanımlamak çok anlamlı gelmiyor bana.Bizim için kesin olan birkaç şey var: Hayatın her alanını, en gündelik ayrıntıya kadar sorgulayan söze sahip olmak, onu salonların dışında, sokaklarda, gecekondularda oynamak.

○ Peki amatörlük-profesyonellik diyalektiğini nasıl kuruyorsunuz?

● **Aynur-** Diyalektik filan deyince sorunun havası mı değişiyor ne ? (Gülüşmeler)

Ali- Şunu kastediyorum: DevletTiyatrosu'nun bir oyununu izledim geçenlerde. Son derece mekaniktiler. Herşey çok düzgün, mükemmel görünüyordu, ama yapay ve kuruydu.

Canan- Belki de, yönetmenin geliştirdiği kendine has bir tekniğe uygun bir oyunculuk kuruluyor. Tiyatroda içinde amatörlük-profesyonellik gibi bir ayrım olmamalı bence.Akademik tiyatro eğitiminden geçmek, ne de bu işten para kazanıyor olmak profesyonelliğe tanım olarak yetmiyor.

Yıldız- Akademik bir eğitimden geçmediğimiz için, repliklerimizi, mimiklerimizi çok yerinde kullanamıyor olabiliriz, ama kesinlikle daha özgür kullanıyoruz . Hareketi kendim gibi yapabiliyorum; bu onun güzel olduğu anlamına gelmeyebilir, ama kendi istediğim gibi yapıyor olmam önemli.

Gülnaz- Amatörlük, profesyonellik tanımını devlet tiyatrolarının üzerinden tartışmak bizi eksilten birşey olur. Bu tartışmayı belki de, oyunculuğun resmi söylemin herkesi kuşattığı bir kurum üzerinden değil de, Türkiye'deki tiyatro eğitimi ve tiyatro yapma şansı üzerinden yürütmek gerekiyor.

● **Aynur-** Bizim için şöyle bir yan da var: Bir bütün olarak sanatın kendisi gündelik hayatımızın içinde kurulmuş bir alan, çalışmak gibi içine doğduğumuz bir ilişki değil. Bizden koparılmış, uzaklaştırılmış, eğitimle, bir uzmanlık konusu haline gelmiş. Biz biraz da, tiyatroyu, bizim gibi "sıradan insanların" işi haline getirmek istemiyor muyuz zaten? Gramsci'nin bir sözü var, bizi çok iyi ifade ettiğini sanıyorum. Herkesin içinde bir filozof yatar, diyor. Marksizm dediğimiz şey de, o filozofun kışkırtılması.Bir düşüncenin insanın hayatına sokulması değil de doğrudan doğruya faaliyetin kendisinin eleştirel hale getirilmesi önemli. Bence bizimki de böyle birşey.

○ Peki, oyuncuların her biri kendini Kadın Tiyatrosu'nun içinde nasıl hissediyor?

● **Aynur-** Çok mutluyuz!

Gülnaz- Her genç kızın başına gelmeli. (Gülüşmeler)

○ "Daye Wane Ez Kuştim" oyununu nereden esinlendiniz?

Berna- Özgür Gündem'de çıkan bir haberdi. Bunu söylemek de çok yabancılaştırıcı ama, evet, gazetede okumuştuk. Köy baskını sırasında 14 yaşındaki kızını kaybeden Kürt bir annenin tanıklığıydı.

○ Ana-kız oluşlarının, kadın duyarlılığı açısından bir anlamı varmıydı sizin için?

● **Aynur-** Böyle bir şey düşünmedik. Ana-kız olmaları değil de, 14 yaşındaki bir çocuğun "ana bunlar beni öldürdü" diyebilmesi, zaten insanın duygularını, sinirlerini fazlasıyla zorluyor.

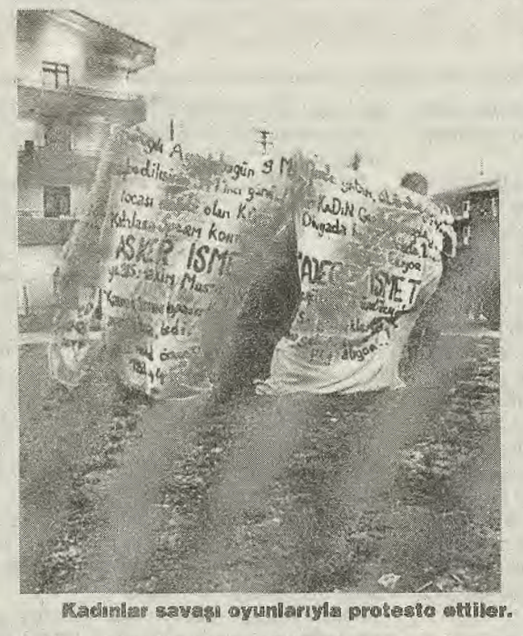

Kadınlar savaşı oyunlarıyla protesto ettiler.

○ Sanırım içinizde hiç Kürt yok. Kürtçe bilen de yok değil mi?

Yıldız- Ama İngilizce biliyoruz, olmaz mı? (Gülüşmeler)

○ Şunun için söylüyorum. Sanırım Türkiye'de, Türkler tarafından oynanan Kürtlerle ilgili ilk oyun.

● **Aynur-** Bunun çok doğru olduğunu sanmıyorum.

○ Olabilir tabii, ama Misak-ı Milli kaygısı taşımıyor genellikle. Fırat söylendiğinde, "bölücülük" olmasın diye Kızılırmak da ekleniyor.

Canan- Buradan nereye varmak istiyorsun?

○ Şu: İlk kez böyle bir Misak-i Milli kaygısı taşımadan, Türkler tarafından Kürtleri konu edinen bir oyun sergileniyor. Bugünkü ortamda nasıl bir etkileşim oldu da bu oyunu yazdınız, onu bulmaya çalışıyorum.

Gülnaz- Fakat, savaş içiçe yaşadığımız, en yakınımızda olan, belki bir parça öznesi olduğumuz en önemli gerçeğimiz bugün. Buna nasıl kapalı olunabilir ki?

● **Aynur-**Bunu Kürtlerden öğrendik. Kürtler, bir politik mücadele öznesi olarak kendilerini kurmasalardı, "TC vatandaşı" olarak sosyalize ediliyor oluşumuzu sorgulamak herhalde aklımıza gelmezdi.

○ Acaba, kadın perspektifine sahip olmak daha duyarlı ve evrensel düşünmeyi de mümkün mü kılıyor?

● **Aynur-** Anti-ırkçılığın, feminizme içsel olduğunu düşünmek her zaman çok mümkün değil. Deneyimler gösterdi ki, cinsiyetçiliğe karşı olan duyarlılık kendiliğinden ırkçılığa-etnik ayrımcılığa karşı da duyarlı olmak anlamına gelmiyor. Farklı düşünmeyi, Kürtlerden öğrendik. Gülnaz'ın söylediği şey de çok önemli; süregiden savaşı, hayatımızın dışında gören bir duygu taşımadık sanıyorum.

Ali- Sorunu kendine ait görmek, biraz problemli değil mi? Kürt kimliğini tanımamak anlamına da gelebilir. Kürtlerin, belki de sorunu sizlerin dışında tanımlamaya ihtiyaçları var.

Aynur- Politik sorumluluk olarak bizim dışımızda değil.Bizlerin yaşadığı sosyalizasyon içinde, Kürtlerin kendi gerçeklerini dolayısıyla senin nasıl bir gerçeğe sahip olduğunu da hatırlatıyor. Fakat, "dayanışma" gibi bir politik sorumluluğun ötesinde şöyle de bir düzlem yok mu? Orada yaşanan savaş, burada demokratik bir kamu vicdanını bastırmaya dönük şiddete, özelleştirmeye, cinsiyetçiliği de besleyen bir ırkçılığa çanak tutuyor: "Piç" sözü, bir slogan olarak kullanılabiliyor mesela.

Ali- Bu oyun Türklere mi yönelik, onlardan mı cevap bekleniyor?

Canan- Tutum almayan herkese, kendisine dokunulmayacağını zanneden herkese...

Gülnaz- Zaten oyunun sorularını Kürtlere çevirmek nasıl olabilir ki? Düşünsene bunu yaşayan, hisseden bir insandan neyin cevabını isteyeceksin.

Roj

Erkek gözüyle

ŞEMÊ MUNZUR

Toplumlar kadını toplumsal öneminden hareketle, değişik biçimlerde adlandırır.Kürtler, "jin" sözcüğü kökünden "jin" ,Fransızlarsa, kadının toplumsal yaşamdaki konumu açısından "Famelle" (tür ailesi, Familya) den hareketle, "Feminin" (kadın demişler.

Bunlar, kadının olması gereken konumun gerçek ifadesi. Çünkü kadın, dünyanın yarısı... Yaşamı üretmenin ağır işçisi... Yaşamın olmazsa olmazı... Yani yaşamın kendisi. Bu dün böyleydi. Bugün de böyle. Yarın da böyle olacak. Olmak durumunda.

Oysa, bugünkü gerçek, çok farklı. Kimilerine göre "dert" kaynağı... Dövülmeyi , sövülmeyi ve aşağılanmayı "hakkeden" "saçı uzun aklı kısa" "yaratık"... Serbest bırakıldığında, "ya davulcuya, yada zurnacıya" varacak kadar "akılsız"... Dolayısıyla yaşamdan dışlanmaya çalışılan, "hiçleştirilmesi", toplumsal çürümüşlüğe zemin yapılması gereken toplumsal kesim...

Bu kesimin sorunlarının ağırlığı ya da çözülme derecesi,kadının toplum içindeki yerinin en doğrudan ve şaşmaz göstergesidir.

Olaya bu açıdan baktığımızda,dünyanın tüm ülkeleri ve toplumlarındaki durumun hiç de iç açıcı olmadığı görülür.Bu açık durum,dünyadaki ilişkileri değiştirmek isteyenler açısınan hem bir kalkış noktası,hem de toplumsal çözüm projelerinin amaçlarıyla ne oranda uyumlu olduğunun anlaşılmasının anahtarını verir.

Gelgelelim bu anahtarın elde edilir olması,sorunun tam ve eksiksiz bir biçimde çözülebileceği olanağını kendiliğinden sunacağını da düşünmemek gerekiyor.Sorun bu anahtarın hangi tarihsel gerçeklik ve hangi güçlerin elinde bulunduğuyla ilgilidir.Dahası,toplumsal dönüşümüün öznesi olan kadınların sunulan projelere ne oranda sahip çıktığı,kendisine ne oranda mal ettiğiyle ilgilidir.

Ne yazık ki,bu alanda da tam ve doyurucu bir yanıt verilemiiyeceği açıktır.Toplumun hiçleştirilen kesimi olarak kadınlar kendilerine değişik isimli misyonlar biçenler tarafından, aynı aymazlık içine, sorunun öznesi değil, özne kılığına büründürülmüş nesneleri gibi görmektedirler.

Bizler,en azından bu aşamadan sonra, karınca kararınca bu çarpıtılmış ilişki biçimi ve tarihsel yanılgının, kendi doğal rotasına oturmasının kavgasında,ezilenlerin en alttaki olan kadınlara omuz vermek, onların kendi sorunlarına sahip çıkmalarını sağlamanın, olanaklarını yaratmanın kavgasını vereceğiz..

Ancak bu kavga, gerçek sahibini ve kimliğini, onların bu sorunu kendilerine maletmeleriyle başarıya ulaşacaktır. Bu nedenle sorunun gerçek sahipleri, kendilerini ifade etmelerinin zemini olan gazetelerine sahip çıkmalıve zenginliklerini buraya taşımalıdırlar öncelikli olarak..

Biz kendi sorumluluğumuz gereği, işin tarihsel toplumsaal,politik ve örgütsel yönüne değineceğiz kuşkusuz.Bu nedenle, bundan sonraki haftalarda kadının toplumsal gelişim içindeki yerinin ana duraları olan ve her biri bir toplumsal formasyonun dışa vurumu olan Efsanelerde, Kutsal kitaplarda, Hadislerde, Atasözlerinde Kadınlar koonularını sırasıyla işleyeceğiz.

Gelgelelim bütün bunların kuru ve lekesiz teoriler değil, yaş amın içinde hayat bulan, ete kemiğe bürünmesi için , bu sorunun sahiplerinin kendilerini bizzat kendi dilleri ve kendi özgünlükleriyle anlatmalarına ve kendilerini bu özgünlükleriyle diğer toplumsal kesimlere anlatmaları, benimsetmeleriyle işlevsel olacaktır.

Sonuç ve öz olarak,bu sayfa, toplumsaal konumu itibariyle toplumun kölesi durumun indirgenen kadının sesi olacak ve onların katkılarını bekleyecektir.

Roza'nın Sibel'ine açık mektup

'Bu bir kürt kadınının öyküsü değil, yazılmasa da olurdu.'

A. İBRAHİM

Üçüncü sayısına ulaştı Roza. toplumların değişim sürecinden başlayarak günümüze kadar gelen ve daha da gelecek olan bir yazgıyı yaşıyor kadınlar.

Ülkemizde ise Kürt kadını olmanın kat kat insansızlaştırdığı politikalara bir başkaldırı ya da sorgulama olarak görmek isterdik Roza'nın Sibel'ini. Üzülerek okudum sevgili Sibel'i; anlaşılan Kürt kadınının öyküsünü de bilmiyor kendisi. Okurken merak ettim Roza dergisini ya da dergilerini hiç okumuş mu acaba (?).<< Dişi etiyle beslenen>> erkek denilen canlılar (!)ya da beyaz tenli olup makyaj ve mini etekle dolaşma özgürlüğünün zorluğumudur Kürt kadınının öyküsü, bu biraz da kadın sorununu güdükleştirmek olmuyormu?

Pencere kenarında kadın-erkeeek oyunuyla kadının sorunu sorgulansaydı ben çoktan bu sorunu çözerdim.(!) Konu zorluğu çekiyorsa dördüncü sayı için bir kaç öneri: 1. Tarım ve Sanayi alanında ucuz iş gücüyle çalışan kadının örgütlenme sorunları 2. Bağımsız kadın örgütlenmesi 3. Türkiye ve Kürdistan'da sosyalist anlayışın açmazları (kadın sorununa ilişkin).

NOT: Ayrıca sık sık Hatice Yaşar'ı okumasını salık veririm. Roza'nın yayın hayatına, hayatımıza yeni bir soluk, yeni bir ses katacağına inanıyorum. Roza'ya başarı dilekleriyle.

Adı: Kemal
Soyadı: Göçer
D.Tarihi: 1959
Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm mücadelesinin yiğit neferi
Kemal Göçer'i
katledilişinin
3. yılında saygıyla anıyoruz.

Silvanlı Ulusal Devrimci Arkadaşları

Roj

ÇAND

Zilamek û zimanek

Celadet Elî BEDIRXAN

HEREKOL EZÎZAN

Wek her Kurdekî, derbarê sala ji dayikbûna wî de jî, zanyariyên ne wek hev tên dayîn. Li gor hin çavkaniyan; Mîr Celadet Elî BEDIRXAN, di sala 1897 an de, li gor hin ên din jî di 26/04/1893 yan de li Stembolê hatiye dinyê û di 15/07/1951 ê de jî, li gundê Hêcanê li derdora Şamê çûye dilovaniya xwe.

Mîr Celadet Elî BEDIRXAN, neviyê Mîr BEDIRXAN Paşa, kurê Emîn Elî BEDIRXAN e. Xwendina xwe ya destpêkê û ya navîn li Stenbolê kuta kiriyê. Malbata wî, ji ber welatparêzî û çalakiyên li dijî Saltanatê Osmanî, ji alî S. Evdilhemîd ve sirgûnî Yemenê dibe. Li pey daxistina Evdilhemîd ji text, di sala 1908 an de, Celadet vedigere Tirkiyê û di Şerê Cîhanê yê yekemîn de, wek serbaz di Eniya Qefkasê de cî digre.

Dema ku Împeretoriya Osmanî têkçû û Mistefa Kemal hat ser hukum jî, hemû mafên netewî yên Kurdan înkarkir û wek her welat parêzî, di sala 1922 yan de fermana bi dardakirina Emîn Elî BEDIRXAN û ya herşê kurên wî jî derxistin. Piştî vê yekê Emîn Elî Bedirxan û kurê wî Sureya diçin li Misrê bicîdibin. Kamûran û Celadet jî diçin li Almanya bicîdibin. Celadet li wir xwendina xwe temam dike û diploma doktoriyê ya huquqê werdigre. Di 1925 an de, vedigere Misrê ba malbata xwe û ji wir diçe Libnanê. Ji wir jî, di 1930 î de tê li Şamê bicîndibe.

Di vê navê de, çalakiyên xwe yên siyasî û kurdayetî didomîne û di nav XOYBÛN ê de cîhdigre. Ji bo beşdarî Serîhildana Agirî ya dibin serokatiya Îhsan NURÎ Paşa de bibe, tê Bakurê Kurdistanê. Lê, berî ku bikev nav refên wê, şoreş têkdiçe û dîsa vedigere Şamê.

Celadet, ji xeynî zimanê xwe yê zikmakî Tirkî, Erebî, Farisî, Almanî, Îngîlîzî, Firensî û Yûnanî başdizanibû. Lê, wî giraniya xwe dabû ser zimanê kurdî, alfabeya latînî û bingeha gramera kurmancî wî danî.

Tevî xwedîtî û berpirsiyariya kovara HAWAR û RONAHÎ yê, berhemên wî yên din ev in: Alfabeya Kurdî (Bi pîtên Latînî), Rêzimana Kurdî, Ferhenga Kurdî (Bi hemû lehçeyên kurdî), Rêzana Alfabeya Kurdî, Rûpelnine Alfabê, Dîbaca Mewlûda "Biyîşa Pêxember" (Bi zaravê Dimilî, Mela Ehmedê Xasî), Dîbaca Nivêjên Êzîdiyan, Name Ji Mistefa Kemal Paşa re, Ji Mesela Kurdistanê, Edirne Sukutunun İçyuzu (Ruyê Esasî yê Roxandina Edirne), Doza Kurdî û hîn gelek gotarên din.

Zilamek û zimanek

Belê heke ew zilamê xurt û bi vên peyda bû, zilamek dikare zimanekî ji hevdeketî saz bike û carina zimanekî mirî vejîne. Herwekî emê niho bibêjin ew zilam peyda bûye û zimanekî mirî vejandiye û ew xistiye nav zinanên zindî, nav wan zimanên ko mirov pê daxêvin û xexsedên xwe pê eşkere dikin.

Me got zimanên mirî û zimanên zindî. Bêdiro, ji awîrê jiyînbariyê ve zinam jî wek mirovan û wek her heybera rihber dizên, dijîn û dimirin.

Ji zimanên mirî hin bene warkor û kordûnde diçin, di pey xwe re tu tiştî nalêlin; ne kêl ne kitêb. Hinên din di pey xwe re eserine mezin, kitêbine hêja dihêlin û ew kitêb hetanî îro jî tênе xwendin. Lê ew ziman bi xwe mirî ne, ji ber ko êdî ew ne zimanê devki ne û te kes bi wan napeyive.

Li Ewropayê Latînî, li Rojhilata Nêzîk Ibranî zimanine mirî bûn. Latîn îro jî zimanekî mirî ye. Lê herçû Ibranî êdî ne zimanekî mirî, lêbelê zimanekî zindî ye.

Belê ew mirovê bivên di nav cihiypan de derket û zimanê ibranî vejand. Ibranî zimanekî samî, zimanekî kevnare, hevalê erebiyê ye. Tewrat yek ji çar kitêbên mezin pê hatiye gotin û nivîsandin. Bi tenê zanayan pê dizanîn û di kinîştan de tewrat bi vî zimanî dihate xwendin.

Herçî cihî bi zimanine din, bi zimanên welatên ko tê de rûdinîştin xeber didan. Yanî cihiyan zimanekî milî, zimanekî xweser nîn bû û ji lewre wan bi zimanên xelkê xeber didan.Di sala 1877 an, di şerê şerê Ûris û Tirkî de zora tirkan çûbû û herçi miletên Belqanê hene ji bindestiya tirkan xelas bûbûn. Xelaskirina dewletên Belqanê nemaze bi destê Çarê Ûris çû bû serî û miletê Ûris bi xwe bi vî îşî bendewar dibû û rojnameyên Rûsî gelek qala dewletên Belqanê yên nû dikir.

Di welatê Ûris de xortekî cihî bi navê Elyêzer bin Yehûda hebû. Kurê Yehûda wek herkesî bi vî şerî bendewar dibû û didît ko miletên bindest wek Sirbistan û Birxaristanê û yên mayîn ji nîrên zorekerên xwe xelas dibûn û digihaştin îstiqlalên xwe. Yehûda bi van bûyeran li miliyeta xwe hişyar dibû û li ber halê miletê xwe diket. Yehûda didît ko halê miletê wî ji halê her miletê din xirabtir e. Cihî ne bi tenê bê welat û bê hikûmet in; lê zimanê wan jî nûne û bi zimanên xelkê xeber didin.

Xortê cihî qerara xwe da û di dilê xwe de got: Divêt cihî vegerin welatê xwe, welatê kurên Israîl û dîsan divêt ko cihiyan jî weke xelkê zimanek hebe û têkde pê baxêvin. Ev ziman jî zimanê pêşiyan, zimanê Ibranî ye.

Yehûda hînî zimanê xwe bû û di sala 1878 an de qesta Parîsê, qesta wî bajarê mêvanhewîn kir.

Li Parîsê, Elyêzer bin Yehûda têkilî cihiyên Parîsê bû. Elyêzer ji alîkî zimanê xwe pêşve dibir û ji aliyê din fikrên xwe ên milî belav dikirin. Lê welatiyên wî bi xwe lê radibûn û heye ko digotin ev mirov dîn e. Lê Yehûda guh ne dida wan û ji escra xwe a mezin re bi vêneke xurt û mezin û bi serê xwe dixebitî. Yehûda kiribû serê xwe ji miletê xwe ê bêziman miletekî bizîman bîne pê.

Yehûda bi xwe hînî zimanê xwe, hînî ibraniyê bûbû. Niho diviya bû ibraniyê di nav civata miletê xwe de belav bike. Ji bo çandina tovê xwe jê re zeviyek diviyabû. Di sala 1881 ê de Elyêzer keça mamosteyê xwe ji xwe re anî û berê xwe da Felestînê. Bi vî awayî jinikek, hîmê xanimanekê, ketî bû destê wî. Zaro wê bidana pey. Yehûda bi rê ve, di vaporê de dersa jina xwe got û hetanî ko got û hetanî ko gihaştine erdê Felestînê jina wî hînî çend pirsên ibranî bûbû.

Gava pê li erdê pêşiyan kirin Yehûda gote jina xwe, ji niho û pê dee em ê bi tenê bi ibranî xeberbidin. Ibraniya jinikê gelek hindik bû. Jinikê kir nekir lê mêrê wê ji qerara xwe ne geriya. Ne hewceyî gotinê ye ko zaroyên Yehûda hetanî ko bûne xort jî ibraniyê pê ve bi tu zimanî ne dizanîn û ji lewre di nav xelkê de lal dihatine hesêb. Lê bi vê laliyê miletê cihî wek miletine din bû xwediyê zimanekî, xwediyê zimanekî xweser.

Yehûda û xelkê mala wî di zîvariyê de dijîn. Lê çi xem. Ji fikirine mezin re fedakarîne mezin divêtin. Ji ber ko xelk bi derbekê bira fikra mezin nabe. Yehûda nanê tisî dixwar lê gava didît ko xelkê mala wî bi ibranî xeber dida, bawer bikin, xwe bextiyartirê mirovên dinyayê dihebîband.

Dawiyê Yehûda rojnameke bi ibranî belav kir ji xwe re xwendevan jî peydakirin. Bi rê ve û di hin dibistanên cihî de dest bi xwendina ibraniyê jî kirin.

Ji milê din Yehûda ferhenga miletê xwe çêdikir û bêjeyên ko di zimanekî mirî de nînin ew jî pêktanîn. Zimanê ibranî jî di nav cihiyan de belav dibû. Di sala 1922 yan de gava Elyêzer bin Yehûda mir zimanê ibranî yê ko berî 30-40 salî zimanekî mirî bû, bûbû zimanê miletekî. Ev ziman îro di Felestînê û di rex Erebî û Ingilîziyê de zimanekî resmî, zimanê dewlet û hikûmetê ye jî.

Kurdino, eve zilamek kû zimanek û tiştê ko bi vêna zilamekî têtе pê. Di kar û biserhatiya vî zilamî de pend û derseke mezin heye. Herçi miletên bindest û bêziman an bê zimanê nivîskî divêt jê ibretê bigrin. Heerçi em Kurd, meziman, me zimanekî delal heye û em pê daxêvin û piraniya me ji vî zimanî pê ve bi tu zimanî nizanin. Bi tenê divêt em hînî xwendin û nivîsandina zimanê xwe bibin.

Îro hînbûna xwendin û nivîsandina zimanê mader ji bo her miletî êdî ne bi tenê wezîfeke şexsî lê wezîfeke milî ye jî. Heçî bi vê wezîfê ranebûne wezîfa xwe a milî pêknanîne û bi kêtî miletê xwe nehatine. Ji bona ko mirov bikare xwe ji miletekî bihesibîne divêt bi kêrî wî bêt.

Piştî ko em Kurd jî wek miletên din bûne xwediyê elfabeke xweser, xwendin û nivîsandina zimanê me gelek hêsanbûye. Tecrîbê şanî daye ko li gora jîriya mirov Kurd ji heftekê heta çar heftan dê dikarin hînî xwendin û nivîsandina zimanê xwe bibin.

Belê piraniya Kurdan bi tenê bi zimanê xwe ê mader dizanin û ji lewre li mal be jî dervê be bi tenê bi Kurdî dipeyivin. Lê di nav Kurdan de hindikahîke kiçik heye û xelkê vê hindikahiyê an di welatê xerîbiyê de bûne an îro tê de dijîn. Tiştê ko ji vê hindikahiyê re divêt, heke bi zimanê xwe nizanibin berî ewilî hînî wî bibin û piştre di nav mala xwe û bi zar û zêçên xwe re herwekî Elyêzer dikir bi tenê bi Kurdî xeber bidin.

Belê ji van Kurdan re divêt, gava derve têne mal, herwekî cilên xwe ji xwe dikin û wan bi cilên malê diguherînin, zimanê xwe jî welê biguherînin û bi zimanê kûçê di nav malê de naxêvin û zimanê malê, zimanê mader wek tiştekî miqedes hilînin.

HAWAR, 1942, hejmar 40
HEREKOL EZÎZAN îmzeya Celadet Elî BEDIRXAN e.

Ji Antolojiya Edebiyata Kurdî-amadekirina Mehmet UZUN û ji kovara DÎDAR, Azad ŞATEHÎ amadekiriye.

Yekcaran Evîn jî qedexe dibin

(Bona Dîsa Qedexekirina Mem û Zînê)

M.SAÎD ALPASLAN

Yek bi yek kêm dibin mirovên dilovan... Em kêm dibin, janan zêde dikin. Hozan, tevî kilamên xwe dikevin nava axa sar. Yek bi yek em kêm dibin û êş mezin dibe li dûv evînên me... Em kêm dibin, bajarên me ji nava lepên me dişemitin. Tarî li roja me hukum dike... Em yek bi yek kêm dibin, sitranên me bi erşê ve daleqandî dimînin.

Hozanê mezin şakiro çû dilovaniya xwe... Bihar di sînga min de qam dide. Metirse gula geşîn metirse, hindik ma ji havîna evînê re. Bavê kilaman çû. Tiştek nîn e... Kilam jî dimînin carna. Stran qedexe dibin. Dûmahiya pirtûkan zagonên ss'e. Ez mîna paletên tanqên pola dikevim navenda gundan. Îdî ez ê janek reş, mirinek bêqêrînim. Hebûna xwe diqirim bi bêdengîyê.

Sitran yek caran nayên gotin, wênevan li pêy wêneyên xwe kuştinan dest navêjin firçeyan. Hemî reng, di nava reş û spî de ker û lal, şaş û metal mane. Wênevan ji aciziya canê xwe dest bi wêneyan nake... Kurday bi jane, pîcasso bêkêf... Wêne xistine zîndanan. Zîndan di hijma welat de tarî.

Dîrokzan windayî ne... Dîrok jî di nava mija demê de tarî. Sitran qedexe dibin. Evînên ku kok berdane gerdûnê, ji dara jiyanê diçinin. Çiya ne bawer e carek, ewê dil çawa bi vî karî bawer be? Kîjan pirtûk bi çi avayî dikare vê rewşê bîne zimên? Bi çi zimanî? Tovên evînê di dara gerdûnê de qam da ne... Evîn nezan dest tavên dara evînê. Evîn êdî helbestek ji mirovahiyê xeyidî, bê coş di sînga sitranan de rûniştiye.

Mem stêrkek e. Stêrka evînê... Li ezmanê kurdan dixurice. Di pênûsa xanî de vedijî... Dijî hemî îxaneta gerdûnek evînî ava dibe... Gerdûnek buhuştî... Zîn a zêdan gelawêj e. Qêrîna evîndaran digehîne buhuşta evînê.

Welatekî bindest, dikare bê helbest, bê sitran, bê pirtûk bimîne... Lê belê bê evîn nabe... Çawa dibe cîhê ku şer lê bejn dide, bi guleke çilmisî sebra xwe bîne? Evîn serê her avayiyê ye... Mirovê nikaribe hês bike, nikare tu tiştî jî amade bike... Hevîrê bê evîn tirş nabe. Nanê bê evîn tahl e. Xwêdana bê evîn ne xwêdan e... Jiyana bê evîn ne tu jiyane.

Em yek bi yek kêm dibin ji rûyê cîhanê... Êvîna me bejn dide guliyê jiyanê... Hozanên me sitranên evîna mem û zînê geş dikin. Evîna welatekî azad. Evînek bi welat re azad bûyî, ji xwe bêyî evîn tu welat jî rizgar nabe... Hozanên me qala çem û kaniyên Kurdistanê di kilamên xwe de dikin. Kilam geş dibin. Memê alan bi ciwanbûna xwe, li civata hozanan rûdine... Evdalê zeynikê li tembûrê dixe... Qêrîna tembûra wî digihêje erş û ezman. Stêrka leyl û mecnûn li ser wan diçirûse. Zembilfiroş ji destê xatûnê dev ji perê nan berdide û têye civata hozanan, Siyamedê Silîvî kulmek berf tine, bera ser egirê evînê dide... agir bi hukmê berfê hîîn jî geş dibe...

Li aliyê din, dadgehên metîngehkaran rûdinin û radibin, dibêjin ka em ê vî agirê evînê çawa bitefînin?" nizanin agirê ku tov dabe gerdûnê tu carî nayê vemirandin... Bêhayin ji germ bûna evînê... Dibêjin qey wê bikarin evînê bi zagonên xweyê kevneperest qedexe bikin... Berhevdikin hemî hozanan... Giştî dixin piştheft deriyê hesinî... Rojê qedexe dikin ji bona wan... Tari dikin der û dorê...

Dibêjin pirtûkan berhev bikin... Bila êdî tu nivîskar di pirtûkê xwe de qal û bahsa evînê nekin... Hozanên me, her yek di piştheft deriyê hesinî de girtî... Ji tirsa evînê hemî şertê qasetan dişewitînin. Pirtûkan zincîr û qeyd dikin. Tembûran dişkînin, bilûran radikin...

Bavê kilaman, dengbêjê mezin Şakiro çû dilovaniya xwe.. Çû ba Mihemedê Şêxo, Tahsîn Taha... Îroj dengê wan, sûretên wan, tembûrên wan qedexe... Helbest jî dimirin carina sitran qedexe dibe. Dûmahiya pirtûkan, zagonên ssê ne...

Mem stêrkek e. Di ezmanê me de diçirûse... Zînê di hemî xweşikbûna xwe de, Cizîra Botan bi evîna wan, bûye buhuşta kêf û xweşiyê. Kêfxweşbûna wan digehîje hemî evîndarên gerdûnê... Fîzûlî, Leyl û Mecnûn dixe nava kincekî dilovanî. Sheakespeare dîsa evîna Romeo û Juliet dinivîsîne. Ehmedê Xanî ne li dûr e... Li dora diwarê zindanê ye, li ser hozanên girtî bi ken e. Dijî zagonên kevneperest û qedexekirinên bê dawî... Evîn tovê xwe direşîne zîndana tarî... Mêtingehkar dibiece bi vê vejîna evînê... Qedexekirin, kuştin, windakirin evînê zêde dike... Gav bi gav radipeliqe dengê hozanan... Bi gaziya girî, bi dengê tembûran têlên dirahî derbas dibe... Mirina helbestan disekine û helbest ji nû ve destê xwe dirêjî welatê bindest dike...

Dibe ku stran qedexe bibe, dibe ku kilam, helbest, heta jîyan jî qedexe bibe... Gelo tu carî kes dikare evînê qedexe bike?!

Hunermendê Kurd Şuayip Adlığ

FELAT DILGEŞ

Welatên dewlemened, welatên feqîr, welatên azad û welatên bindest hene. Ev wesfên welatan dikarin bibin yên gelan jî. Lê gelên biçûk û mezin çawa çêdibin? Pîvana mezinbûna gelan çi ye? Kîjan gel, çima, çiqas, çawa û bi çi awayî ji gelên din mezintir in? Ma mezinahiya gelan bi rûmeta wan, bi dewlemendî û an jî bi pirbûna nufûsa wan ve girêdayî ye. Çi., bi çi awayî gelan mezin û bi rûmet dike?

Cama em ji mezinbûna Yûnanan, ji mezinbûna Fransiz û Rusan qal dikin. Ma ew mezinahiya van gelan a ku em li ser radiwestin ji kuderê tê? Ev cîranên me yên Yûnan ên ku bi nifûsa xwe bi qasî çaryeka Kurdan in, mezinahiya xwe ji kuderê distînin?

Kurd dibêjin, "Ga di çe çerm dimîne, mêr diçe nav dimîne." Ango çermê ga, ga bibîrtîne; mêrxasiya mêr navê wî dide jiyandin; peznê wî, salixê wî di hiş û mêjiyê yên mayî de dihêle.

Îcar şopa gelan çawa xuya dibe û ji dîrokê re dibe mal? Gel bi xwe çawa ji dîrokê re dibin mala? Di nav ripelên dîrokê de cihekî bi rûmet çawa tê veqetandin? Erê yên ku bi hovîtiya xwe jî mora xwe li dîrokê xistine hene, lê ew hergav nimûneyên xirab ên mirovtiyê ne. Bi naletê tên bibîranîn; mîna rûreşiyek dîrokî tên dîtin.

Me di got gelên mezin. Ma pîvanên mezinbûnê çi bûn? Ev çi sêr e ku gelan jibîrbûnê hunda dike û navê wan dike herheyî! Rûmeteke wusa dide wan, gava ku behsa wan dibe, dilê mirov hênik dibe, bîhna mirov fireh û dibe û mirov di şexsê wan de dîroka mirovatiyê dibîne. Lê ew serbilindiya wan? Û bi vê serfiraziyê serbilindî.

Bi ya min mezinbûna gelan ji hunermendiya wan tê. Gelên herî mezin ew in ku hunermendên herî gewre diyariyî dinyayê kirine. Filizof, ramanwêr û hunermendên gelan wan mezin dikin, qedir û rûmeta wan bilind dikin; wan bîra kor a taristaniyê derdixin ronahiyê. Gel bi filozofên xwe, bi ramanwêr û bi hunermendên xwe navê xwe di dîrokê de dikolin.

Zêdebûna nifûsê û dewlemendiya welatan ji bo mezinbûnûna wan tucar têr nake. Heta carna gel bi nifûseke xwe ya mezin jî ji dilîtiya yên bi nifûsa gellek ji wan hundiktir rizgar nabin; dibin kole û dimînin Di kûrahiyên dîrokê yên bêbinî de hunda dibin û diçin. Ne nav û ne jî tu şopekê li pey xwe dihêlin.

Di pêşveçûna welatan de şoreşên sanayî û teknolojiyê pîvanên girîng tên dîtin û hesibandin, lê ev yek gava ku bi şoreşên hunerî û kulturî nehat rapêçandin, kêm û kulek dimîne. Çimkî huner neynika civatan e û civatên ku di warê hunerî de paş ve mane nikarin di refên yên pêşveçûyî de cihê xwe bigirin.

Huner pira navbera gelan e jî. Pirên herî zexim bi xebat û çamakiyên hunerî tên avakirin.

Huner sînoran nas nake; huner sînoran radike. Hunermend hespê xwe yê rewan di qada navnetewî de diajo. Her tişt diçe, lê huner û hunermend dimînê. Îdolojî kevin dibin, peykerên îdeologan tên rakirin, lê peykerên hunermendan li her derên dinyayê hebûna xwe diparêzin û cihên xwe ji berê zeximtir dikin. Bi kurtî hunermend namirin.

Herçî em Kurd in, qada me ya hunerî bêwaç û beyar maye. Ji zuwahî û tîhbûnê terkên mêzin lê ketiye. Carna hin mêrxas, çarana hin camêr derketine û xwestine ku berê Dîcle û Firata me bi ser axa me ya hunerî de bikin, lê çi heyf e ku bi tevahî bi ser neketine û negihîştine armanca xwe

Bêguman Yilmaz Guney yek ji wan kesan bû ku xwest berê ava Dîcle û Firatê bi ser erdê me yê hunerî de berde. Heta Yilmaz yek ji wan kesan bû ku bêtirîn nêzikî armanca xwe bû, lê çi bikim ku koça bêwext ew di nîvê rê de girt, bextê me yê reş careke din hêvî di gewriya me de kir girêk.

Baxçê me yê hunerî yê ku bi koça Yilmaz çilmisî bû îro dîsa geş dibe. Şagirtên wî hunermendiya Kurdî gav bi gav di qada navnetewî de pêş ve dibin, li ser rê û şopa mamosteyê xwe dimeşin. Serê Yilmaz û serê me bilindtir dikin.

Navê Şuayip Adlig ji me Kurdan re xerîb nayê. Em dizanin ku ew şagirt, alîkar û asîstanê Yilmaz Guney bû. Lê îro ev nav êdî di serî de Fransiz, Swêdî, Nowecî û Danîmarkî ji alî gellek welat û gelan ve tê zanîn û naskirin. Lawê Kurd, berxê Yilmaz Guney Şuayip Adlig bi xebat û çalakiyên xwe yên hunerî ji serê çend salan ve ye kuli Ewrûpa serê me bilind dike.

Hevaltiya Şuayip Adlig û Yilmaz Guney di sala 1974'an de dest pê dike. Hê beriya hevdû binasin qedir, rûmet û heskirina Yilmaz, wek gellek xortên Kurd di dilê Şuayip de jî cih sitandiye. Lê Şuayip ji piraniya heval û hogirên xwe bêtir bi sihûd e. Ma Şuayip ji kuderê dizanibû ev evîn û heskirin ewê rojekê bigihîje miradê xwe û deriyê cîhaneke nû li wî veke!.. Hesret di sala 1974'an de diqede; Şuayip di eynî salê de tê Stenbolê û bi Yilmza re hevdû dinasin. Xwîna Yilmaz jî li vî xortê Kurd dikele û di demeke nêzik de wî ji xwe re dike, bira, heval û alîkar.

Bi filmê Yilmaz ê bi navê 'Heval' (Arkadaş) re Şuayip kedkar ek sînemayê yê. Bi filmê 'Şik' (Endîşe) re êdî Şuayip leyistikvanek sînemayê yê û li ser şopa mamosteyê xwe ye. Piştre filmên Dijmin, Kerî û Rê tên. Şuayip di filmên Dijmin û Kerî de jî rol distîne; lê ji ber ku firar e û dewleta Tirk lê digere, nikare rolê xwe yê di filmê Rê dê bileyize-ku xelata mezin ji Yilmaz re anî. Lê di gel ku lê digerin jî Şuayip di çêkirina filmê Rê de wek kedkarekî dixebite û berpirsiyariya xwe tîne cih.

Piştî derba leşkerî ya 12ê Îlonê Şuayip jî ji neçarî derdikeve derve. Ma ewê here kîjan welatî? Bêguman ewê here ba rêber û mamosteyê xwe Yilmaz Guney. Ew jî wusa dike. Ji çûna wî ya Fransa re Yilmaz bi xwe dibe alîkar. Piştî salên Yilmaz ên dirêj ên ku di zîndan û girtûgehan de derbas bûne, Yilmaz ji girtûgehê reviyaye û bûye xwedî xelateke navnetewî, şagirt û mamoste ji Kurdistana xwe dûr, li biyanistanê hevdû dibînin. Tel tela xebatê ye... lê mixabin roja reş zû ber derî digire... Û Yilmaz ji nişka ve koç dike; bêyî ku Şuayip û gelê wî ji vê koçê re amade bin...

Di sala 1989'an de Şuayip derbasî Swedê dibe û li wir dest bi çêkirina rêzefilmekî dike. Fîlm ji sî rêzan(dîzî) pêk tê û Şuayip di fîlm dê rolê sereke dileyize. Piştî ku film temam dibe, di televizyonên Swêd, Norweç û Danîmarkayê de dileyize. Şuayip, bi vê çûyina xwe ya Swêdê, xortên Kurdan ên li wir jî ji bo xebat û çalakiya hunerî û sînemayî li hevdû dicivîne û bi vî awayî ew jî çend fîlmên ceribandinî dikişînin.

Şuayip Adlig, di gel hunermendiya xwe ya sînemayî û şanogerî, bi wênekişa xwe jî tê naskirin. Hê di sala 1981'an de li Batmanê raxistineke ji wêneyan pêşkiş dike. Pişî derketina xwe ya derve jî karê xwe berdewam dike û heta tenê li Fransa, ji bîst bajaran zêdetir li derên cihê raxistinên xwe pêşkiş dike. Helbestvana Fransiz Yves Jouan li ser hin wêneyên Şuayip helbest nivîsîne û ev xebat di nav weşanên Jîna Nû de wek kitêb çap bûye.

Ne hewce ye ku mirov bibêje bêwext koçkirina Yilmaz Guney tesîrek çawa li ser Şuayip nîşan daye. Ji xwe gava ku qala navê Yilmaz tê kirin çavên Şuayip sor dibin, qirika wî tije dibe û mirov dibê

ewê niha bigirî. Şuayip bi hurmet, bi giramgirî, bi rûmet û bi dilovaniya laweki ku pirr ji bavê xwe hes dike Yilmaz bibîr tîne. Di rojên çê û neçê de de li rû Yilmaz bûye, ji êş û şahiyên wî re bûye şahid. Bi kurtî Yilmaz ji bo Şuayip bav û bira, qam û çira bûye.

Şuayip Adlig ji sala 1994'an vir ve bi navê FESTIVAL IDENTITES li Fransayê mîhrîcanek navnetewî çêdike. Bi rastî mirov bibêjê bi hunermend ên Fransiz ên ku jê re bûne dost û heval vî karî çêdike, ewê çêtir be. Lê divê em di cih de bibêjin ku danêr, angoavakarê vê Festîvalê Şuayip Adlix e. Pêşkişiya vî karî ew dike; ser û serok ew e. Şuayip Adlig aramanca xwe bi kurtî bi vî awayî tûne ziman: " Bi vê Festîvalê ez dixwazim gel û kulturên cihê bidim naskirin û bi vî awayî ji hevdû naskirin û heskira felan re bibim alîkar."

Gel, gava ku hevdû nas bikin dikarin nêzikî hev bibin û hev fêm bikin. Her kulturek cihê dewlemendiyek mirovatiyê ye. Naskirina mirovatiyê, naskirina gel û kulturên cihê ye. Herçiqas Tirkên hov, hebûna gel û kulturên cihê ji bo xwe xeter dîtibin û Enedol û Kurdistana ku di dîrokê de wek mozayiqek gelan tê dîtin û naskirin zivirandibin goristana gelan jî, ev yek rastiya kulturan naguhêre û heta naskirin û parastina kulturan girîngtir dike.

Şuayip Adlig sala pêşîn di fezîvalê de Kurdistanê daye naskirin. Dîlana me, sitrana me, şer, evîn, heskirin, egîd û mêrxasiya me, şervanî û bindestiya me, dilovanî û mêvanperweriya me bi Fransizan daye naskirin. Pira navber Kurdistan û Fransayê zeximtir kiriye. Di sala 1994'an kultura Cezayîrî û îsal ji kultura Karayîpî(Giravên reşahiya Amerîka) di festîvalê hatin naskirin.

FESTIVAL IDENTITÊS sal bi sal mezin dibe û rûdinê; Şuayip ev yek ji xwe re kiriye kar. Li Fransa bi der û dorên gellek fireh re ketiye têkiyê û girîngiya karê xwe bi wan jî daye pejirandin. Di serê de kesên hunermend û hunerhez, serokên belediyan û desthilatiyên siyasî li karê Şuayip xwedî derketine û jê re bûne alîkar. Berpirsiyarên Wezareta Çandî hesal beşdarî vekirina Festîvalê bûne û desteke xwe ya jî bo vî çalakiya çandî nîşan dane.

Festîval cara yekemî di sala 1994'an de, di navbera 8 û 15ê Nîsanê de, di sala 1995'an de di navbera 31ê Adarê û 9ê Nîsanê de, îsal di navbera 1 û 9ê Hezîranê de bi serfirazî hat pêşkêşkirin.

Em bi te serbiln in Şuayip, ez bwer im Yilmaz jî bi te serbilind e.

ALIZAY
LOUVIERS
PONT DE L'ARCHE
PITRES ESPACE DES 2 RIVES
PONT SAINT PIERRE
LE MANOIR
AMFREVILLE-SOUS-LES MONTS

festival IDENTITES

CARAÏBES 96

RENCONTRE CULTURELLE INTERNATIONALE PLURI-DISCIPLINAIRE
DU SAMEDI 1ER AU DIMANCHE 9 JUIN

EDİP KARAHAN

Birayê hêja, di sal vegera te ya 20 dan de, em te bi hesreta dila bi bîrtînin.
Tekoşîna te ya Şareşgerî û Netewî ji rêyame ya serfirazî re ronahiye. Me te ji bîr nekir û em te ji bîrnakin.
Li ser navê malbatawî Birayêwî.

Enver Karahan

Peyvên Pêşiya yên Kurdî / M. GAZÎ

Heft mêrê berê, nikaribûn bi barê hiriyê, digotin ax li me û vê bêkesiyê.
Hemdoş e manga didoşe.
Henek dibin dargenek.
Her çêlek tê dotin, her gotin nayê gotin.
Her derkê bazarik e.
Her didanek wê salekê hatiye.
Her dîk li ser ziblê xwe xurt e.
Her gotin li her cihî nayê gotin.
Herkes ji bo miriyê xwe digrî.
Herkes lawê bavê xwe ye
****
Herkes xwe li arê xweş digre
Her quba sipî ne ziyaret e.
Her teyrek li gel refê xwe.
Her tişt bi şêranî xweş e.
Her tiştê tu dizanî nebêje, tiştê tu bêjî bizane.
Hesabê mal û çarşiyê nabe yek.
Hesin ji hesin naxwe.
Hesp carekê di cuherê vala da tê girtin.
Hespê çê şivê nagehîne xwe.
Heta paniya mera nebe xwîn li ser mera nabe şîn.
****
Heta te go gur û têvî post hate nêvî
Hevalê xirab te zengîn dike.
Heya kefa destî reş nebe tama devî xweş nabe.
Heya mirinê çav li kirinê.
Heya navê mera derdikeve bira canê mera derkeve.
Heya tu selihê nebînî tu zehbê nabîne.
Hêlîna kundê kor xwedê çêdike.
Hêsrê çava bi deyn e.
Hin dikin hin dixwin.
Hindik rindik.
****
Hineka li mirinê hineka li têvekirinê.
Histûrî ji gayê cot ra namîne.
Hînkiriya hîn meke, te hîn kir ji bîr meke.
Hêviya yarê mam, bê dost mam.
Hûtê xwarinê kûtê kara ye.
Însanê birçî kevira dixwe.
Însanê dîn ne li şîna dibe ne li şayiya
Însanê xerîb kor e.
Însan teyrê bê perr e.
Jê keto pê keto.
****
Ji ava xuşxuş metirse ji ava nermik bitirse.
ji ber baranê revya ber çironekê.
Ji bona nanekî xera meke arvanekî.
Ji bona xatira meriv diçe ser dînê kafira.
Ji bona xatira meriv dixwe goştê qantira.
Ji çûkî dibê "hêk", mezin dibe dibê "papê."
Ji dengê mellê înan nake ji zirîna kera înan dike.
Ji derda rîh berda.
Ji devê de ketiye ji hophopê namîne.
Ji dîna re tim cejn e.

MED TV Ağustos'ta yayında

Polonya'dan kiraladığı uydunun,tek taraflı olarak fesedilmesi sonucu,30 Mart 1995 tarihinde Londra'dan uydu aracılığıyla test yayına başlayan ve daha sonra 15 Mayıs 1995'te yayımını 6 saate çıkaran ilk Kürt televziyonu MED TV'nin yayınları 30 Haziran 1996'da yayınına ara verdi.Med TV yöneticileri yaptıkları açıklamada,Türkiye'nin bütün baskılarına rağmen yayınlarını bu güne kadar sürdürmelerinin kendileri için başarı olduğunu ve en kısa süre de izleyicilerin tekrar televziyonuna kavuşacağını belirttiler.MED TV yayına başladığı günden bu yana, Türk Devleti'nin ve İstihbaratı'nın bütün şimşeklerini üstüne çekmişti.Öyle ki devlet Kürt illerinde çanak anten toplamaya başlamıştı.MED TV'nin yayınları durduktan sonra bile,halen devlet bu "işi" devam ettiriyor.Televiziyon'un yayınlarını durdurmak için başvurmadıkları yöntem bırakmamışlardı. Yayınların durmasından sonra bile, gezetelerde, "MED TV MİT takibinde","Kürt Televiziyonu sustu" vb. haberler yer almış, dönemin koalisyon hükümeti, bu başarının kendilerine ait olduğunu açıklamıştı. Hükümet daha sonra GAP Belediyeler Birliği'ne bir rapor azırlatmış ve Bölge de bir Kürt televiziyonu kurma çalışmalarına başlamıştı.Dönemin (ANAP'lı) Basından Sorumlu Devlet Bakanı Ali Talip Özdemir,MED TV'nin bölgede izlenme oranının yüksek olduğunu, hatta Koruculaın bile MED TV izlediklerini belirtmesinden sonra;"devletin Kürtçe televiziyon yayınına başlaması şart"açıklaması yapmıştı.Ayrıca,basında çıkan haberlere göre (Demokrasi Gazetesi) devletin MED TV'ye karşı kurmak istediği legal TV'ye Hakkari Milletvekili Naim Geylani tepki göstermişti.Geylani: "MED TV'ye alternatif kurulacak bir TV'nin sürekli PKK ve Kürtler aleyhine yayın yapması doğru değildir.Halk böyle bir TV'yi izlemez" diye tepki göstermişti.

Öteyandan MED TV'nin yayınlarının durdurulmasıyla ilgili görüşlerini aldığımız Kürt kurumlarından MED-KOM ve Görüştüğümüz bir MED TV yetkilisi çalışmalarının ve hazırlıklarının hızla devam ettiğini ve en geç Ağustos ayının ortalarında tekrar yayına başlayacaklarını ve yayın sürelerini 6 saatten 12 saate çıkaracaklarını belirttiler. Öyle görünüyor ki,MED TV düşmanlığı yapanların hevesleri kursağında kalaca

MKM: Yalnız Kürdistan'ın değil Ortadoğu'daki birçok halkın gözü,kulağı olmayı başarmıştır. Kürdistan'lılar için vazgeçilmez büyük kültür sanat kurumlarımızdan biri olan MED TV'ye yapılan bütün engellemeleri bir saldırı olarak nitelendiriyoruz.
Başta Kürdistanlılar olmak üzere, bütün insanları duyarlı olmaya çağırıyoruz Kürdistan'lıların bu kurumları onların büyük bedeller ödeyerek yarattığı mevzilerdir.Bu mevziler terkedilmez.

MED-KOM: Susturulmak istenen bir halkın sesi ve muhalefetidir. Mevcut statikoyu sarsan ve dengeleri altüst eden Kürt halkının baş kaldırısı karşısında devletin toplu saldırısının bir parçasıdır.
Devletin Kürtlere ve onun basın yayın organlarına yönelik saldırıları ne yeni bir şeydir ne de hemen sona erecektir. Kürt halkı özgürleşinceye kadar bu saldırılar sürecektir. Önemli olan karşı önlemler almak ve bu mücadeleyi sürekli kılmaktır. Önemli olan birlik ve dayanışma ruhuyla haraket etmektir. Bu sürecin televiziyonun önünü açacağını düşünüyoruz.Bu anlamda MED TV'nin daha başarılı olacağına inanıyoruz.

Kürtçe kasetler yasaklanıyor

Devlet, bir taraftan 'Kürtçe TV yayınına başlamayı planlarken bir taraftan da Kürtçe kasetleri yasaklamakta. Özellikle Kürdistan'da, son aylarda, valilik ve emniyet yetkililerinin kendi inisiyatiflerini kullanarak, hiçbir inceleme yapmadan Kürtçe kasetleri toplattırdığı ve Kültür Bakanlığı'nı uyarıp, kasetlerin Eser İşletme Belgesi'nin iptal edilmesine neden olduğu bildirildi. Sözkonusu toplatmalarla ilgili Ses Plak'tan görüşlerini aldığımız Hasan Güner, "Kürt illerinde, polisler ve Özel Timler bile Kürtçe kasetlerin satılmasına, hatta sergilenmesine izin vermiyor. Şıvan Perwer'in ya da Cıwan Haco'nun posterine bile tahamülleri yok. Kaset satıcılarına baskı yapıyorlar. Cıwan Haco'nun posteri yerine Tarkan'ın posterini asmasını istiyorlar. Devlet güçleri orada bilinçli bir kültür politikası güdüyor" dedi.

Turgut Özal'ın tartışmaya açtığı ve ANAP hükümeti tarafından kaldırılan 2932 sayılı yasadan sonra başlayan 'Kürtçe kaset furyası' bu dönem tamamen durmuş durumda. Çünkü devlet daha önceleri 'tahribatı'nda büyük rol oynadığı Kürt müziğinin hiçbir türüne tahammül edemiyor. Çoğunluğunun ticari amaçla yapıldığı "Kürdîbesk" türü kasetlere yasak konuluyor ve Kürt illerinde dağıtılıp, satılmasına izin verilmiyor. Edindiğimiz bilgilere göre, toplam 85 adet Kürtçe kaset toplatılmış. Bunlardan 24 tanesinin Eser İşletme Belgesi ve 7 tanesinin de 'Yapımcı Belgesi' iptal edilmiş. Ayrıca 3 yapımcı firmaya da (Elmas, Aydın ve Erdal Plak) 'uyarı' yapılmış. Eser İşletme Belgesi iptal edilen 24 kasetten sadece 4 tanesi (Ehmedê Ronî, Aram-2, Siyabend ve Kulîlka Azadî) 'sanatsal kaygı' taşımarak hazırlanmış kasetlerden. Geriye kalan 20 kaset 'Kürdîbesk' dediğimiz türden. Yapımcı Belgesi iptal edilen firmalara gelince, onlardan da sadece 3'ü (Stran, Diyar ve Mazlum Plak) ticari kaygı taşımalarına rağmen yaptıkları kasetler 'Kürdübesk' türüne girmiyor. Ayrıca bu firmaların bazı yapımları Kürt müziğinde önemli bir yere sahip. Diğer 4 firma yaptığı kasetlerde, Kürt halkının 'ulusal' duygularını ticari amaç doğrultusunda kullanmak için; Kürt ulusal renklerine slogancı bir misyon yüklüyorlar.

(Kültür Sanat Servisi

Kürt Tarih yazımındaki uslup kavgası kitap savaşına dönüştü

İki kitap iki yazar

NESİMİ ADAY

birinci kitap birinci yazar

Kürt tarihi üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanınan genç yazar Gürdal Aksoy,bu kitabında

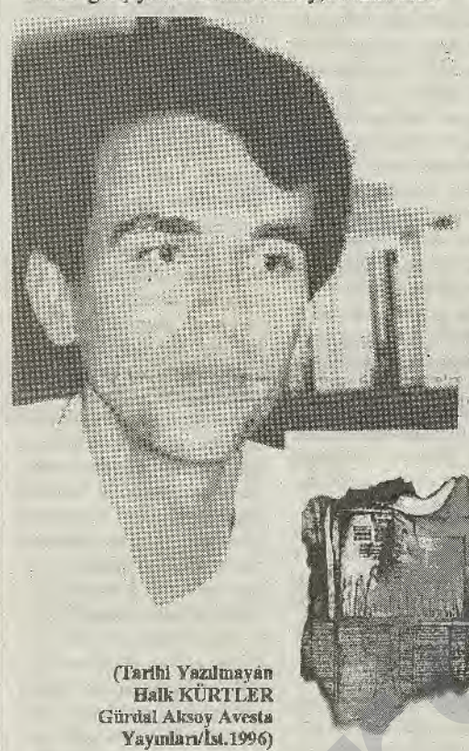

(Tarihi Yazılmayan Halk KÜRTLER Gürdal Aksoy Avesta Yayınları/İst.1996)

'tarihi' ve 'tarihçi'yi sorguluyor."Bu kitap son yıllarda ortaya çıkan ve Kürt tarih yazımına egemen olan 'metodoloji'yi ele alıyor.Kitap aynı zaman da 'yeni bir tarih yazımı'na da davettir.Kürtler ancak siyasal bilinçleri ve tarih yazıcılığı üzerin de ciddi,özverili ve yoğun bir çabayla başkalarına ait siyasal projelerin ikincil aktörleri olmaktan kurtulabilirler"(Arka kapak yazısı)deyip,Kürt tarihçisinin olup olmadığına dair soruya şu cevabı veriyor:"Kürt tarihçisi vardır;ama,henüz 'ilkel'dir.Tarih biriminden yoksundur,"(s.105).

Aksoy, kitabında,tarih yazımında yöntem sorunu,tarih ve söylence arasındaki ince çizgiyi,Kürt tarih yazımında yapılan yanlışlıkları ve resmi-gayrı resmi tarih anlayışını sorgulayıp,yazılan tarih kitaplarında nitelik arayışına giriyor.Peki aradığı 'niteliği'bulabiliyor mu?Hayır.('Hayır' cevabını kitaptan çıkarıyoruz.Kendi yargımız değil).Aksoy:"Gerçeği,ama yalnızca gerçeği arayan araştırmacılar yerine,popülist,romantik,ben merkezci bazı kimseler,tarih yazmaya kalkıyorlar,"diyor.(s.46)

Bu kitapta ayrıca, başta Cemşid Bender olmak üzere,Tori'ler,Faik Bulut ve Selahaddin Mihotulî isim verilerek eleştrilmiş.Kitapta tarih yazımına ilişkin bilimsel yöntemi konu alan bölümleri önemsediğimizi belirtelim. Ancak,Cemşid Bender'e yapılan eleştriler;"bilim ahlakı'na uymayan,(Aksoy'a ,yani bir tarihçiye de yakışmayan) etik anlayışımıza sığmayan ve kişiliği rencide eden türden.Aksoy kalkıp Bender'in tezlerini tartışacağı yer de;kitabında ki tasihleri bulmakla ve Bender'e 'eskiçağ tarihçisi,'ilkel tarihçi' gibi sıfatlar vermekle uğraşmış.Oysa, bir Kawa olayında olduğu gibi,kendilerince yanlış buldukları tezler üzerin de tartışmalarını beklerdik.

Bir de Aksoy'un her yeni kitabında daha önce ileri sürdüğü tezlerine ve görüşlerine ilişkin özeleştri vermesi,bir akademisyen için talihsiz bir durum.İnsanlar yeni şeyler gördükleri,yaşadıkları ya da okudukları zaman doğal olarak düşünce ve duygularında değişim olur.Bu doğaldır.Özeleştri vermekte o oranda doğaldır ve namuslu bir tavırdır.Ancak, yazarın olgunlaşmayan tezlerini kitaplarına alması ve sonra da,'ben orada yanılmıştım' diye özür dilemesini,tarih okuru için olumsuz bir eylem olarak görüyoruz.

Temennimiz bu tartışmaların, düzeyli bir şekil de sürmesi ve yüzyıllardır yabancılar tarafından yarım-yamalak yazılan tarihimize çağdaş bir yorum getirmesidir.

ikinci kitap ikinci yazar

İsminden de anlaşıldığı gibi,Cemşid Bender bu kitabı kendisine ve şahsın da Kürt tarihine yapılan eleştrilere cevap niteleğinde kaleme almış.

Bender,'bilimsel kariyeri' olmayan 'sıradan'insaların kalkıp Kürt tarihi ve uygarlığı konusunda kitap yazmalarını eleştiriyor.Bender'e göre bu insanlar 'asimilasyonu' yeniden devreye sokmak istiyor ve Kürt ulusal değerlerine zarar veriyorlar.Yazar,bu güne kadar gizlenen (gerek devlet adamları ve gerekse 'resmi ideoloji'ci yazarlar tarafından) ve kaybedilen belgelerin son arkeolojik çalışmalarla ortaya çıkarıldığını,'Nevala Çorî' ve 'Çayönü' sitelerinde çıkan bulguların "Kürtlerin tarihini arkeolojik açıdan berraklığa kavuşturduğunu,karanlıkların aydınlandığını" söylemekte.Cemşid Bender,Kürt tarihine sataşanların kasıtlı olarak,Kürt tarihinde ki bu aydınlanmaları görmemezlikten geldiklerini iddia ediyor.

Ayrıca Bender, 'Kürt Resmi İdeolojisi' ve 'Güneş Kürt Teorisi' yarattığına dair eleştrilere ve suçlamalara:"Bu isnatları ve ithamları bilim dışıdır;hiç bir dayadağı yoktur.Çünkü siyasi erke henüz sahip olmamış ezilen bir halkın resmi ideolojisi olmaz.Adı üstünde 'Resmi'kelimesinin oluşması o halkın ancak devletleşmesiyle mümkün olur"diyor.(Arka kapak yazısından)

Cemşid Bender de ,Gürdal Aksoy gibi isim vererek başka yazar ve tarihçileri eleştiriyor. Faik Bulut,Yılmaz Varol,Kaya Müştakhan,Edip Polat ve Daimi Cengiz gibi. Ne yazık ki Bender de kullandığı dil ve uslup bakımından Aksoy'dan geri kalmıyor.Akademisyen kimliğine yakışmayan bir dil kullanıyor kitapta.Örneğin,Faik Bulut'la arasında geçen ve tarih tartışmalarını hiç ilgilendirmeyen özel şeyler yazıyor.Ayrıca Gürdal Aksoy'a bilgi getiren 'minik kuşlar'dan (s.10) bahsediyor Bender. Bilindiği gibi 'minik kuş' deyimi daha çok Emin Çölaşan için kullanıldı basında.Bu minik kuşun ne anlama geldiğini de sanırım gazete okuyan çoğu kişi biliyor.

Bunlar çok ciddi ithamlar.Belli bir yaş olgunluğuna varmış,eskilerin deyimiyle 'gün görmüş' bir insanın,genç bir insan karşısında daha olgun ve daha soğukkanlı davranmasını beklerdik.Kürt insanı,başta fiziki varlığı olmak üzere,sosyal ve tültürel saldırı altında bulun-

duğu bir süreçte,tarihimize, kültürümüze ve halkımıza saldıran ve sataşanlar gönül rahatlığı için de köşelerine çekilmiş bizleri seyretmektedirler.Yüzyıllardan beri bizlere kullandıkları taktikleri bu defa onlar yapmadan biz bize, üstelik, siyasal bir alanda değil kültürel bir alanda yaptık...Tabii ki tartışalım, ama,uygar ve bilim ahlakına uygun bir şekilde.

(Korku ve Cesaret-Kürt Tarihine Sataşanlar Cemşid Bender Berfîn Yayınları/İst.1996)

PIRPIRIM

Heftalıx Ertrıksel û Çırrıksal Mizah Dergisi

MUSTAFA GAZİ

H'EBEŞİZM

Diyarbekirli meşhûr bılımadamlerınden H'ebeş Efendi Hezretlerının bılım dınyasında h'ebeşojen bombası gibi patliyan yêniz-molotik teorisi "H'ebeşizm", melmeket sınırlarını aşarax mılletlerarasi qamûoyını kezebınden etkilemaxa başlaladi.

Bılındıxi uzere, bundan yuzelli sene ewel H'ebeş Efendi Hezretlerının dedesi olan Kundır Efendi Hezretleri de "Kundırizm" dênılen şeqlo beqlo görişiynen,hem dınyadaki kundır uretmının qorqınç raqamlara ûlaşmasına û hem de,istemiyerex te olsa ker ile kerdizlerın pırpırım toxımi gibi çoxalmasına sebeb olmişti. Kundır Efendi Hezretleri rehmete erdıxten sonra "Kundırizm" le ilgili dökumanlar ker dênılen bı taxım h'eywan oxli h'eywanler terefinden kemırılıp yêndıxi için, insanlıx alemi kundırleşmax şerefinden mehrûm qalmiştır.Yalawûz (yanê "yalnız") bögun,qulaxtan qulaxa dolaşarax trêr xetti û 'Erbedaş-Direkxane û bi de Pızpız Xello'nın xırabasına ûxradıxtan sonra bize intıqal êden bi qaç bişê mişê war, onlari da sız degerli û çox şekerli oxırlarımıza taqtim êdiyem:

Kundırname, Kundırxana, Kundırleşmax, Kundırleştırmax, Kundır kundır baxmax, Kundırlıx êtmax, Kundır Axasi, Kundıroxli kundır, Pozkundır, 'Evdilkundır û Kundır çû hundır.

H'ebeş Efendi Hezretlerının butın dınyayi kezebınden etkileyen vırrıksal görişleri, qısqanç û poxmde noxıt ariyan ne ezo pızo oldıxi belırsız bi taxım bılımadami tarafından "Pankundırizm" olarax saptırılıp kundırleştırılmaxa çalışıldiysa da, amacıne ûlaşamadi.

Sölentilere göre bi gêcede meşhûr olan şansli qûl,ewliya torini Ruha'li Mirkelam h'ebeşizm'ın iqtıdara gelmesi için tek yol "Herkesi/h'ebeşleştırmaxtır!" dêmiş û ardından nenesını,dedesını û bi de ebesını h'ebeşleştırmiş.

H'ebeşizm'ın babasi olan H'ebeş Efendi Hezretlerının Şêx Meheme Dûzlıxıne tikılen heykelının açılışi, meşhûr Gedê Bajarêler û Kerdızler Cemiyeti terefinden H'ebeş Bayramı'nın bırınci guni,sehet bêşi h'ebeş gêçe yapılacaxtır.Butın h'ebeş oxli h'ebeşlere dûyılır.

H'ebeşizm'le İlgili Çox Önemli Bilgiler:

H'ebeşizm: H'ebeş Efendi Hezretlerının z-molitik görişlerınden olışan weremojen û fitıxojen idoloji.

H'ebeşist: H'ebeşizm yanlısi h'ebeşoxli h'ebeş.

H'ebeşxane: H'ebeşlerın merkezi sayılan Golık Meheme'nın xırabasi.

H'ebeşqolik: Mega mega qûpon, pardon! Fanatik h'ebeşist (yanê,götüne ataş duşmiş olan h'ebeş oxli h'ebeş)

H'ebeş h'ebeş baxmax: Ökuzın Korxet'ten gêçen trênlere baxtıxi gibi baxmax.

H'ebeş Oxlani: Neo-hemam oxlani, qûnoş (eyıptır sölemesi "ibne").

H'ebeşir: Tebeşirın torni, şorbeşirın de mehle arqadaşi.

H'ebeşorba: H'ebeş Efendi Hezretlerının icadi olan bi çorba çeşidi. Ki anlatılanlara göre bu h'ebeşorbadan içenler basûr dênılen wijdani teneke xestelıxten û dolayısiynan da pırt pırt êtmaxtan qurtılırmiş. (ûla Xeto, gözın aydın! Hadê gene eyisen oxlım!)

H'ebeşini getırmax: H'ebeşistlıxa terfi êtmax.

H'ebeşojen bombasi: H'ebeş Efendi Hezretlerının icadi olan bû yampiri götli bomba qurbeh'e boxi û qaplûmbaxa xırnigından yapılmiştır. Bû bomba patladıxında, insanlar pırt pırt êtmaxa, h'eywanler da h'ebeş h'ebeş sıristmaxa û sonra da şetaquzi olıp qılbesını şaşırmaxa başlar.

H'ebeşzade: Çayden gêçerken H'ebeş Efendi Hezretleriynen göt göte degenlere vênilen isim.

H'ebeşqop: H'ebeş Efendi Hezretlerıne özgi,heqıqi H'ebeş mali keleşqof.

H'ebeş İbni Kezebreş: H'ebeş Efendi Hezretleri.

1.Diqqet!

Bu kuçe de neşrêdilmiş olan ermıksel û çırrıksal yazilar hêç bi qûrım,örgut morgût ya da angût oxli angût tarafından,izin alınmadan başqa bi yêrde qûllanılamaz. (yanê her heqqi çikita mûzdır...pardon!..mehfûzdır.Yanê yanê "copryght")

Û 2. Diqqet!

Bu kuçe de yeralan yazilar Kurdish alfabe dıqqete alınıp oqınacax.

BU HAFTA

MEZOPOTAMYA KÜLTÜR MERKEZİ-İstanbul

21 Temmuz, Pazar.
SOHBET: "Şiirin Prizmasında Gerçeklik".
Hazırlayan: M.Zahir Kayan/Saat:14:00
KONSER: Agirê Jiyan/Saat:18:00
24 Temmuz, Çarşamba.
SEMİNER: "Bölge ve İnsan Hakları Sorunu".
Hazırlayan:Av.Mahmut Şakar
26 Temmuz,Cuma.
FİLM: "Kuhletwampe"/B.Brecht
Saat: 18:00

MKM-İzmir

21 Temmuz,Pazar.KONSER: Koma Agirê Zerdeşt
Saat:20:00
26 Temmuz,Perşembe.TİYATRO: "Sığınıtlar" Do Oyuncuları
Saat:19:00

STRAN KÜLTÜR ve SANAT MERKEZİ-İstanbul

20 Temmuz,C.tesi.FİLM: "ANA"/GORKİ
Saat:17:00
21 Temmuz,Pazar.KONSER:Koma Dengê Azadî
Saat:17:00

EVRENSEL KÜLTÜR MERKEZİ-İstanbul

19 Temmuz,Cuma.KONSER: "Hasret Türkülerimizde "/Güler Gültekin
Saat:19:00
20 Temmuz,C.tsi.TİYATRO: "Bir Delinin Hatıra Defteri"
21 Temmuz,Pazar.SEMİNER: "Türk Solunun Eleştirel Tarihi-3".
Haz.ve Sunan:Tuncay Top.Saat:15:00

BEKSAV-İstanbul

26 Temmuz,Cuma.SÖYLEŞİ:"Kültür ve Sanat Dergilerinde Bu Ay"
Konuşmacılar:Güngör GENCAY,Cengiz Gündoğdu,Tevfik Taş,
İsmail Sarıoğlu.Saat:18.30

İKİ ŞAHSİYET

ÖZTÜRK UĞRAŞ

Gençler, yaşamlarını doğru bir çizgiye oturtma çabasında hataya düşmemeleri için yaşlıların hatıra yataklarından yararlanırlar. Yaşlılar ise bu gençlerin vermiş olduğu mücadeleyle demlenirler. Bu kuşaklar arası sürgit geçiş gayri kabili inkar edilemez bir gerçektir. Bu gerçeğin ışığı altında, o toplumun kültürünü tek fert kalıncaya dek hudut-u umumiyesini genişletmeye, dünya kültür mozayiğini oluşturmada hakketiği noktaya varma çabasıyla noktalanır. Bu geçiş sürecinde hiddet-i ırkiye zihniyeti hüküm sürerse o toplumun insanlarının sonlarının karanlığa gömülmesi kaçınılmaz olur.

Ne yazık ki Kürt gençlerinin kültür ve özellikle kimlik mücadelesini verirken bu mücadeleyle demlenme fırsatını hiddet-i ırkiyeciler vermedi Musa Anter'e. Ama bu fırsatı yakalayan Kürtler yok mu? Var elbette. Bunlardan birisi kendisine halife-i rü yi zemin (Muhammed Türkleri müslümanlığa kabul etmek şöyle dursun Türklerle savaşmalarını emrediyor kavminе) ünvanı verilecekmiş hülyasına kaptıran Hiddet-i ırkiyeciler tarafından, neslinin kırılmasına, sömürülmesine, sürülmesine ve kimliğinden zorla soyutlanmasına aldırış etmeyen Bediüzzaman Said-i Nursi'dir.

Tunçtan seken mermidir söz, tek güvencem elimdeki gül, yüreğimi gözden çıkarıp soruyorum.

Zati şahaneleri Bediüzzaman Said-i Nursi hazretleri diz kırıp, rahlenin önüne sarığıyle, cübbesiyle ve doksandokuzluk kehribar tesbihini evirip-çevirip o halkını rezil rüsva eden hiddet-i ırkiyecilere cennetten yer ayırmak için kollarının kanı çekilinceye kadar yukarı açıp allahına yalvarırken, yaralı halkının teninde güneş vuracak küçük bir parçanın bile kalmadığını bilmiyor muydu?

Zati şahaneleri, Risale-i Nur külliyesini Vilayet-i Şarkiye'ye göndermekle, Kürtlerin imdadına yetişmek değil, kavminin özgürlüğü için ipi boylayan Seyit Rıza'ların acılarını gözardı etmek ve asıl meselenin dışına çıkma gayretini göstermiştir. Bunu yapılanların (özellikle de Vilayet-i Şarkiye'de gerçekleşmesi) ve yapanların da Volkan yazılarında kahraman ilan ettiği askerler olduğunu ve amaçlarının bir neslin kökünü kazımak olduğunu, feyzi ile binlerce müridinin gönlünde her sözü fütühat gibi bilinen birinin bilmemesi şaşılacak bir durumdur.

.../Yine zati şahaneleri, Vilayet-i Şarkiye dediği o topraklarda yaşlanıpta ölmeyen tek şeyin yoksulluk olduğunu ve dilleri tunç kilitlerle kilitlenmiş, bahçe kapısından çıkarılmayan gelinlerin ışığın kimliğindeki bedenlerinden tarihin utancını temizleyen gül parmaklarını şeker diye yufkalarına katıp zulmün ihanet doğuran gecelerin birinde soğuk namluların nişangahlarından ak alınlarını çıkarıp maymınlanmış dağ patikalarından avcı atlatan geyik hünerleriyle gelenlerin ve ne korkuları kanlı bıçaklarda ölmek nede ipin yağlı ellerinden kefeni yırtmakdan endişesiz toprağına sürgünden dönenlere yedirmek için beklediklerini bilmiyormuydu/

Zati şahaneleri haklıdır, hemde yerden göğe kadar. Şimdi sağ olsaydı sanırım böyle derdi; şu fani dünyada yaşayacağımız ömür bilmem birkaç yıl yiyeceğimiz ise bir karın ekmek. Değermi sineye bakraç. (bakraç kahır çekmek) Tabii ki haklıdır böyle demekle. Sürgün de olsada, kendi halinde yaşlanıp öldü. 25 yıl sürgün yaşantısı Kürt halkının hiçbir yarasını sağaltmak şöyle dursun yarasının derinleşmesini sağlamıştır. 25 yıl değil Kürt meselesi için 5 yıl sürgün yaşasaydı daha makbuldu. Hiç olmazsa anlardı Kürtlerin kendi halinde yaşlanıp ölmediğini, öldürüldüğünü.

Zati Şahanelerinin ruhları şad olsun, 1950 yılında Türkiye Cumhuriyeti Korey'e 4500 asker gönderirken, Zati Şahaneleri'de 5000 (ki bu T.C. nın gönderdiği askerden 500 adet daha fazla) nur gönüllüsünü göndermek için yanıp tutuşuyormuş. Muhterem hazretlerinin bu arzusunu, T.C. 5000 katlarınca askeri Vilayet-i Şarkiyeye insan öldürmek için gönderiyor. Hem de, Risale-i Nur boyunlarında asılı. T.C. Zati Şahanelerinin bu isteğini kırıpta Kürtlerin kültürlerini dünya mozayiğinde yerini almasını mı sağlayacak!? Ayıp... ayıp. Çünkü hazretlerince Kürtlerin her şeyleri tamamdı bir eksik olan sakal taraklarıydı. Sanki Kore'ye 5000 Nur talebesini boşunamı göndermek istiyordu. Öyle ya,Nur gönüllüleri Kore'deki komünistlerin kökünü kazıyacak, Kore komünistleri de Vilayet-i Şarkiye'deki perişan Kürtlerin ahlakını bozacaktı... Siz nasıl ki "Yaşasın Şeriat, Yaşasın Asker" çığlığıyla ortalığı velveleye verdiyseniz, bende şimdi Zati Şahanelerine, damağımda çürüyen dişimin ağrısı bulaşmasın diye dilimin üstünde tuttuğum şiirim kadar değerli hocam Musa Anter'in HATIRALARI'nda anlattığı usta şair Neyzen Tefik'le tanıştığı zaman, ünlü şairin Musa ANTER'e dediği o sözle özdeşdiriyorum. O sözü burda tekrar anmamın bir anlamı yoktur. Okuyanlar bilir. Hemde o kitapta anlatılan "düşman ocaktan türer" sözü Kürtler için "çok" geçerli. Bir de keklik hiyakesi var. Bediüzzaman Said-i Nursi Hazretlerinin yazdığı kitapta anlatılan keklik hikayesinden başka birşey değildir. Cesare Pavese'nin dediği gibi: "Bir insanı aşağılamanın en korkunç yolu, onun çektiği acılara inanmamaktır." Bediüzzaman Said-i Nursi Kürt halkının çektiği acılara ortak olmamıştır.Bir anlamda halkının acılarına inanmamaktadır. İnanmamakla da Kürt halkına kötülük yapmıştır. Kürt halkına inansaydı KTC'nin (Kürdistan Teâli Cemiyeti) kurucudur ve bu cemiyette kalıp sonuna kadar mücadele ederdi.

Kendisinin bunca ilmine hayran olanlar vardır elbette. Ama Musa Anter'le karşılaştırılınca hep şu şiir aklıma geliyor: 'İçimizden biri öldü/ içimiz öldü/ oh içimizden biri öldü/ içimiz güldü'. Bunu siz saygıdeğer okurlar değerlendirin artık. Ben Musa Anter'in yüreğini zulme karşı bir barikat gibi ortaya koyduğunu ve halkının gerçeği için öldüğünü, halkının gerçeği için ölenlerin ise kendilerini doğurduğunu ve Mayıs'tan daha soylu olduğunu biliyorum. Bu iki şahsiyetin hatıra yatakları bana çocuklara vasiyetimi bir an önce yazmamı emretti.

tunçtan seken mermidir söz
tek güvencem elimdeki gül.
yüreğimi gözden çıkarıp konuşuyorum:
sevgili oğlum ozan, kızım su!
Bediüzzaman Said-i Nursi'de Kürttür
Musa Anter'de
gel gör ki Musa Anter
O hazretleriyle ahirette de küstür.

Roj

Düşünce özgürlüğü,Kürt sorunu ve siyasi çözüm -1

Kürt Sorunu Bağlamında Düşünce Özgürlüğü:

CEMAL ÖZÇELİK

Düşünce özgürlüğünün iki boyutu vardır; Birincisi insanların gerçekliğin araştırılıp ortaya çıkarılması sürecinde olguları ve olgusal ilişkileri esas alarak bunun ürünü olarak ortaya çıkan sonuçları, herhangi bir apriori (önsel) fikrin-önyargının etkisi altında kalmadan, özgürce değerlendirip özümsemesidir. İkincisi ise bildiği ve inandığı düşünceleri otosansür yapmadan serbestçe savunabilmesidir.

İnsanlar doğanın, toplumun ve düşüncenin derinlerde yatan gerçekliğinin bilincine varıp bu doğrultuda daha yaşanılır bir dünya için gerekli pratik faaliyetlerin içine girdiği oranda özgürleşirler. Yani gerçekliğin kavranmasıyla başlayan özgürleşme süreci, pratik süreçle pekişir. Bu iki süreç birbirini tamamlayan ve biri olmaksızın diğerinin işlevini yitirmesine yolaçan süreçlerdir. Marx'ın "Filozoflar sadece dünyayı değişik biçimlerde yorumlamakla yetindiler; söz konusu olan onu değiştirmektir" sözü teori ile pratiğin; düşünce ile eylemin birbirini tamamlayan ve (doğayı, toplumu ve düşünceyi değiştirip dönüştürmek suretiyle) insanı özgürleştirmeyi sağladığını gösteren bir içerik taşımaktadır.

Düşüncenin, gerçekten de özgür olabilmesi için nasıl ki her türlü önkabulden sıyrılıp nesnel realiteye uygun bör öz kazanması gerekiyorsa, aynı şekilde insan davranışlarını (ve düşüncelerini) belirleyen bu nesnel realitenin yeniden biçimlendirilmesi için de, değiştirici ve yığınları harekete geçirici özellikler taşıyan düşüncelerin açıkça dile getirilmesi gerekmektedir. Pratiğe uygulanamayan teori, güzel düşünceler olmaktan öteye bir anlam taşımaz. Düşüncenin özgür karakteri ancak pratikle dışa yansır ve bu şekilde tanıtlanır.

İnsanlar, düşüncelerini yaşanan toplumsal-siyasal sürecin belirlediği koşullar tarafından şekillendirilen yöntem ve araçlarla savunabilirler. Sınıflı toplumlarda egemen sınıf, kendi iktidarını ve sömürü olanaklarını dayandığı düzeni ayakta tutup sürekli kılmak amacıyla, ezilen sınıfların muhalefetini boğmak için her türlü araç ve yönteme başvurmaktan kaçınmaz. Ezen sınıflar ile ezilen sınıflar arasında gerçekleşen ve özünde politik bir karakter taşıyan iktidar mücadelesinin bir bileşeni de ideoloji planında gerçekleşir.

Kendilerine karşı yürütülen mücadelede bir eylem klavuzu olarak kullanılan devrimci teorinin yığınlara mal olmasıyla birlikte maddi bir güce dönüşerek egemenlik sistemini tehtid edeceğini farkeden sömürücü sınıflar, zor araçlarını da kullanarak, kitlelerin bilinçlenip örgütlenmesini vargücüyle engellemeye çalışırlar. Egemen çevrelerin iktidar organı olan devlet, kendi çıkarlarını yansıtan resmi ideolojinin artık yığınları uyutmada yeterli bir işlev göremediği dönemlerde, muhalif fikirler üzerindeki baskı ve terörünü daha da tırmandırır. Daha önceleri, değişik düşünceleri ve bu düşünceler doğrultusunda örgütlenmeyi yasaklamak suretiyle kendi ideolojisini hukuki planda tek meşru ve resim bir şekle büründüren devlet, sınıfsal mücadelenin gelişmesiyle birlikte, artık sadece hukuki düzenlemeler ve hatta yaptırımlarla yetinmeyip, resmi ideolojiye karşı muhalefet yürüten güçleri sindirmeye ve bu fikirlerin temsilcilerini imha etmeye başlar. Tarihte düşünce adamlarına yönelik işkence ve öldürme olaylarının çoğunlukla baskıya ve sömürüye karşı duran bu düşüncelerin halk yığınlarına mal olmaya ve egemenleri ciddi bir şekilde tedirgin etmeye başladığı bir sıraya rastlaması teşadüfi değildir.

Egemen sömürücü sınıfların ezilen halka yönelik uyguladığı baskı ve terörün uzantısı olarak ortaya çıkan fikirleri açıkça yayma serbestliği önüne koyduğu kanuni ve fiili engellemeler, benzer bir biçimde yansımasını egemen sömürgeci devletlerin ezilen-sömürge ulusların kendi kaderlerini tayin etme haklarının gerçekleşmesi yönünde sürdürdükleri ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin bileşenlerinden bir olan fikirleren düşünce düzleminde savunulmasının engellenmesinde de bulur.

Bu verilerden hareketle Türkiye ve Kuzey Kürdistan bağlamında soruna baktığımızda devletin, muhalif düşüncelere yönelik çizdiği "düşünce serbestliği" çerçevesi dah iyi anlaşılabilmektedir.

Yıllarca kendisi için bir tehlike olarak gördüğü dünya sosyalist sistemi ile Türkiye'deki devrimci-sosyalist hareketi frenleme amacıyla, sosyalist ve komünist fikirlerin serbestçe savunulmasını engellemeyi ve buna uymayanları cezalandırmayı sağlayan 141 ve 142. maddeleri yasal mevzuattan çıkarmayan T.C., sosyalist sistemin yıkılması ve Türkiye sosyalist hareketinin kan kaybetmesiyle, artık bunları kendisi için somut bir tehlike olarak görmemesi sonucu, sözkonusu yasaları 1991'de kaldırmaya yanaşabildi.

Ne varki 141 ve 142. maddeler sosyalist düşüncelerin savunulması yanında, Kürt halkının kimi haklı taleplerinin dile getirilmesini de "milli duyguları zayıflattığı" gerekçesiyle yasaklıyordu. Kürtleri ve kürt ulusal hareketini kendisi için başlıca tehlike olarak gören devlet, açıkça dillendirmemekle birlikte yeni yasalarını büyük oranda bu soruna ilişkin olarak yeniden düzenleyecekti. Böylelikle öteden beri şiddet temelinde "çözmeye" çalıştığı bu soruna ilişkin politikalarına hukuki meşruluk kazandırmak için "Anti-terör Yasası" olarak bilinen Terörle Mücadele Yasası (TMY)'nı çıkarttı. Resmi ideolojiye göre "Kürt sorunu" yok, "terör"sorunu var; terör de ancak şiddetle bastırılabilir! Yine, Kürt halkının varlığını ve en doğal hakkı olan kendi geleceğini serbestçe tayın etme hakkını savunanları da, "terör suçlusu" olarak değerlendirip, TMY'nin 8. maddesi gereği hapis ve para cezalarına çarpmaya başladı. Çok sayıda Türkiye'li ve Kürdistan'lı yayıncı ve yazar, Kürt sorununa ilişkin resmi ideolojiye aykırı yazılar yayınladıkları veya yazdıkları gerekçesiyle ya cezavelerine atılmış ya da mahkum edilmişlerdir.

Devlet, yürürlüğe koyduğu yasal mevzuat ve gazetecilere yönelik gerçekleştirdiği kontr-gerilla cinayetleri aracılığıyla düşüncelerin serbestçe dile getirilişini oldukça sınırlandırmış bulunmaktadır. Çeşitli ilerici ve yurtsever gazeteci-yazarın tutuklanması, büsbütünüyle özgür düşünceyle, devletin çizdiği "düşünce serbestliği" çerçevesi arasındaki çatışmadan kaynaklanmaktadır. Daha açık bir deyimle sorun, düşünceyi kalıplara hapsetmeye çalışan eğilim ile düşünceleri kalıplara sığmayan ve dahası sığdırmak istemeyen; bu kalıpları kıran eğilimler arasındaki çatışmadan kaynaklanıyor. Bu çelişkinin şiddetli bir boyut kazanması ise, genel planda devletin sömürgeci ve sömürücü politikalarına karşın halkımızın yürüttüğü

Roj

Refah-Yol'da cop durağı

Baştarafı 1. sayfada

Yazıcıoğlu: Gazeteciler bize karşı önyargılı

Tutuklu yakınlarının cezaevlerinde süren ölüm orucuna destek amacıyla Çemberlitaş'tan İstanbul Valiliği'ne yaptığı yürüyüş 'polis zoruyla' engellenirken, olaylar sırasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'ne sığınan gazetecileri polis cemiyet binasını basarak bir süre gözaltına aldı. Gazetecilerin TGC'den dövülerek gözaltına alınmasından üzüntü duyduğunu açıklayanlar arasında İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu ve Emniyet Genel Müdürü Alaaddin Yüksel'in isimleri dikkatli gözlerden kaçmadı. Yazıcıoğlu, cemiyete yaptığı ziyaret sırasında toplumsal olaylarda dövülmeleri olağanlaşan gazetecileri kendilerine karşı önyargılı olmakla suçladı.

TGC'de dövülenler için suç duyurusu

15 Temmuz Pazartesi günü yaşanan olaylar sırasında Cumhuriyet gazetesi muhabirleri Hatice Tuncer, Alper Turgut ve Kaan Sığmak, Milliyet gazetesi muhabiri Efe Erdem ve Siyah Beyaz gazetesi muhabiri polis tarafından dövülürken, TGC'ye sığınan Evrensel gazetesi muhabiri İrfan Kurt, Kurtuluş gazetesi muhabiri Muhittin Erdoğan, Alman Haber Ajansı muhabiri Şaban Dayanan dövülerek ve conlanmaktan cemiyet genel sekreteri Leyla Tavşanoğlu tarafından kurtarılan Global gazetesi muhabiri Yüksel Koç dışarıya çıkarılan gazeteciler suç duyurusunda bulundu. Ayrıca saldırıyla ilgili olarak TGC yönetimi de İstanbul Başsavcılığına giderek suç duyurusunda bulundu.

Hem infaz hem kutlama

Gültepe'de Polis Karakolu'na 14 Temmuz gecesi yapılan silahlı saldırıyı gerçekleştirenler olduğu iddiasıyla karakol yakınındaki bir eve düzenlenen operasyonda yetkililerce öldüğü açıklananlardan Suna Gül'ün yaşadığı anlaşıldı. Emniyet yetkilileri öldürülen 4 kişinin ismini Gülizar Şimşek, Hüseyin Onat, Yavuz Arakız ve Suna Gül olarak açıklarken, Suna Gül'ün yaşadığı ve operasyon sırasında öldürlen ikinci kadının ise Fethiye Baştuğ olduğu ortaya çıktı. Gülizar Şimşek'i teshis etmek için Adli Tıp Morgu'na giden ailesi ve avukatı gözaltına alınıken, Onat ve Şimşek'in cenazeleri polis tarafından kaçırılarak memleketlerine götürüldü.

Operasyonun ardından yaptığı açıklamada İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu, Çiller'in yalısına düzenlenen silahlı eylemin ardından "Bizi yakında duyacaksınız" dediğini anımsatarak, "Şimdi duydunuz işte" dedi. Yazıcıoğlu'nun mesajı kamuoyunca 'kana kan' mantığı olarak nitelendirilerek, operasyon düzenleyen polislerin binaya Türk bayrağı dikip havai fişek gösterisi yapması şiddetle kınandı.

Kamu güvenliğini 'tehdit eden' dava

Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe'nin gözaltında öldürülmesiyle ilgili olarak polisler haklarında açılan ve İstanbul'da görülen dava "kamu güvenliği" gerekçe gösterilerek Aydın'a nakledildi. Bu nedenle İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki dava görülemezken, nakil işlemi Göktepe'nin ailesi, avukatları ve demokratik kitle örgütü temsilcileri tarafından protesto edildi.

Yargıtay kararıyla Aydın Ağır Ceza Mahkemsi'ne nakledilen davanın, dosyanın gelmemesi ve adli tatilin de araya girmesi nedeniyle eylül ayında görülmesi bekleniyor.

Göktepe komisyonu polisi suçlu buldu

Göktepe'nin ölümünü araştırmak için TBMM bünyesinde kurulan komisyonun ön raporunda, ifade değiştiren polisler mandırıcı bulunmazken, Göktepi'nin aralarında olduğu bin kişinin gözaltında tutulduğu Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda gerekli denetimin sağlanmaması sonucu gözaltında kötü muamelenin yaşandığına karar verildi.

Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe, Ümraniye cezaevine yapılan saldırı sırasında öldrülen tutukluların cenazesinin izlemek için 9 Ocak 1996'da gittiği Alibeyköy'de polis tarafından gözaltına alınmış ve dövülerek öldürülmüştü.

Polis Evrensel gazetesini bastı

Ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan 15 kadar sivil polis "aranan bir şahsın binaya girdiği" iddiasıyla,16 Temmuz'da Evrensel gazetesinin Yenibosna'daki merkez bürosunu bastı. "Arama iznine gerek olmadığını" savunan sivil polisler, buna rağmen tuttukları tutanağın tüm suretlerini yanlarına alarak binadan ayrıldı.

Gazete yetkilileri, baskını gerçekleştiren polisler ve İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu hakkında suç duyurusunda bulundu.

Polis ÖDP'ni de bastı

Polis, ailelerin cezaevlerindeki yakınlarına destek vermek için açlık grevi ve ölüm orucunun sürdürüldüğü ÖDP Ankara İl binasını da 16 Temmuz'da basan polis,11 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar arasında tutuklu yakınları ve gazeteciler ile bina önünden geçenler de bulunurken, polis parti binasına da zarar verdi.

Sansürcü ilk başbakan: Erbakan

RP Genel Başkanı ve Başbakan Necmettin Erbakan sansür yetkisini kullanan ilk başbakan oldu. 15 Temmuz akşamı cezaevlerinde ölüm orucunun 58. gününü dolduran tutukluların görüştüğünü anons eden İnterstar televizyonunun yayını Başbakan tarafından durdurulabildi.

Adalet Bakanlığı'nın, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK) yayının durdurulması başvurusuno, kurul üyelerinden 'yetkimiz yok' yanıtı gelince, Radyo ve Televizyon Yasasının, "milli güvenliğin zaafa uğradığı durumlarda" sansür yetkisi tanıdığı başbakan devreye girdi.

Galatasaray'da cop yok, İzmir'de köpek var!

İçişleri Bakanı Mehmet Ağar, kayıp analarına bir müjdesinin olduğunu açıklayınca Galatasaray'daki analar geçtiğimiz cumartesi eylemlerini copsuz gözaltısız gerçekleştirirken, İzmir'deki kayıp yakınlarının üzerine kurt köpkleri salındı.

Göstericiler artık hapşıracak

Polisin toplumsal olaylarda cop değil, karabiber kullanacağını belirten yetkililerin, pop sanatçısı Serdar Ortaç'ın şimdilerde gündemden düşen 'karabiberim' şarkısından esinlendiği tahmin ediliyor(!). Çevik Kuvvet'i günün koşullarına göre donatacaklarına işaret eden yetkililer, karabiber tozu sıkan özel aletler aracılığıyla göstericileri pasifize etmeyi amaçlıyor ama, polis mecbur kaldığı hallerde yine copuna sarılabilecek. Polisin, bayıltıcı sprey ve gözyaşartıcı bomba gibi değişik malzemelerden de yararlanacağı belirtildiği açıklamada, uygulamanın önümüzdeki haftadan itibaren geçerli olacağı kaydedildi.

İSTANBUL

TGC raporu açıklandı

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti(TGC), 1996'nın ilk altı ayını içeren raporunu açıkladı. 44 gazeteci ve yazar hapis ve para cezasına çarptırılırken, bu cezaları içeren kararlardan 14'ü DGM'ler ve askeri mahkemeler tarafından verildi. Toplumsal olaylarda tartaklanan gazeteci sayısının belirlenemediği belirtilen raporda, 33 gazete ve dergi toplatıldığı, 12'si hakkında kapatma kararı uygulandı. Kapatma kararından etkilen televizyon sayısı 7.

Çağdaş Gazeteciler Derneği(ÇGD) Ankara Şubesi tarafından hazırlanan "Havuz sistemi ve hak ihlalleri" konulu raporda, basın kuruluşlarında yaygınlaşan havuz sisteminin, çalışanların 44 yıl önce elde edilmiş haklarını geri aldığı bildiriliyor. Medya tekellerine ait gazete ve ajansların havuz sistemleri sayesinde, gazetecinin haberleri grup içindeki diğer gazetelerde de yer alıyor. Ama, gazeteciye bunun için ücret ödenmiyor.

İHD Genel Başkanı Birdal:

Savaş sürdükçe çözümsüzlük sürer

Almanya'nın Köln kentinde geçtiğimiz hafta altı kuruluşun ortaklaşa düzenlediği söyleşide bir konuşma yapan İHD Genel Başkanı Birdal, Türkiye tarihinin en bunalımlı döneminin yaşandığını ve savaş sürdükçe çözümsüzlüğün de yaşanacağını söyledi.

AHMET GÖÇER

Almanya'nın Köln kentinde İMK, KOMKAR, Kurdische Gemeinde, Türkiye-Almanya Kültür forumu, NAVEND ve TÜDAY tarafından düzenlenen "Türkiye'deki son siyasal gelişmeler" konulu söyleşiye konuşmacı olarak katılan İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Başkanı Akın Birdal, özet bir Türkiye tablosu çizdiği konuşmasında "savaş sürdükçe rejimin çözümsüzlüğü de yaşanacaktır" dedi.

8 Temmuz 1996 Pazartesi günü düzenlenen ve100'ü aşkın davetlinin izlediği söyleşide Akın Birdal, TC parlamentosunda tıkanıklığın aşılamadığını hatırlattı ve Türkiye tarihinin en bunalımlı döneminin yaşandığını belirtti. "Karanfilli toplantıları bile sindiremeyen devlet, halklar üzerindeki baskıları gittikçe yoğunlaştırıyor" diyen Birdal, düzen karşıtı muhalif partiler üzerindeki baskıların arttığına işaret etti. Kürt sorununu dile getirdikleri için şimdiye kadar yedi partinin kapatıldığını belirten Birdal, son olarak Emek Partisi (EP) hakkında da aynı gerekçeyle kapatma davası açıldığına dikkat çekti.

Birdal, "HADEP'in ikinci kongresinde parti yönetiminin dışında gelişen Türk bayrağının indirilmesi olayı bahane edilerek, HADEP ve diğer muhalif partilere yönelik şoven ve milliyetçi saldırılar yoğunlaştı" dedi. Bu saldırıları çözümsüzlüğün işaretleri olarak yorumlayan Birdal, Kürt coğrafyasında yürütülen savaş bitmedikçe rejimin çözümsüzlüğünün de yaşanacağını vurguladı. Birdal, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın seçimlerde Kürt sorununa ilişkin yaptığı konuşmaları hatırlattıktan sonra, Yılmaz'ın iktidara gelince sözlerini 'unuttuğunu' ve tavrının değiştiğini kaydetti.

Birdal, konuşmasında cezaevleri sorununa da değindi. 12 Eylül darbesi sonrasından bugüne kadar, cezaevlerinde insan kişiliğinin ve onurunun yok edilmeye; direnişlerle kazanılmış hakların geri alınmaya çalışıldığını ve devletin siyasi tutsaklara yönelik baskılarının arttığını belirten Birdal, tutsakların ise buna sessiz kalmadıklarını ifade etti.

Gümrük Birliği'ne vize verilmesiyle demokratikleşme konusunda beklentilerin aksine adım atılmadığını açıklayan Birdal, Avrupa Parlamentosu'nun "DEP milletvekillerinin serbest bırakılması; Kürt sorununun çözümü; düşünce özgürlüğünün sağlanması ve insan haklarının iyileştirilmesi" şeklindeki dört koşulunun yerine getirilmesi gerektiğini ifade etti.

Konuşmasının sonunda hakların sağlanması ve kazanılan hakların korunması için meşru zeminlerin sonuna kadar zorlanması gerektiğini vurgulayan Birdal, Avrupa'da yaşayan Türkler'in ve Kürtler'in Türkiye'de yaşanan olaylara sessiz kalmamalarını istedi.

Birdal'ın konuşmasından sonra söyleşi, çeşitli tartışmalarla sona erdi.

(KÖLN)

İstanbul'da kavgalı işçi kurultayı

İSTANBUL - Sosyal Güvenlik, SSK ve Sağlık Hizmetleri Kurultayı 14 Temmuz 1996 günü Petrol-İş Sendikası genel merkezinde yapıldı.

İstanbul İşçi Sendikaları Şubeler Platformu (İİSŞP), KESK İstanbul Şubeler Platformu, İstanbul Tabibler Odası (İTO) ve Emekli-Sen tarafından organize edilen kurultaya EP, HADEP, İP ve ÖDP'nin temsilcileri ile HAVA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Atilla Ayçin ve DİSK'e bağlı Deri-İş Sendikası Genel Başkanı Munzur Pekgüleç katıldı.

Kurultayda İTO 50, KESK ve Emekli-Sen 100, İİSŞP ise 750 delegeyle temsil edilirken, Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Bayram Yıldırım divan başkanlığına seçildi.

Kurultay'da İSŞP Sözcüsü Levent Dokuyucu'nun açılış konuşmasının ardından ilk sözün İP Genel Başkanı Doğu Perinçek'e verilmesi salonda yoğun tepkilere yol açtı. Konuşmasında Kurtuluş Savaşı ve Bayrak olayından söz eden Doğu Perinçek genel tepkiler üzerine konuşmasını yarıda bırakmak zorunda kaldı.

Perinçek'ten sonra EP Genel Başkanı Levent Tüzel, ÖDP MYK Üyesi Aziz Çelik ve HADEP İl Yönetiminden Latif Kaya birer konuşma yaptılar. Latif Kaya; SSK ve İş Barışı ile ilgili sorunların Kürt illerinde süren kirli savaştan bağımsız olmadığını, işçi sınıfının bu durumu bilince çıkarması gerektiğini ifade ederek, "'İşçiler bu duruma dur demek istiyorlarsa alanlara çıkıp üretimden gelen güçlerini kullanmalı" dedi.

Sendika ve meslek odaları temsilcileri sundukları tebliğlerde sermayenin topyekün olarak işçi ve emekçi yığınların kazanımlarını ellerinden almak istediğini, yıllardır yürüttüğü kampanyalarla bu yok etmeyi ideolojik olarak besleyerek SSK ile diğer sosyal güvenlik kurumlarının tasfiyesi amaçladıklarını kaydettiler.

Tüm tebliğlerde çözüme ilişkin; sermayenin saldırılarına karşı birlikte tavır sergilemenin ve güç birliğinin gerekliliği ve kaçınılmazlığı vurgulandı.

Kurultaya katılan Liverpool işçi temsilcilerinin adına yapılan konuşma, enternasyonalizm ve uluslararası sınıf dayanışması adına küçük de olsa anlamlı bir tablo çizdi.

Türk-İş'e bağlı Deri-İş Sendikası Tuzla şubesinden işçiler kurultaya 60 kişilik bir kitleyle katılarak 3000'i aşan üye sayılarına karşın kendilerine verilen 10 kişilik kontenjanın azlığını eleştirdiler. Tuzla işçilerinin kitlesel biçimde salona girmesi engellenmek istenince sınıf dayanışmasını vurgulayan sloganlar atıldı.

Kurultay bitimine doğru Deri-İş sendikası Beyoğlu şubesinden bir delege defalarca konuşma hakkı istemesine rağmen kendisine söz verilmediğini belirterek, kürsüye çıkmak isteyince EP'lilerin engellemesiyle karşılaştı. Bu sırada çıkan kavga zorlukla önlendi.

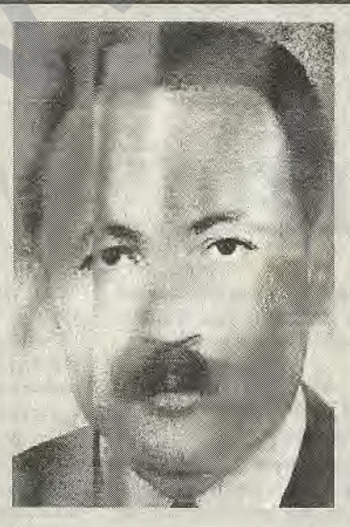

Min can û dil dan dil
kirye qêrîn
Go ho 'Vedat' dil bi gul didî
Dil bi gul didî
Penç sala buhurî di pey
şehîdbûna mêrxasê
gelê me.
Bîranîna mirovê hêja û şerkerê newesta Vedat, di têkoşîna me de dijî û wê bijî.

Xebatkaren Rojnameya Roj ê

BÎRNABÛN

İÇANADOLU KÜRTLER'İNİN ÜÇ AYLIK YAYIN ORGANI

Sayı 1 — Tarih, Kültür ve Edebiyat Dergisi — Ekim 1996

Ekimde ÇIKIYOR !

*İçanadolu Kürt Toplumunun kendi içinde çıkardığı Aydın yazar kadrosuyla var olan isteme cevap temelinde **BÎRNABÛN** Ekim'de çıkıyor.*

MEHMET BAYRAK
NUH ATEŞ
HACİ ERDOĞAN
FATİN KANAT
GABAR ÇİYAN
VE
daha bir çok değerli araştırmacı ve yazarın katkısıyla Ekim'de buluşmak üzere.

İrtibat adresi.: H. Erdogan
Kurt-Eisner str.35
81735 München

Tel. ve Fax.: 0049/ 89 /637 82 34

Yayımlanmamış kitaptan notlar

Anımsamanın zaferi

AYDIN ÖZTÜRK

Karla karışık bir yağmur ve rüzgarın uğultusu kenti ıslak bağrına basmış, dişleri takırdayan uzun bir geceye hazırlanıyor. Sokak lambalarının ışık halelerinde yağışın artan şiddetini seçebilenler adımlarını giderek hızlandırıyor. Rüzgar görünmeyen bir duvar, yararak geçiyorsunuz. Otobüs duraklarında birbirine sokulmuş sıcak ev özlemleri.

(...)

Başındaki eşarbı, kaymış, kırçıl saçlarından sular damlayan bir kadının başı eklendi kapıdaki kalabalığa. Mecalsiz gözleri içerisini kolaçan ediyordu ki minibüs hareket etti. Ancak dengesi bozulup sendelediğinde, açılan aralıktan kucağındaki çocuğu görebildim. Annesinin göğsüne bir örümcek gibi tutunmuştu. Islak, üşümüş belki de aç olacak ki ağlamaya başladı. Anne sırtına dokunup sakinleştiremedi, diğer elinde bir poşet tutuyordu. Poşetten sefertasları seçiliyordu. Besbelli işçiydi, yemeğini evinden götürmüştü. Yerimi verdiğimde çok sevinmiş, mecalsiz gözlerini söndüren küçük bir ateşle, sıcacık bakmıştı. Annenin kucağında sallayıp durduğu küçük yaramaz sakinleşmiş, annesinin memelerine çevirdiği hamlelerden mızmızlanarak vazgeçmişti. Soğuktan morarmış burnu, yaşlı gözleri, kirli yanağıyla gülümsemeye çalışıyordu. Bir ara minik parmakları, düşmemek için tutunduğum direği kavrayan ellerime dokunmuştu. Bedenime bir çocuğun saf sıcaklığı yayıldı. Ürperdim. Sevgiyi ve acıyı düşündüren bir korkuydu. Cumartesi Anneleri'nin korkusuydu.

Eğer yolunuz Beyoğluna düştüyse / ve günlerden cumartesiyse
zaman da öğlene yaslanmışsa / yürüyüp Galatasaray Lisesi'nin
tam da önüne geldiyseniz / önce kalkanlı polisleri görürsünüz
kayışlarını zorlayan kurt köpeklerini / panzerleri, dizilmiş çelik kaskları
kiminiz hızla yürür geçersiniz / başınıza bir şey gelsin istemezsiniz
kiminizin içi burkulur, onları görürsünüz / cumartesi annelerini
ellerinde yükselen kayıp fotoğrarını / çığlıkların fotoğrafı olur mu demeyin
dönüp de bakın, gözlerindeki küllerde / sıcak sakladıkları oğul özlemlerine

Biliyordum ki bu çocuğu hiçbir zaman, tanımadığım bu anne kadar asla sevemezdim. Kaybettiğimde de bu anne kadar üzülemezdim. Elleri arkadan tellerle bağlanmış, ensesinden giren tek kurşunla atıldığı çukurda bulunan bir oğul cesediyle buluştuğunda havalanan ve asla erimeyecek bir anne çığlığının, asla çığlığına benzemeyeceğini biliyordum. Ve gözlerini gördüm annelerin cesedi bile esirgenen oğul ölümlerinde.

Anımsadım bugün Cumartesi'ydi. Beyoğlu'nda Galatasaray Lisesi'nin duvarının dibindeki annelerin Cumartesisi. Saatler onüçü gösterdiğinde bütün akrepler ve yelkovanlar çakılıp kalıyordu. Acının resmi geçidi başlıyordu. Titrek ve kederli küllerden seslenen annelerin yakarışıdır zamanın ten· inde çoğaldığı bütün kadranlar. Eşarplarının uçlarıyla göz çukurlarında sildikleri, ılık yaşlar değil, kızgın yağlardır. Ellerinde yüreğimize bakan fotoğraflar ve fotoğraflar asla büyümeyecek çocuk hatıraları...

Düşünün zalimler!

Sizler de bu küçük çocuğun çevrilen benzer sayfalarından çıkıp geldiniz. Sizin de anneniz okuldaki ilk telaşınızı, gözlerindeki kucaklayan parıltılarla paylaştı. Annenizin acıyla titreşen ellerinde sadece bir fotoğraf olarak kalmak ister misiniz?

Yararsız bir soru biliyorum!

Zalim: Sevmeyi anlayamamış bir yabancıdır kendine. Bir annenin bir parçasını öldürebilmek çocukluğunu hatırlayamayanların belleksiz ölüşleridir. Oysa belleksiz ancak insan suretindeki bir leşi sürükleyebilir ardısıra. Hayatın bıraktığı iz sürüklenişin fotoğrafıdır.

Kar yağıyor. Durmadan. Rüzgarı oynaşına çağırarak./ Kar yağıyor, kimsesizler mezarlığına da./ Oysa hangi kar / Evlatsız bırakılmış bir annenin yüreğini ağartabilir?/ Karlı gecenin tek siyah yeri faili belli ölülerin, herkeslerden saklanarak atıldıkları bu çukurlar; kimsesizler mezarlığı... Faili belli ölülerin, faili belli kayıpların üstündeki tümseği kar örtemiyor, Yanardağın ağzına düşer gibi buharlaşıp kalıyor. Yanardağ bir annenin acılı yüreği şimdi.

Uyku bir düşünce molası mı? Bütün çığlıkları silen siyah bir örtü mü? Bir şiir uyandırıyor beni. Ardına düşüyorum dizelerin. Soğuk bir sokağa çıkarıyor beni. Hepimizin suçortaklığına: suskunluğuna
sokaktasınız, bıçak gibi dilimliyor soğuk
ıslak bir karanlığın suflesi ayak sesleriniz
sokaktasınız, görgü tanığı yazmışlar tutanaklara
ardınıza düşmüş gölgeleri sayarken, tereddüttesiniz
sokaktasınız, tütünün tadına sığınıyor eski kimliğiniz
çaktığınız kibritin alevinden korkuyor yüzünüz
sokaktasınız, çiğnediğiniz parketaşları gibi sidikli
döşemişler yüreğinizi zalimlerin ayak altlarına
sokaktasınız, bıçak gibi dilimliyor soğuk yenildiniz
bir karanlığı koyulaştırıyor tereddütleriniz.

Kar altındaki İstanbul, bildiğim bütün İstanbul'lardan farklı. Yüzü dingin bir çocuk gibi uyuyor. Düzgün soluklarla, sağma dönmüş. Ayakizlerinin tenini bozmadığı alanlarda uçuk bir maviyle buluşmuş, mutlu bir ihtiyar. Dişsiz ağzıyla gülümsüyor. Sanki derin bir alaycılığın ipucunu uzatıyor ellerinize.

Her dinginlik gibi bozuluyor bu denge de. Kent her noktasından çözülüyor sabahla. Yollar, alanlar, otobüs durakları, garlar, iskeleler ayakaltında. Şalterler iniyor, kükrüyor makinalar. Beyazın özgürlüğü o koca homurtuyla sona eriyor. Tenini milyonlarca ayakizi çalıyor. Artık beyaz yaralı bir renktir.

Acaba o kadın uyanmış mıdır? Ya da o kirli suratlı çocuk! Ellerinde küçük parmaklarının sıcaklığını sakladığım o çocuk. Geceden hazırlanan sefer taslarını niye anımsıyorum. Yollardadır. Sıkış sıkış bir otobüsün içinde canı çıkarak. O kadın, kirli suratlı çocuk ve sefertasları yollardadır. Her şey vardiyalara ayarlı. Uykuların bilinmedik günlere ertelediği birikmiş bir yorgunlukla.

O kadın ise bilse ki kucağındaki o sıcak yumağın yolunu kurşunların beklediğini! O kadın bilse ki o sıcak yumağın yolunu faili belli ölümlerin beklediğini! O kadın bilse ki kucağındaki o sıcak yumağın yolunu kimsesizler mezarlığının beklediğini! O kadın bilse ki... Bilse ki o kadın...

İrkiliyorum. İrkilecek kadar insan kaldığıma seviniyorum./ Bir martı geçiyor, karın dikey çizgilerini kırarak./ Ardından bir başkası. Kanatlarına asıyorum bu soruları. / Sorularım karın örttüğü kiremitlere konuyor. / Sorularım yoruluyor yüreğimden/ Sorularım.

Çıkmalıyım. Ayaklarımın altında karın gıcırdayışını hissetmeyeli ne çok olmuş! Bağlarını sımsıkı bağlamaya çalışırken, ayakkabılarına bulaşan siyah çamur gözlerime ilişiyor. Nerden bulaştığını anımsamaya çalışıyorum. İnsanın anıları ve düşleriyle zamanın öncesi ve sonrasındaki boyutlarda gezinebilme ayrıcalığını yaşayarak ekranımdaki bütün verileri tarıyorum. Bu siyah çamur nereden bulaşmış olabilir?

Anımsıyorum. Anımsayıp irkiliyorum. Anımsayıp kanıyorum. Anımsayıp hızla çıkarıyorum ayakkabılarımı. Bir adım geriye çekiliyorum. Bir arkadaşımın soğumuş tenini çiğnemiş gibi suçluluk duyuyorum. Bu siyah çamur Metin'in mezarından. Bu siyah çamur Atışalanı Kemer Mezarlığından. Bu çamur içimizdeki adalet duygusuyla bizi ayırmaya çalışan bir korku. Bu çamur...

Metin bu siyah çamurun altında mı şimdi?

CUMARTESİ ANNELERİ
Anımsamanın Zaferi
İNSANCIL YAYINLARI.

Ev dema serbestiye,
bindestî êdî çû nema
Şad û dilxweş û
bilind bim,
Em hemî dost û bira bin
da
bibî baxû bihişt
min ji nav baxê çîhanê,
bax û
bostanim

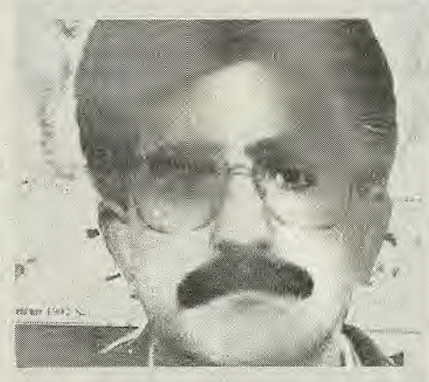

Di 8'ê Tirmehê de şoreşger e jîr
Hafiz AKDEMÎR
ji alî hêzên tarî ve hat şehîtkirin. Carek din em bîranîna wî dikin û di têkoşîna xwe da jîn dikin

Xebatkarên Rojnameya Roj ê

Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Kültür ve Toplum-Yaşam: Nesimi Aday
Redaksiyon: Safa FERSAL
Hukuk Müşavirleri: İbrahim İNCE, Dilek İNCESU
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Telefon: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58

Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat:1 Ofis- Diyarbakır
Tel- Fax: (412) 221 80 74
İzmir Bürosu: 859. Sok. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B.Blok Konak- İZMİR
Adana Bürosu: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat:4 No:407 ADANA
Tel-fax : (322) 352 05 20

Yurtdışı Temsilcilikleri:
İsviçre : Halis Kınalı- Kehrgasse 10 3018 Bern-İSVİÇRE
Almanya: Kasım Aras- Bohn hof str. 110 44629 Herne-ALMANYA
Tel-fax: 0049 23 23 13 304
Hollanda : Ferhat Amedi - PB. 1092 68 01 BB ARN-HEM-HOLLANDA
Tel: 0031 85 23 26 95 Fax: 0031 85 21 91 16
Baskı: BASMAT

YAŞAMIN GÜNDEMİ

EZGİ FIRAT

Acının bir adı da wendabûyîn'dir...

Arabaları gibi, suratları,bıyıkları ve yürekleri de biribirine benziyor...

Sahi, onların yürekleri var mıdır ki!?

Vardır tabii!

Nişangahların ve tetiklerin ucunda barut kokusuna banmış biyolojik bir uzuv olarak...Buza kesmiş.İnsani duyarlılığını yitirmiş bir uzuv...

Yoksa, onca acıyı,onca zulmü yaşatırlarmıydı insana...

Yoksa,ellerinde karanfillerle,fenerlerle,mumlarla çocuklarını arayan annelere düşmanca saldırıp,tartaklayarak gözaltına alırlar mıydı?!

***

Ajans bültenlerine hep aynı tipler konuk oluyor.Aynı olayların aynı "kurbanları" ve aynı "katilleri".

Herkes onları,hem iyi tanıyor,hem de hiç tanımıyor.

Ellerinin kanıyla devletin gölgesinde keyif çatan birer 'giz' silüeti gibi yaşıyorlar.Korkarak yaşıyorlar.

Gece vakitleri insanları evlerinden alıp,enselerine kurşun sıkarak öldürdüklerinde;kendilerini bir ömür ölüme mahkum ediyorlar.

Korkuyorlar.Korktukları için bıyıkları hep aşağı sarkıyor.

Bıyıkları hala öyle sarkık mı acaba?!

***

Onlara 'Cumartesi Anneleri'demek yetmiyor.Onlara Daykên Şemî de demeli.'Cumartesi Anneleri' ifadesinde Türkçe yalnız kalıyor.Tek başına derdini anlatamıyor.Burada Kürtçe'nin yardımına ihtiyaç var."Kayıp" kelimesi biraz da Wendabûn'dur.Hatta çoğunlukla Wedabûn'dır. Çünkü hem İstanbul hem de İstanbul gibi büyük kentlerde kaybolanların çoğu Kürt kökenlidir.Ayrıca Kürdistan'da ki kayıpların da adı Wendabûyîn'dır.

Acının bir adı da Wendabûyîn'dir. Kürtçe'nin Şemî gününde.

***

Kayıp aileleri tam altmış haftadır eylemde.Bütün baskı ve şiddete rağmen,bıkmadan,usanmadan çocuklarını aramaya devam ediyorlar.Biri kendini ötekinden ayrı tutmuyor.Önce benim çocuğum bulunsun diye bir öncelik yok kimsede.Birinin acısı hepsinin acısı.Eylemlerinde bir yumruk, bir yürek oluyorlar.Hepsi de aynı çığlığın aynı melodisinde ağlıyor.

***

Arabaları gibi, suratları,bıyıkları ve yürekleri de biribirine benziyor.Soğumuş bir krater gibi çaresizler yaşamın güzellikleri karşısında.Çaresiz oldukları için de saldırıyorlar,yokediyorlar.Kanlı bir satranç tahtasında "Piyon"olduklarını bile bile,mahsum insanların karşısında "Şah"gibi durmaya çalışıyorlar.Ama,satranç bir düşünce oyunu olduğu gibi bir savaş oyunudur da.Bu savaşta önce Piyonlar sonra Şah ölür...

Çocuklar, fotoğrafların çiğ gülleri...

"Ah çocuklar /Fotoğrafların en çiğ gülleridir/Şimdi atladıkları ipte kaldı boyunları/Körebeler de kör kaldılar/Tutulan mendillerde kaldı yaşamları/Portakal'a hasret gidiyorlar/Ne olur/Ne olur çocuklar /Beni rüyalarınızın,bir adım ötesine gömün" (İbrahim Şen)

NESİMİ ADAY

Orada,uzakta,"Hint Fakiri"nin kim ve neci olduğunu bilmeyen,fakat "Hint Fakiri" hüznü taşıyan toprak damlı evlerin yoksul köyü Corovan'da,bizlere uzak mı uzak o "efsane kentler"de yaşayan çocukların modern donanımlı oyuncaklarını görmeden,fakat marifetlerini duyup,kendi düşgücümüzün zenginliğine dalarak telden arabalar yapardık.Bir gün o "efsane kentler" de "mülteci" olacağımızı düşünmüş müydük,bilmiyorum.(!?) Şimdi,İstiklal Caddesi'nde selpak satan "mülteci"çocuklar,anne ve babalarının "efsane kent" olarak gördükleri İstanbul da, kendi umut bahçelerinde hayatın oyuncakları gibi kırılıp solmaktalar.

Selpak satan çocukları ilk gördüğümde,Emir Kusturica'nın o meşhur "Çingeneler Zamanı"filmi geldi aklıma.İzleyenler hatırlar.Hani yoksul ailelerin çocuklarını önce sakatlayıp ya da sakat numarası yapmasını öğretip, sonra da götürüp büyük şehirlerin işlek caddelerine bırakıp dilenmelerini organize eden ve akşam olunca da hepsinden tek tek paraları toplayan "kötü adamlar" vardı.İşte istiklal Caddesi'nde selpak satan çocukların, paralarını götürüp "kötü adam"lara verip vermediklerini,anne ve babalarının olup olmadığını merak ediyordum hep.Merakımı gidermek için,"yankesiciler gibi" önümü kesen ve zorla selpak satmak isteyen ilk çocukla konuşmayı deniyorum.Ama nafile.Çocuk konuşmuyor.Fotoğraf çekmeye kalkıyorum yüzünü kapatıyor.Çocukla pazarlığa girişiyorum.Onun istediği iki selpak birden almam-ki cebimde ki selpağı göstermeme rağmen.Benim istediğim de;iki selpağa karşılık sorularıma cevap ve fotoğraf çekmeme izin vermesi.Çocuk "Nuh diyor peygamber demiyor".O ara 5-6 yaşlarında biri daha yanımıza geliyor.Parasını kime verdiğini soruyorum hemen."Diya xwe " (Anneme) diyor.Fotoğraf çekmeyi deniyorum,büyüğü karşı çıkıyor.Diretiyorum,polis çağıracağını söylüyor.Şaşırıyorum.Daha önce karşılaştığım boyacı çocuklar aklıma geliyor."Polis"deyince renkleri değişirdi.Ama selpakçılar polis çağırmaktan bahsediyorlardı.Demek ki polisler selpakçılara dokunmuyorlardı.

Anlaşılan boyacıların boya tekneleri polisleri şüphelendiriyordu..Öyle ya bomba taşıyabilirlerdi.Ne de olsa anne ve babaları Kürt'tü (!)...

Daha önceleri boyacılık yapan ve kartpostal satanlar vardı.Kimi çevredeki insanların sevgisini kazanmış ve hatta kliplerde oynatılmış,kimi de sürekli polisin ve zabıtanın saldırısına uğramış çocuklar.Çoğu Ağrı ve Siirt'li .Şimdi onları göremiyoruz. Yoklar."TC.nın zılmından bıktım,ne iş yapsax bizi vuriler.Cepeye gidecem"diyen o çocuk,kurtuluşunu yeni bir savaşta buluyordu.Oysa aileleri o savaştan kaçıp gelmişlerdi.Polisler onları döverken daha çok Kürt olduklarını hatırlatıyorlarmış kendilerine.Çöp bidonlarında patlayan bombaların onlar tarafından konulduğunu söylüyormuş ,polisler. "polisler upuzun kan ipliğiydi/bağlamışlardı sokak uçlarını/hangi bulvara çıksa /terörist diye vuracaklardı onu" (Öztürk Uğraş) Belki de polisler öyleydi.Zabıtalar o kadar olmasa da polisler öyleydi.Onlar upuzun kan ipliğiydi.Boyunlarına ilmik olmayı bekleyen...

***

Gazeteci Kadri Gürsel,"Dağdakiler" isimli kitabında,dağdakilerin çoğunluğu nun 17-25 yaş arasında ve köy kökenli olduğunu,PKK'ya katılmadan önce birkaç yıl büyük şehirler de,hamallık,seyyar satıcılık,inşaat işçiliği vb.işlerde çalıştıklarını, ama,bir şekil de tutunamadıklarını,kente ve bu hayata olan inançlarını,güvenlerini kaybettiklerini yazar.Köyleri yakılıp,köklerinden zorla koparılıp büyük şehirler de yaşamaya (tabii yaşamak denirse) mecbur bırakılan insanların,kültürel ve sosyal uçurum karşısıda neler yapabilecekleri ni kestirmek hiç de zor değil.Çocuk yaşta kendilerini,siyasal,sosyal ve kültürel çelişkilerin kıskacında bulan insanların başka bir şansı kalıyor mu ki !?

Türklerin (genelleme yapmıyorum..) azizliğine uğrayıp (5-6 Eylül olayları) köklerinden sökülen Rum'ların sahipsiz evlerinde (Beyoğlu'nda..) "toplama kampı" usulü bekar odalarında yaşayan bu insanlar,ezilmişliğin ve horlanmışlığın psikolojisiyle,kendilerini hayatın acımasızlığına karşı koruyabilmek için ellerinden gelen herşeyi yapıyorlar.'Ben de varım'ın içgüdüsel savunusu, kendine ve çevresine zarar verecek bir duruma geliyor.Bütün "pis" işleri onlara yaptırıyorlar.Sonra da "pis Kürtler,hırsız Kürtler" vbg. ithamlar da bulunup bu küçük zümrenin nezdinde bütün Kürtleri aşağılıyorlar.Gunnter Walfraf 'ın "En Alttakiler" isimli kitabını hatırlayanlar vardır.Bir dönem en çok satan kitaplardandı.

Almanya'daki Türk işçilerin arasında yıllarca işçi gibi çalışıp onların hayatını ve yaşadıkları dramı anlatıyordu, Walfraf. Metropollere,kendi isteği ya da sürgün gelen Kürtlere de,Türkiye'nin "en alttakiler"i dersek sanırım abartmış olmayız. Yukarıda da belirtiğimiz gibi akla gelebilecek birçok "kötü" ve "pis "iş Kürtlere yaptırılıyor.İşte bu çarpık sosyal yapı içerisinde bulunan insanların çocukları,korku ve şüphe içerisinde, kendilerini bekleyen sosyal uçurumdan habersiz büyüyorlar.Henüz "mülteci" olduklarının farkında değiller.

Onlar büyüdükçe kimliksiz ve "mülteci" yanları da beraberlerinde büyüyecek.

Ya hayatın karanlık dehlizlerinde kaybolup gidecek ya da kendi sesinin aydınlık ezgisinde özgürlüğü yakalayacaklar.

Üçüncü şık yok.Üçüncü şık "kötü adam"ların elinde.Kürt çocukların bu iki yol dışında bir yol seçme şansları yok.Çünkü onlar birer sürgün çiçeği.Ya bahçesine geri dönecek ya da "mülteci" saksılarda sararıp yaprak dökecekler

KISA KISA

Göğüs kanserine tedavi

İngiliz doktorlar,kadınların "baş belası" hastalığı,göğüs kanserine yeni bir tedavi uygulamaya başladılar.The Independet Gazetesi'nin haberine göre,hastalığın tedavisi için; ameliyatla göğsün tamamı ya da kansserli bölgesinin alındığını hatırlatarak,Kraliyet Marsden Ulusal Sağlık Hizmet Vakfı'nda çalışan doktorların ilaçla tedavi yöntemiyle kanserli hücrelerin küçüldüğünü ya da tamamen yokolduğunu gözlemlediklerini söylediler. Dr.Ellies, "araştırmanın daha ilk aşamasındayız,"dedi.

Çocuğun zekasını anne belirliyor

Dünyanın ünlü tıp dergisi Lancet'te yayınlanan bir habere göre çocuğun zekasını X kromozomu' belirliyor. X kromozomunun zeka ve zekanın bağlı olduğu sinir sisteminin anatomik ve işlevsel bölümlerinin temel belirleyicisi olduğu söylendi. Bu kromozomun kadınlarda bağımsız olmasından dolayı güçlü olduğu iddia edilmekte. X kromozomu erkek hücresinde Y kromozomu ile aynı yerde bulunduğu için kadınınkinden daha zayıf.Böyle olunca da çocuktaki zekayı kadının kromozomları belirliyor. Prof.Gillian Turner,kız çocukların bu konuda erkeklerden daha şanslı oldukları kanısında. Anneden X kromozomu alan erkek çocuk babadan da Y kromozomu almakta.Y kromozomunun X kromozomundan daha zayıf.Kız çocuk ise iki X kromozomu alıyor,dolayısiyle zeka konusunda daha şanslı."Yani annesine bak kızını al" sözünü boşuna söylememişler.

Sigara tiryakisi öğrenciler ve öğretmenler

Dünya Sağlık Örgütü (WH0) raporlarına göre, dünyada1.1 milyar insan sigara tiryakisi.Sigara tüketiminin her yıl 6 trilyon civarında olduğu belirtilirken,her 13 saniyede bir kişinin sigaradan öldÂüğü söylenmekte.Türkiye'de nüfusun % 46'sı sigara içiyor.Bunun % 62.8'i erkekler,% 24.3'nü kadınlar oluşturuyor.Ayrıca, verilere göre,öğrencilerin % 40.70'i, öğretmenlerin de % 77'si sigara içiyor.

Yaşlı kadınlar unutkan erkekler hırçın oluyor

Kadınların kendi halinde, sakin sakin yaşlanıp,sadece unutkan olduklarını,ama erkeklerin, kadınlar gibi pek öylle sakin yaşlanmadığını, yaşlandıkça huysuzlaşıp, hırçınlaştığı ortaya çıktı.Psikologlar, Alzheimer hastaları üzerinde yaptığı araştırmada,Kadın ve erkek arasında ortaya çıkan bu farkın, kadın ve erkek beyinlerinin aynı oranda yaşlanmadığını, kadınların belleklerini daha erken yitirdiklerini belirttiler.. Ayrıca,İngiliz psikyatrist Declan Murphy,"yaşlanma sürecinde karşı cinsler arasında görülen bu farklılığın seks hormonlarındaki düşüşten kaynaklandığı" söyledi.

Mum ışığından güneşe uzanan aydınlık yol

Vedat Aydın'ı 5 Temmuz 1991'de "devletin karanlık adamları" aramızdan alıp götürmüşlerdi.

Vedat'ı Vedo yapan Diyarbekir'di, Bismil'di. Karpuzların kırmızı rengiydi. Onu alıp aramızdan götürdüklerinde, "Diyarbakır Karpuzu kankırmızı"ydı, "Vedat Aydın kokuyor"du. Şimdi biz Vedo'yu yüreğimizin Temmuz'unda saklıyoruz.

HALİDE ŞEVİN

"İnsanlar tanrım inandıkları şeyler için yorulmadan yürümeye hazır, işsiz, evsiz, eşsiz... Oturup beklerler mum ışığının güneş kadar parlak olmasını ya da güneşi kendi elleriye doğurmak için karanlıklar içinde yürürler"

Tanıdıkları, tanımadıkları halkların daha güzel bir dünya, daha aydınlık günler görebilmesi için soluk soluğa savaşan mutluluklarını, hazlarını, zevklerini burda gören insanlar yaşadı; Vedat'lar ve niceleri.

Vedo'yu şehadetinin 5. yılında anıyoruz. Sanki aramızda yaşıyorcasına.

Evet 5 Temmuz 1991 sıcağı Diyarbakır dışında yüreklerin yanacağı gündür. Faili meçhullerden (faili belli...) ilkinin HEP Diyarbakir il başkanı

Vedat Aydın gece yarısı polis olduklarını söyleyen kişilerce alınıp götürüldü... Ta ki, Maden yakmalarında işkence görmüş cesedi bulununcaya kadar. Cenaze törenine "Diyarbakır tarihine mal olacak şekilde" yüzbinler katıldı. Sonuç çok sayıda yaralı ve ölü.

Tıpkı ölümünün nedenini adli vakalarda aradıkları gibi cenaze törenindeki ölüm ve yaralıların açık olan failleri de ortada kaldı. Suç her zaman ki gibi mağdur olanlarda arandı.

Kimdi Vedat Aydın? Bu denli katillerini insansızlıktan çıkaracak kadar... suçu neydi, kimlerin çıkarına dokunmuştu.

O " 36 yaşında hiçbir kötü alışkanlığı olmayan bir Kürt yurtseveriydi. Evet tek kötü alışkanlığı insanların, kimliği inkar edilenlerin rahat, onurlu ve insanca yaşamaları için ailesini,eşini, yaşamını,yani herşeyini buraya endekslemişti. Hiçkimsenin çıkarı için kullanmamış ve yaşamında "tek"lik duygusu olmayan onurlu bir insandı. Evet çıkarı zedelenenler için suçluydu.

Birinci suçu insanları sevmek, İkinci ve en büyük suçu Kürt olmasıydı. Üstelik yalnız Kürt olsa... Dilini kullanmak ve yazmak istiyordu. Dünya da 238 dil konuşuluyordu. Bir dil daha eklense insanlık ne kaybedecekti. Ancak öyle düşünmediler onu korkakça öldürenler ve öldürdüler ülkenin bekası için.

Onu anarken -yazarken- kısaca belli başlı ve herkesçe bilinen özelliklerini ve yaşamından kısa kesitler vererek sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Kimlik Kartı

*Diyarbakır-Bismil, Hacîyê Kurda köyünde doğdu.

*İlkokulu ve Ortaokulu Bismil'de, Liseyi Kızıltepe'de, Üniversiteyi Dicle Eğit. Fak. Tarih bölümünde okudu. Kısa bir dönem öğretmenlik yaptı.

*1978'de amcasının kızı Şükran Aydın'la evlendi. Evliliğinde Rojen, Şevdar ve Pola adlı üç erkek çocuğu oldu. .

*Öğretmenlik, müteahhitlik, arabalastiği bayiliği vs. işlerle uğraştı. Ancak kâr etme mantığını doğasında özümseyemediği için bu işleri de kısa oldu.

Vedat'ı Vedo Yapan Kişisel ve Politik Yaşamından Dipnotlar

*Liseden itibaren toplumsa duyarlılığını aktif olarak yaşadı ve gençliğinin en deli dolu heyecanlarını bu duyarlılığa endeksledi.

*Üniversite deDYÖD'de (Diyarbakır Yüksek Öğrenim Derneği) aktif olarak öğrencilerin akademik-demokratik istemlerin de öncülük etti.

*1977'lerde kurulan DDKD'de (Devrimci Demokratik Kültür Dernekleri) aktif çalıştı.

*Kısa öğrenim döneminde TÖB-DER yöneticiliği yaptı.

*1980'de DDKD davasından dolayı tutuklandı. Yoğun işkencelere maruz kaldı ve 12 Eylül 5 nolu cezaevi tarihine mal olan vahşeti yaşadı. Onuruyla direndi. 1982'de cezaevinden çıktı.

*Diyarbakır İHD'nin kuruculuğunu ve HEP İl Başkanlığını yaptı.Öldürülünceye kadar HEP'te çalıştı.

*Ankara İHD Genel Merkez Kongresined Kürtçe konuştuğu için tutuklandı. Mahkemede Kürtçe savunma yaptı.

*Sigara, içki kullanmazdı. Kendi ifadesiyle "Ez perê cixara û araqê hevalên xwe re bixwim ne base," (Ben sigaraya ve rakıya vereceğim parayı arkadaşlarımla yesem daha iyi olmaz mı?) diyordu.Yakın dostlarının sigara içişlerine çok kızardı. Hele kadın arkadaşların bütün tepkilerine rağmen o bıkmadan uyarılarını sürdürürdü hep. "Hevalên jin gava dibin devrimcî, pêşta cixara dikşînin," (Kadın arkadaşlarımız devrimci olduğunda önce sigaraya başllarlar) diyordu. Ama kadın arkadaşların sigarasını yakmaktan da geri kalmaz ve "Ez mêrikek pirr centilmenim" (Ben çok centilmen bir erkeğim) diye espri yapardı.

Toplumsal duyarlılığa ulaşmış kadınlara büyük saygı duyardı. Doğal dürüst, rahat kişiliği ile kadın arkadaşlarına güven verirdi. Bu nedenle çok kadın arkadaşı vardı. Bu nitelikler ona ayırdedici bir özellik kazandırmıştı.

Dolayısıyla kadınlar onun yanında kendilerini rahat hissediyorlardı. Kısaca Diyarbakır'da, kadın-erkek arkadaşlığındaki sınırlılıklar Vedat söz konusu olunca aileler nezdinde kalkmıştı.

*Toplumsal mücadelenin dışındaki kişisel şeylerden tad almazdı.

*Aşırı bencilliklere, korkak davranışlara tahamülü yoktu. Bu niteliklerı sezdiklerinde esprili tarzda da söyler di"Ev insanan kezaba van piçuke"

*Her kateğorideki insanlarla dialog ve dostluklar kurardı.

*Yardımsever, paylaşımcıydı. Elindekilerini dostlarıyla paylaşmayı severdi. Ve bunu yaparken birçok kişi bilmezdi. Zevkle, istekle bu yardımları yapardı.

Ve 12 Eylül nice yiğitlerin katledildiği, nicelerinin sakat bırakıldığı, açlık grevleri, ölüm oruçları, işkence makinaların da herkese pay düştüğü, insanlık onurunun yok edilmeye çalışıldığı Diyarbakır mahzenlerinde dahi bu iyimser havasını yitirmeyen her şart ve ortamda herkesi güldüren doğal bir espri kaynağıdır.

O espri yapmayı hedeflemeseydi doğal kişiliği gereği ve zekasıyla pratikliğinden algıladığı ilkşeyi kendi tarzınca söylediğinden doğal bir espriye dönüşürdü. Evet Vedo'muz Kürtlerin gülü,soldurtmayacağımız gülü...